

SLOVENEK

Velja po pošti:
za celo leto naprej . . . K 25.—
za pol leta K 13.—
za četrt K 6.50
za en mesec K 2.20
za Nemčijo celoletno . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . 35.—

V upravnistvu:
za celo leto naprej . . . K 22.40
za pol leta K 11.20
za četrt K 5.60
za en mesec K 1.90
Za pošiljanje na dom 20 v. na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

Inserati:
Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat » 13 »
za trikrat » 10 »
za več ko trikrat . . . » 9 »

V reklamnih noticah stane enostolpna garmondvrsta 30 vinarjev. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja:
vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/II.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
Sprejema naročnine, inserate in reklamacije.
Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 16 strani in 4 strani Božična priloga.

Božič.

Letos bodo božični zvonovi kaj svečano peli po naši domovini. Ko se bo danes staro in mlado zbralo okoli jaslic, da gleda Božje Dete, rojeno v naše zvečanje, se bomo spomnili, da naš majhni narod vendarle ni zadnji med Njegovimi čestilci.

Letos se bomo lahko resnično veselili z vsemi, ki so dobre volje. »Gospod je izpolnil, kar je svojemu ljudstvu obljubil; rešil ga je njegovih nasprotnikov in otel iz rok vsem, ki so ga sovražili,« kakor poje slavospev pred rojstvom Odrašenikovim. Nasprotniki naše neomajne vere so danes bolj kot kdaj osramočeni, nasprotniki našega naroda so pa spoznali, da je v našem majhnem ljudstvu moč, ki je ne stare nobeno nasilje.

Junaško so stali zastopniki našega ljudstva pred leti v boju za splošno in enako volivno pravico. Čeprav jih je bilo le neznatno število, se niso plašili truda in so s svojo razumnostjo in dalekovidnostjo postavili na bojišče vse svoje sile in se gibanja za podemokratenje parlamenta udeleževali na vsej črti.

Ko smo končno imeli novo, ljudsko zbornico, smo svoje poslance videli pri vsakem delu. Ko se je šlo za to, da smo pokazali moč ljudskega parlamenta zoper Mažare, je dr. Krek s svojim govorom o namišljenem mažarskem državnem pravu in o pomenu jugoslovanskega vprašanja za državo vzbudil pozornost najširših krogov, nastop dr. Šusteršičev ob aneksijski krizi in potem zoper oderuško banko v Bosni pa znači dva za naše notranje razmere prav epohalna dogodka. Na čelo vsemu parlamentarnemu razvoju v Avstriji pa so se postavili naši zastopniki, ko se je sprožila in izvršila misel o združenju vseh slovanskih poslancev v eno mogočno zvezo. Ne povemo nobenemu nič novega, da je bil dr. Šusteršič tisti, ki je zamislil »Slovansko Unijo« in jo tudi izvedel.

Potem se je začel boj zoper vladno in nemštvo, ki je kljub podemokratenju parlamenta in svoji dejanski manjšini ostalo v državi na krmlju, ker je ljudska zbornica bila preslaba, da zlomi terorizem nemškega veta naspodaj in nazgoraj. Naš ljudski parlament je bole-

hal na tem, da je od prejšnjega podedoval še veliko ostankov iz liberalne dobe in da je vezal sam sebi roke z zastarelim poslovnikom, ki je omogočal vsakemu kričaču obstrukcijo. Ta poslovnik je bil glavni branik nacionalno-liberalnega nemštva, ki se je vsaki izpremembni vlade uspešno na ta način upiralo, da je pretilo z onemogočenjem parlamentarnega dela. Liberalni Nemci, judi in veliki industrijci, ki so se svojčas upirali volivni reformi, so se prav tako upirali zdaj izpremembni poslovniku, ker niso hoteli močne ljudske zbornice, da ne bi se mogle uveljaviti ljudske potrebe in zahteve!

Tu se pojavi predlog našega »Slovenskega kluba« za izpremembo poslovniku, in ker je bil vložen v čudovito spretno izbranem času, ko ne vlada ne parlament nista mogla ne naprej ne nazaj, ko se je državni stroj ustavil, je bil sprejet z veliko večino. Z eno potezo je predlog »Slovenskega kluba« položaj izpremenil in ljudsko zbornico ozdravil.

Tak božični dar so prinesli Avstriji poslanci slovenskega, češkega in poljskega kmečkega ljudstva in nemški listi so danes v svojih božičnih premišljevanjih prisiljeni priznati, da je Avstrija ta dar sprejela iz slovanske roke. In krasno je v velikih potezah označil položaj voditelja poljskih kmetov Jan Stapiński, ki je po sprejetju Krekovega predloga zapisal:

»Od zdaj bomo lahko uspešno delali za osamosvojenost slovanskih narodov v Avstriji, da bodo dosegli one pravice, ki jim gredo, a jih do zdaj niso mogli, ker je nemška manjšina položila nanje svojo roko. Nov svet, novo življenje se odpira zdaj pred Slovani v Avstriji!«

Temu nasproti pa beri, kar je govoril po sprejetju Krekovega predloga nemškonacionalni koroški hujšak Lemisch v Št. Vidu na Glini: »Krekov predlog pomenja za Nemce krvavo soboto, z njim so postavili nagrobni kamen nemški nadvladi v parlamentu.«

Vendar to, kar drugi o tem sodijo, za nas ni glavno. Glavno je to, da so naši poslanci storili pošteno, nujno potrebno in brez ozira na kakršnekoli posledice samo na sebi dobro delo. Njih prvi namen je bil parlament ozdraviti, pomagati, da se izvede zadnja posledica splošne in enake volivne pravice in se tako omogoči redno delo za ljudske potrebe, ne da bi ga mogel kdo motiti. In pri tem se je pokazala bistvena razlika med resničnimi zastopniki ljudstva in med zastopniki liberalnih klik.

Liberalci, naj bodo nemški ali slovenski ali hrvaški, ne morejo nobene stvari izpeljati brez ozira na tiste klike, s kojih pomočjo so prišli do svojih mandatov. Ko se je zdaj šlo za nov poslovnik, se niso vprašali, ali je to dobro ali ne, marveč le, kaj bo reklo njihovo časopisje. Liberalno časopisje pa pravi to, kar hočejo njegovi pokvarjeni bralci, izprijena, zeleno broširana liberalna inteligenca. Liberalna inteligenca pa ne mara redu v državi, ne mara resnega dela za ljudstvo v zbornici, ne mara niru in sporazumljenja med narodi, ker živi in se redi od preprirov in izkoriščanja ljudske bede. In zato so liberalni poslanci tudi glasovali zoper Krekov predlog.

Med slovenskim ljudstvom in njegovimi poslanci pa ni vmes nobena stvar, ki bi mogla naše poslance strahovati, da ne bi delali, kar je prav in pošteno. Zato oni ne delajo politike za dnevno časopisje, je ne delajo iz rok v usta, je ne delajo zato, da bi se komu prikupili, je ne delajo, da bi dosegli hipne bliščeče uspehe, marveč delajo politiko za ljudski blagor, za desetletja in desetletja, premišljeno in po načelih, politiko za zmeraj. To je, kar se nam zdi v prvi vrsti potrebno povedati.

Zato se slovensko ljudstvo za bodočnost prav nič ne boji, božičnega veselja nam ne more nobena temna misel pokvariti. Komur je tudi v javnem življenju vodnica resnica, ta ne more nikdar in nikjer izgrešiti. Zato pa se tudi ne udajamo nobenim sanjam. Slovensko ljudstvo dobro ve, da je pot do cilja še dolga in je bojov vajeno. Preden se bodo pokazali sadovi sedanjih uspehov, bomo morali še marsikaj prestati. Nemštvo ima še veliko orožja v svojem arzenalu, čeprav smo mu najostrejši izbili. Nemci imajo vpliv na zgoraj in kar je glavno, imajo v rokah mladane vso upravo, uradništvo. Demokratični parlament je bil prvi korak za izboljšanje razmer v Avstriji, močan parlament z novim poslovnikom je drugi, treba jih je pa še precej, dokler dosežemo glavni cilj: podemokratenje vlade in uprave, da bo vlada le izvršilni organ parlamenta, oziroma ljudstva. To vsi vemo, zato bomo korakali začeto pot dalje; veselji smo uspehov, a počivali ne bomo in se ne varamo, da imamo v Avstriji pred seboj še marsikatero viharje.

Slovenski narod je nanje pripravljen. On, ki slavi Božič, ko se rodi izvečanje, se ne straši Velike noči, ko hodi križevi pot trpljenja. Ker on ve, da pri-

de tudi Veliki dan, ko vstane tisti, ki se je rodil in od rojstva trpel do smrti. Hudo so se zmotili tisti, ki so nas in sebe vedno poniževali pred svetom. Slovensko ljudstvo ni rojeno za pod klanc. Naše trpljenje nas je povzdignilo, ker je bilo trpljenje v trdni veri. Vsa naša moč je v tej veri. Na Boga bomo slejkoprej zidali vse svoje delo. Priborili smo si, preje zaničevani, ugled in veljavo med narodi, znali si bomo to tudi obdržati in vzpeti se še višje! In ker smo že danes visoko, zato slavimo letošnji Božič s prav posebnimi slavnostnimi občutki. Rodil se je Izvečar, porajajo se pa tudi za nas svetlejši dnovi!

In zato čestit Božič vsemu slovenskemu ljudstvu!

Zgodovinski trenutek.

Med najvažnejše, zgodovinske trenutke spada sklep avstrijske zbornice, o izpremembni zbornični opravilniku, ki onemogočuje vsako obstrukcijo v avstrijski zbornici. Nemci so bili tisti, ki so uvedli v avstrijsko postavo-dajalno zbornico obstrukcijo zato, da nemška manjšina strahuje slovansko večino avstrijskega prebivalstva. In dolgo dobo 12 let je strahovala nemška manjšina slovansko večino. Kar so hoteli Nemci, to se je zgodilo. Zase so si prisvajali Nemci pravico obstrukcije, še danes si jo prisvajajo v češkem dež. zboru proti Čehom. Kadar so pa posegli Slovani po orožju obstrukcije, so jih Nemci zaničevali, zasramovali in jih tožili na zgoraj, češ, da so veleizdajalci. Iz strahu pred nemško nasilnostjo smo prišli tako daleč, da smo dobili v po večini prebivalstva slovanski Avstriji Slovanom sovražno vladno, proti kateri smo Slovani še zdaj v najhujšem upravičenem boju.

Češki agrarci so pričeli v seji dne 15. decembra t. l. z obstrukcijo. Vladne stranke so sklenile, da naj se vrše seje do novega leta, a obenem so izjavljale, da slovanske obstrukcije ne bodo porazili, marveč hočejo zborovati zato tako dolgo, da očrni pred celim svetom Slovane.

Naši poslanci in češki agrarci so kdaj že naglašali javno, da se mora izpremeniti zbornični opravilnik. Poleti so že mislili predlagati opravilnikovo izpremembo, a takrat ni bil za to ugoden čas. Dne 16. t. m. je pa dr. Šusteršič izprevidel, da je zdaj pravi čas za preden sem podelil kralju sveto poslednje olje. Ste razumeli: za-go-to-vil.« — »Torej je kralj cerkveno poročen?« — so dejali žurnalisti. — »Nimam Vam nič več povedati. Jaz sem duhovnik in Vam ponavljam — da stvar končam — da je bilo zame samo eno vprašanje važno: Ali je kraljevo stališče nasproti Cerkvi pravilno? In jaz sem se o vsem zagotovil.«

Sedaj, po kraljevi smrti, je vprašanje postalo še zanimivejše. Toda kdo ve? Kdo ga bo rešil? Množica, radovedna in prijetno razburjena, obstopa kraljev paviljon, ki stoji sredi razkošnega, zaprtega vrta, in ugiba semintje, Leopold pa je zaprl usta in ne bo več govoril, še manj kot je govoril v življenju. Dve usmiljenki ga preoblačita . . . Ta veliki, zanimivi mož, hladnega, treznoračunajočega duha, ki je dan pred smrtjo zahteval, naj mu dajo podpisat novospregjeti vojaški zakon, ki je vedno delal, vedno snoval bodočnost, vedno zidal in gradil, doma in v Parizu in vsepovsod, ki je dolgo živel in mnogo preživel, ki je včasih odložil krono veličanstva, da dá slabemu človeškemu srcu vse pravice — on je umrl v megli, nepoznan od ljudstva. Toda ravno zato je njegova osebnost imela neko posebno privlačno silo, ki je ob-

LISTEK.

Smrt belgijskega kralja.

(Pismo »Slovenca« iz Belgije.)

Pretekli teden so listi jako obširno pisali o smrti belgijskega kralja Leopolda II. Naš somišljenik v Belgiji nam je poslal zanimivo pismo, ki nam zanimivo načrta razne prizore ob kraljevi smrti. Pismo se glasi:

Bruselj, 17. dec.

Še snoči je bulletin oznanjal rado-vednim množicam, da je kraljevo stanje zadovoljivo, a ko se je danes glavno mesto jelo buditi, je zašumela po ulicah in hišah vest, da je Leopold II. umrl. Ker so že mnogokrat senzacije željni ljudje trosili to novico po Bruselju, ni bilo prave vere; toda ko so kolporterji začeli prodajati po trgih zgodnje posebne izdaje časopisov s kraljevo sliko v črnem okvirju in ko so se jele na hišah prikazovati v črno zavite zastave, je bila stvar dognana in na tisoče ljudi je hitelo proti kraljevi palači v Laeken. Vse senzacije belgijske politike so bile na mah pozabljene; nobene besede več o novem vojaškem zakonu, nič o Kongu, nič o krizi v bru-

seljskem mestnem svetu — vse se je oziralo le v Laeken in govorilo o kraljevem mrliču. Tramvaji, ki peljejo proti kraljevemu stanovanju, so bili prenapolnjeni, in kdor ni mogel žrtvovati 15 centimov, je hitel peš, avtomobili so divjali v blazni naglici semintja, vse mesto je začelo nervozno drhteti.

Zdravniki so izjavili, da je operacija izborna uspela, poročila iz kraljeve okolice so bila zelo ugodna ter niso mogla prehvaliti krepke kraljeve narave — toda sedaj je Leopold II. mrtev. To je prišlo tako nenadno! Gosp. Cooreman, dekan iz Laekena, ki je kralja tudi previdel, je bil danes še ob pol treh v kraljevem paviljonu in se je poslovil le nekaj trenutkov pred kraljevo smrtjo. Kajti pet minut po poltretji uri je vladar naenkrat zakričal: »Dušim se!« — in ko je zdravnik Depage skočil ter se nagnil nadenj, mu je srce že nehalo biti. Naglo so poklicali dekana Cooremana, a je bilo že prepozno. Še pred kraljevo smrtjo so telefonično pozvali tudi princa Alberta, ki se je bliskovito pripeljal z avtomobilom; ko je pa stopil v kraljevo sobo, so ga pozdravili z naslovom: »Vaše Veličanstvo«, kajti prejšnjega Veličanstva ni bilo več. Kraljev paviljon se je vznemiril, telefon je oznanjal vest po mestu in po svetu in že so pričeli pri-

hajati avtomobili z dostojanstveniki in kraljevo rodbino.

A kraljeve rodbine je pravzaprav malo. Sina iz priznanega zakona nima, z dvema hčerami izmed treh je bil spt. Grofica Longay, nesrečna soproga bivšega avstrijskega prestolonaslednika, je sicer prišla zadnje dni kraljeve bolezni v Bruselj, množica jo je molče, a skoro ljubeče sprejela na kolodvoru, toda k očetovi smrti postelji ni stopila. Druga hči Luiza niti v Belgijo ni smela. Baronica Vaughan, ki jo je vladar ljubil, mu pa ni bila pred svetom žena . . . Ali mu je pred Bogom in Cerkvi? To malokdo natančno ve in poslednje dni kraljevega življenja se je pri nas skoro samo o tem govorilo po vseh kavarnah in na vseh križpotih. Vprašanje je delikatno, a ni oviralo žurnalistov, da bi se ne obrnili na najpristojnejše mesto. Ko je dekan Cooreman zapuščal kraljevo palačo, so ga žurnalisti obstopili z gornjim vprašanjem. Dekan je seve odklonil vsak odgovor, in šele ko so mu omenili, da občinstvo ostro kritizira cerkveno postopanje, je dekan odgovoril odločno in z malo tresočim glasom: »Samo ena morala je, gospodje, in to je tista, ki jo je Cerkev vedno učila. Ta je pa enaka za vse, za kralja in za ljudstvo. Bodite prepričani, da sem se o vsem zagotovil,

poslovnikovo izpremembo in vložil je dr. Krekov nujen predlog o poslovniki izpremembi, pozneje je vložila še »Slovanska Unija« nujen predlog o opravičnikovi izpremembi, ki so ga podpisali Kramar, Udržal in Susteršič. Poslovnik je zbornica izpremenila, kakor je to sklenila in zahtevala »Slov. Unija«.

Po naših in po čeških agrarnih poslancih izprožena opravičnikova izprememba je potegnila za seboj velikansko večino zbornice. Za nujno obravnavanje predlogov Krek - Kramar je glasovalo 315, proti samo 91 poslancev. Po predlogih »Slovanske Unije« se je tudi sklenila poslovnikova izprememba. Zbornica je tudi z 268 proti 135 glasovom odklonila dr. Weidenhofferjev predlog, ki je predlagal, naj bi postala vseživljenska nemščina zbornični poslovni jezik.

Med svobodomiselnimi Nemci vladala grozna pobitost, ker jim je po zaslugi slovenskih poslancev zbornica izvila iz rok njihov nasilno orožje obstrukcije. Še zdaj, ko bo že kmalu minil cel teden, pretakajo svobodomiselnimi Nemci mačje solze, ker je strta njihova premoč in ker Slovani, in kar je za nas še veselejše, Slovenci vodijo avstrijsko postavodajalno zbornico — seveda v polnem soglasju z bratskimi slovenskimi poslanci.

V sledečem objavljamo po brzopisnem zapisniku dr. Krekove govore v zgodovinsko važni seji, ko se je izpremenil zbornični poslovnik tako, da se onemogoči obstrukcija. Nastopil je dr. Krek trikrat in sicer: 1. ko je utemeljeval predlogovo nujnost, 2. ko je odgovarjal govornikom v razpravi o nujnosti in 3. ko ga je meritorno utemeljeval.

UTEMELJEVANJE NUJNOSTI.

Poslanec dr. Krek prične svoj govor slovensko. Izvaja:

Predlog, ki ga moram utemeljiti po naročilu »Slovenskega kluba«, je vzbudil veliko zanimanje. Takoj hočem pojasniti, zakaj.

Stranki, ki obstruirata, namreč mi, »Slovenski klub« skupno z našimi prijatelji »Češke agrarne stranke« (nemir), stranka, ki je v najhujšem boju z vladno, stranka, ki je v najhujši opoziciji proti intencijam takozvane večine, iz stranke, ki ni dala svojih glasov sedanjemu zborničnemu predsedniku, izhaja predlog, ki onemogoči vsako obstrukcijo.

V označenju našega predloga hočem le pristaviti, da smo ga vložili, ko se je pokazalo, da obstrukcije, ki jo zdaj delamo, ni mogoče premagati. (Živahno pritrdjevanje.)

Brez ovinkov izjavim, da nastopimo z vsemi svojimi močmi za stranke, ki zdaj aktivno obstruirajo, če bi potrebovale našo aktivno pomoč. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

O strankah, ki bi se morale sramovati.

Naglašam, najbolj sramotno se mi zdi, da dobimo stranke, ki so nevarne državi, a so prijazne vladi, ki propovedujejo na eni strani radikalizem, na drugi pa nimajo toliko poguma, da bi svoj radikalizem pokazali tudi na zgoraj. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Tem strankam mi ne pripadam. Naj sodim osebo o obstrukciji kakorkoli, jaz in naš klub ostanemo vojaki in poznamo zvestobo. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Mogoče je prav, ker se je naročilo meni, da utemeljujem predlog. Izključeno je, da imam kakršnekoli ambicije,

tudi te ne, da bi me nazivali za paten-tiranega rešitelja zbornice.

Dobro je tudi, ker je izšel predlog iz naše srede, ker se v obstrukciji zvezane stranke ne boje novih volitev. Ne bojimo se novih volitev, ker bi le pridobili. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) Nimamo za svoj nastop nobenega samoljubnega povoda, nobenih strankarskih koristi.

Kaj se hoče doseči s predlogom?

Predlog sam je znan. Znano vam je, da hoče dati predsedniku tisto moč, ki mu zagotovi, naglašam, da onemogoči vsako obstrukcijo.

Predlogovo nujnost hočem le kratko utemeljiti. Kratko nameravam tudi obrazložiti vodilne misli svojega govora. Dokazati hočem predvsem, da je moj predlog juridično in moralno upravičen, kakor tudi, da je zelo potreben in izvedljiv. (Pritrdjevanje.)

Juridična dopustnost

predvsem. Trdi se, da nujno obravnavanje o poslovniki izpremembi ni dopustno. Sklicujejo se na poslovnikov § 80. in na § 42., ki je s prvim v zvezi. Dve vprašanji se morata rešiti.

Merodajna je tu predvsem postava z dne 12. majnika 1873. leta. Vprašati se moramo predvsem, če spada ta postava tudi med tiste, ki se lahko izpremene ali odpravijo nujnim potom? Besedilo prvega dela § 80. jasno pove, da to ni mogoče. Poslovnik se ne more nujnim potom izpremeniti ali odpraviti. § 80. pa tudi določa:

»Določila tega poslovnika izpremeni ali odpravi izključno zbornica, v kolikor niso povzeta iz postav.«

V kolikor so sprejeta določila iz postav, je mogoča odprava ali izprememba le po tistih činiteljih, ki imajo sploh pravico, da govorijo o postavodajali. (Medklic poslanca Stojalskega.) Dr. Krek: Pustite me. Za vas je najboljšo, da se ne vmešavate. Prosim, dajte mi mir.

Drugo vprašanje slove: Ali se tičejo določila dotične postav tudi poslovnik? Vprašanje se mora absolutno potrditi.

§ 17. navedene postav namreč določa:

»Določila te postav se morajo sprejeti v poslovnik vsake zbornice državne zbornice.«

Zdaj pridejo juristi, ne sicer vsi, marveč le tisti, ki nočejo, da se izpremeni poslovnik, in ugovarjajo, češ, postava se ne peča s formalnim poslovanjem, marveč večinoma z medsebojnimi razmerami obeh zbornic.

Ugovor ne drži. V tej postavi smo namreč vsebinili tudi temeljna formalna poslovnikova načela (Tako je!), določili smo formalno poslovanje pri uvedbi zasedanja in formalno poslovanje vladnih predlog (Prav dobro!), volitve oddelkov in odsekov. (Čujte! Čujte!) Saj imamo poseben legitimacijski odsek, ki smo ga izrecno določili (Prav dobro!), pravice odsekov (Poslanec dr. Redlich: Zgolj stvari, ki se tičejo zbornične konstitucije), n. pr. vabila izvedencev, vse to smo določili. Profesorja Redlicha hoče mna njegov ugovor, češ, da obsegajo določila postav zgolj zbornične konstitucijske zadeve, vprašati: Kaj imajo opraviti s konstitucijo n. pr. interpelacije in peticije, način, kako se interpelacije vlagajo in kako se na nje odgovarja, kakor tudi način, kako naj se vlagajo peticije? (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Težišče zbornice.

Z juridičnega stališča je stvar popolnoma jasna. (Prav dobro!) Nujno je

mogoče izpremeniti postav o poslovniki, kakor tudi neposredno formalno poslovanje. Reasimiram, da lahko polemizirate z menoj. Jasno je, da se postava lahko nujno sklene; drugič je jasno, da vpliva postava tudi na poslovnik, tretjič sledi jasno, da nudi postav temelje za formalno poslovanje. Zato naglašam: Postavo moramo izpremeniti (Živahno pritrdjevanje in ploskanje), da izpolnimo manko, res veliko praznoto, ki obstaja v tem, ker postav ne odgovori na vprašanje, kje da tiči težišče naše zbornice. Težišče je namreč lahko v večini, ali v imenovanem ali pa v izvoljenem predsedniku. Nekje mora biti težišče, zbornična združilna točka in če se mora kaj v poslovniki postaviti določiti, se mora določiti to vprašanje. (Pritrdjevanje in ploskanje.) Pozivam vsakega pravičnega jurista, ki se hoče s poštenega stališča boriti proti našemu naziranju, naj zavzame nasprotno stališče in navede dokaze, ki res kaj veljajo.

Moralna upravičenost opravičnikove izpremembe.

Govoriti hočem zdaj o moralni upravičenosti poslovnikove izpremembe. V tistem smislu, ki ga namerava naš predlog, ni le upravičen juridično, marveč tudi moralno. Kratko navedem za to sledeče dokaze:

Jasno je, da se zbornica brez parlamentarne vlade in da se osobito ljudska zbornica, izvoljena po načelih splošne volivne pravice, brez parlamentarnega režima ne more vzdržati. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.) Nadalje tudi trdim in dr. Redlich mi gotovo pritrdja, da je nemogoč močan parlament brez svobodnega predsednika (Pritrdjevanje in ploskanje), ki je voljan in ima tudi moč, da dejansko vodi in konča razprave. (Tako je!) Kaj je predsednik po našem poslovniku? Najmočnejšo osebnost dvignite na njegovo mesto, osebo z najrazvitejšo individualnostjo (Poslanec dvorni svetnik Šuklje: Ubogi prebendar je!), podoben je punčki iz cunji, parlament pa otročji sobi. Zato trdim, parlament ni svoboden, če nima svobodnega predsednika. (Pritrdjevanje in ploskanje.)

Nastane odprto vprašanje: kaj je boljše, če je parlamentovo težišče zvezano z večino ali s posameznikom? Upoštevajte razmere pri nas, ko nimamo trajne večine. Če bi imeli v naši zbornici velike stranke, ne dobite nikdar tako demokratičnega moza, kakor sem jaz, ki bi priznal posamezniku take pravice, kakršne zagovarjam v svojem predlogu. (Poslanec dvorni svetnik Šuklje: Tudi začasno ne!) Niti za en dan ne! Pri nas se večina vsak dan menja. Na desnici, na levi, vse zamenjano! Menja se obstrukcija, menjajo se pristaši vlade, vse se neprestano giba, vse se trajno izpreminja! Pri takem dvomljivem stališču večine, ki se ne naslanja na velike stranke, je mogoče edino stabilno opirališče za parlamentarno delovanje, v predsedniku. Le razmislite naše razmere! Če pridete z besedami: To je tiranstvo! Diktatura!, rečem, opustite fraze. (Pritrdjevanje.) Prestari smo in sodim, tudi preinteligentni, da bi fraze pri nas kaj dosegle. Diktatura je fraza. Vsaka večina pomenja diktaturo, vsaka večina pomenja trinoštvo, če hočete. Vprašati moramo, če bi se pravice, ki jih podeljujemo predsedniku, preje zlorabile, kakor pravice večine: Večina od slučaja do slučaja nima svojih temeljev v osebnosti, marveč se mora upoštevati sugestijo na mase, osebni čut odgovornosti se pri

posamezniku ne izrazi. (Pritrdjevanje.) Gospode poznam tu, o katerih mislim, da bi osebno gotovo ne bili storili neobprijetega greha glasovati za odruško banko, a sugestija mase je vplivala nanje. Vsak tak pojav se razlaga s stališča psihologije mas in z individualnega stališča. Predsednik mora imeti moč razvoja, pokazati mora svojo individualnost. Predsednik je osebno odgovoren in s svojo osebno odgovornostjo zasede prvič svoje predsedniško mesto. Razmere na svetu in v naši zbornici so take, da izključujejo, da postane predsednik kdo, ki bi zlorabljal predsednikovo pravico. (Pritrdjevanje in ploskanje.)

Za vse stranke.

Če ne zaupamo človeški naravi in človeškemu značaju, je sploh nemogoče družb. življenje, upravičena je edino anarhija. Zaupamo osebam, ki se nahajajo v zbornici, ali sodite, da bo izvoljen predsednik iz naše srede? Ali nastopamo za se? Za vse stranke govorim, ker tudi v stranki zraven nas se nahajajo pravični značaji, ki bi to mesto dobro izpolnili. (Pritrdjevanje.) Imenujem to stranko zato, ker je nemogoč predsednik iz njene srede.

Ali je opravičnikova izprememba koristna?

Druga točka: Ali je naš nujni predlog koristen, ali je prav, da glasuje parlament za naš nujen predlog? Lepo bi bilo, ko bi zdaj odprl po profesorski navadi akte in rekel, ti in oni gospodje so to in ono predlagali in tako in tako govorili. Tega nočem. Med političnimi in parlamentarnimi mrliči, ki so se potegovali v predlogih za poslovnikovo izpremembo, imenujem le eno osobo, namreč dr. Hochenburgerja. (Čujte! Čujte!)

Posledice slabega parlamenta.

V meritornem oziru navajam sledeče: Čim slabši parlament, tim bolj tajni so končni smotri strank, vedno bolj se izgublja stranke v meglenih programih, mešajo se glave ubogega prebivalstva, vedno večja postaja nevarnost revolucijske taktike. (Pritrdjevanje.) V kolikor je slabši naš parlament, ravno toliko so močnejši Mažari, večja je njihova pohlepnost po moči in krivicohlepe. Čim slabši parlament imamo, tim manjši naš ugled v inozemstvu. (Pritrdjevanje.) Naj pridejo kakršnekoli zveze, državo bomo mi držali in nihče drugi (Pritrdjevanje.); če mi obupamo na tej državi, ni več činitelja na svetu, ki jo reši!

Kdo je ponižal parlament?

Nočem navajati public. Tudi ne naglašati, kar tako mnogokrat čujemo, da tako ne pridemo naprej, ponavljati tudi nočem lepih besedi, da smo po našem parlamentu izpostavljeni v zasmeh civilizovanemu svetu, da je parlament ničvredna komedija itd. Le to naglašam: Parlamenta niso spravili v zasmeh Slovani, mi nismo vzrok, da navzajajo parlament slabo komedijo. A pustimo to! Nekaj pa le moram naglašati. Splošna volivna pravica potrebuje kategorično delaven državni zbor. (Pritrdjevanje.) Skupnost med volivno in poslovnikovo preosnovo je tako notorična, da je nočem obširnejše razlagati. Le to še navedem, da je čutila to potrebo socialnodemokratska stranka že leta 1903. S krepkim medklicem je pokazal poslanec Rieger na to skupnost, in dr. Lueger, ki se lahko poleg Adlerja imenuje rešitelj položaja (Pritrdjevanje), je v svoji ljudski duši takrat tudi razumel važnost te zveze.

smrti narasla do spoštovanja in skoro do globoke ljubezni.

Sicer pa v trenutku, ko Vam pišem, še ni veliko znanega o podrobnostih kraljeve smrti. Mesto valovi semintja in ugiba, časnikarji se trudijo podati mnogo novic, a jim še manjka verodostojnosti. Da! — časnikarji so živeli božansko življenje zadnje dni kraljeve bolezni. Pred vratmi vladarjevega paviljona jih je bilo vedno za legijo. Z debelimi popirnicami pod pazduho so planili na vsakega, kdor je vstopil ali izstopil, če je količkaj kazalo. Ker so ljudje v Belgiji dosti dostopni in resnično ljubni, tudi najvišji, so imele žurnalisti polne roke dela. Vreme je postalo zadnji čas mrzlo, toda oni se niso genili od kraljevih vrat razen za par minut k obedu. Dan in noč. Slednjič se je kraljev zdravnik Depage domislil nečesa pametnega: Dal je pripeljati velik tramvajski voz, ga zakuril in razsvetlil, postavil vanj dolgo mizo in časnikarji so planili vanj z veselimi »hurra«. Bilo je zanimivo videti te ljudi, ko so smeje in čeblije sedeli nad kupi papirja v »svoji« hiši, ki je nosila nad vrati velik napis, izdelan s skaženo časnikarsko pisavo: »Salle de rédaction interdite au profane«.

Čas.

Znanstvena revija »Leonove družbe«.

Pripravljajo se veliki prevrati. Najbrž se bodo v prihodnjih 25 letih dosejati zemljevidi bistveno izpremenili. Tekma med plemen, tekma med državami, tekma med narodi — kdo bo izšel zmagovit iz te tekme? Ne vemo, a to vemo, da bo odločevala največ kultura. Kulturno močni narodi bodo premagali še tako težke razmere, s kulturno slabotnimi narodi se bodo državniki in politiki objestno igrali.

Zato je bolj kakor kdaj kulturno vprašanje življensko vprašanje vsakega naroda. A katera je najvišja potencia v kulturi? Znanstvo!

Slovenci krepko napredujemo. Gospodarski napredek je očividni. A tudi politična izobrazba je vedno višja. Ko bi smeli presojeti politično zrelost po zastopnikih kakega naroda, bi morali po dogodkih zadnjih let sklepati, da je slovenski narod med prvimi v Avstriji.

Ves napredek človeški pa je uveljavljanje in ustvarjanje idej. A odkod? Veliki možje, državniki, politiki, ženi jih dobivajo po nekaki intuiciji. Toda, tudi prevratni duhovi so ženi in

intuicija ženijev ne more biti jamstvo resnice in pravice. Zato je poleg ustvarjajočih ženijev treba znanstva, ki ideje presoja, utemeljuje, uvrščuje harmonično v sklad dotedanje vednosti in tako jamči, da so ideje prave, blagovite, vredne, da se popularizirajo in ostvarijo v življenju naroda.

Znanstvo je vrhovni kulturni svet. Praktično delo je le tedaj smotno, če dobiva svoj pravec od znanstva.

»Ča s« se je ustanovil kot znanstvena revija za slovenski narod. Ako je pomen znanstva tako velik, je tudi velik pomen znanstvene revije, ki posreduje rezultate znanstva inteligenci, da po tej prehajajo znanstvene ideje popularizirane med ljudstvo.

V tem je pomen »Ča s a«. »Ča s« ni za to, da bi sam populariziral, ampak za to, da podaja, kar naj se popularizira. »Ča s« je organ znanstva.

»Ča s« tudi ni za samo polemiko. Kultura se sicer ne more uveljaviti brez bojev, vendar kultura ni tvorba boja, temveč le pozitivnega dela. Boj ni sam sebi namen, namen boja je le zagotoviti mirno pozitivno, blagovito delo.

Zdi se, da je to jasno. Če je jasno, ni treba šele reklame za »Čas«. Ako

»Čas« ustreza svojemu smotru, tedaj je vreden podpore. Ako pa ne ustreza, tedaj je potreben podpore. Znanstveno revijo moramo imeti. Imamo jo. Ako ne prinaša tega, kar bi želeli, na delo slovenski znanstveniki, izpopolnimo jo, na delo slovenska inteligenca, podprimo jo! Okrog »Časa« se zbira vedno več znanstvenega naraščaja. To je veselo znamenje: znamenje, da se širi zavest o pomenu znanstva, in znamenje, da raste tudi volja do znanstva. Ako pa je resna volja, tedaj ni dvoma, da bo ob darovitosti slov. uma prospevalo tudi znanstvo in po znanstvu kultura, po kulturi pa moč slovenskega naroda!

Program »Časov« je tako širok, kakor je široko znanstveno polje. Seveda najbolj ustreza programu to, kar more imeti največji vpliv na javno življenje. Naša doba stoji v znamenju socialnega vprašanja. Zato so poleg vedno najgloblji in najvišji verskih problemov socialni problemi najhvaležnejši problemi za »Čas«.

»Čas« izhaja po desetkrat na leto, v zvezkih vsaj po tri pôle (oziroma sedemkrat, a med temi trikrat v dvojnih zvezkih po 6 pól). Naročnina znaša 5 K.

O obstrukciji.

Nočem preresetavati pojma obstrukcije. Če trdim, da hočemo s svojim predlogom uničiti vsako obstrukcijo, naglašam to, ker znam, da povzroča napačna razlaga veliko zla med prebivalstvom. Obstrukciji ne prištevam trenutnih izbruhov strasti. Nekoliko mešane in živahne prizore, ki nastanejo po čustvenih pojavih, ne prištevam mednje. Predsedniku bi že danes svetoval, če dobi, kar Bog da, tiste pravice, ki jih vsebuje moj predlog, naj se čuva, da ne pade naša zbornica, v kateri pulzira življenje mladih, krepkih, deloljubnih narodov v vrsto braminjskih sej. (Pritrjevanje.) Naša zbornica ne ča pasti v nobeno nirvano, zaničujem mrtev stoicizem, ki je brez krvi, kakor tudi take, ki ne poznajo nobene srčnosti, ki ničesar ne prenese in ki smatrajo že malo besedico, nekoliko živahnejši dogodek takoj za škandal in Bog znaj za kaj vse. Taki ne spadajo v našo družbo. (Veselosť.) Tiho, korektno in legalno obstrukcijo mislim in ne le na obstrukcijo v zbornici, marveč tudi na obstrukcijo vlade, ki ne odgovarja na interpelacije. (Pritrjevanje.) Na tisto obstrukcijo vlade mislim, ki noče izpolniti svojih upravnih dolžnosti, ker noče rešiti rekurzov, na obstrukcijo po odsekih — oprostili mi hoste odkrito besedo v tej zadevi. Mislim, da je potrebno povedati iz obraza v obraz, kar nam glede na to leži na srcu. Ob času, v katerem zdaj živimo, gotovo ne pride nobenemu državnozbornskemu kandidatu na misel, da se pokaže protisocialnega. Vsak govori o socialni reformi, ko pride pred svoje volivce, in pripoveduje, kaj da hoče v socialnoreformnem oziru vse napraviti. Samoobsebi umevno, da nas vse to zadene. A zdaj nastane drugo vprašanje. V zbornici se pa stvar zamore tudi pri taki nemodri vladi, kakor je naša, izvesti tako, da lahko prevali vsaka stranka krivdo, če se kaj ne stori, na drugo. Dokazi za razbremenitev krivde se dobe, zato se nahaja prebivalstvo vedno in vedno v megli. Vsaka stranka drži svojega moža, naši ljudje hvalijo našo obstrukcijo, in sicer zelo; dobivamo pohvalne dekrete prve vrste kakor tudi naši prijatelji češki agrarci. Tako je, a ob takih razmerah ne pridemo naprej. Ljudstvo se bo končno, ker hoče v parlamentarnem življenju tudi kaj doseči in ne le rešiti lastne stranke, več zaupalo stranki in tudi ne parlamentarnemu življenju. Nekateri deli prebivalstva so že tako zelo topi, da so že postale čisto navadne besede: Kaj pa je parlament? Nič, saj ne dobimo ničesar od njega. Večjega in močnejšega dokaza za nazadovanje naše kulture, ali če hočete, za nazadovanje strank, ki goje to strupeno rastlino, ni, akor navedeno dejstvo.

Zgled: Socialno zavarovanje! Kdo ga hoče? Slovenci, Poljaki, Čehi, Nemci vseh barv, socialni demokrati, rešili pa nismo niti še § 3. Kdo je kriv? Vprašajte n. pr. mene, odgovoril bom: Jaz ne. Vprašajte drugega, vsak bo redno zvrčal krivdo na drugega. Tako ne sme ostati naprej! Tudi jasnost te obstrukcije se mora končati. Nobena vlada ne bo smela več vložiti na pritisk kakor stranke zakonske predloge, samo zato, da so vložene, nato pa vso razpravo tako voditi, da predlog ne postane postava. (Pritrjevanje.)

Kdo lahko napravi popravljenik?

Naš predlog je izvedljiv. To je moja teza. Opravljenik se napravi, ako ni ob-

strukcije in če je obstrukcija onemogočena. Lahko jo izsili močna večina. Mogoča je pa popravljenikova izprememba tudi drugič, če je sploh vsak parlament nemogoč. Poslovnikovo izpremembo v tem slučaju, ik jo še lažje in hitrejšo doseže obstrukcijska stranka. V takem položaju se mi nahajamo, ki tvorimo manjšino, ki obstruira. Dokazali smo, da se obstrukcija ne more premagati. (Tako je!) Ko smo to dokazali, pridemo k strankam večine in jih vprašamo: Ali hočete tak poslovnik, ki onemogoči vsako obstrukcijo? Odgovor bo kmalu znan. Ozračje je zdaj bolj kakor kdaj ugodno za poslovnikovo izpremembo. Kdor tega ne erazume, pokaže, da vpliva nanj napačne, čisto navadne, na široko izhajene puhlice. Kratko hočem to osvetliti. Naglašam, sedanje ozračje za poslovnikovo izpremembo je zato tako ugodno, ker v njem ni nobenega zmagovalca in nobenega premaganca. (Tako je!) Tisti, ki se bori, hoče vreči orožje proč, seveda zahteva od nasprotnika, naj tudi vrže proč nož, ki ga skriva za hrbtom. (Pritrjevanje.) Pripominim, da se samoobsebi umljive stvari ne smejo spraviti v tir z načinom konjerskega zdravljenja. To ne gre. Prigovarjanje, kakor kakemu bolnemu konju (Veselosť) ni umestno v zadevi, ki je za parlament samoobsebi umevna. Odkrito priznam, da so prihajali k meni in mi rekli: Govorite vsaj s tem in onim! Odgovarjal sem: Predlog mora učinkovati z lastno dinamiko, drugače sploh ne bo učinkoval. Če pričakujete od mene, da bom hodil okrog in pregovarjal ljudi, naj glasujejo zame, izjavim odkrito, da nisem zdravnik umobolnih. (Pritrjevanje in smeh.)

Pomisliki proti poslovnikovi izpremembi.

Pomisliki proti poslovnikovi izpremembi so raznovrstni. A vsi morajo pasti, če upoštevamo začasen značaj teh določil. Zbornici nečemo vzeti pravico, da v prostem času prosto določa. (Poslanec dr. Kramar: Hočemo ji to omogočiti!) Gotovo. Predlagam, naj velja postava sedem mesecev. Ne umaknem svojega predloga sicer rad, a mogoče to storim na ljubo dr. Kramaru, ki zahteva, naj se podaljša provizorij za eno leto. Kaj pomeni teh sedem mesecev? Zasedanje do poletja. To je termin. Ne znam, zakaj se je izbralo eno leto, mogoče zato, ker se to glasi v koledarju lepše. (Poslanec dr. Kramar: Sedem mesecev ne sme v postavo!) Vi ste prevelik estetik. (Veselosť.)

Več kakor osebna je zbornična čast.

Izvedba ni nemogoča. Znamo, da je zahteval dr. Gross leta 1903, naj se postroji predsednikova disciplinarna oblast glede na osebno čast. V sv. Tomažu sem se učil, da je družba, množica, vedno večjega pomena, kakor posameznik. S tega stališča sv. Tomaža Akvinskega trdim, da se to vjema tudi v našem slučaju in da mora poslanec dr. Gross tembolj pripoznati disciplinarno silo glede na parlamentov obstoj in z ozirom na njegovo čast, kakor varstvo osebne časti.

Slično sta se izjavila leta 1903 tudi poslanec dr. Fuchs in dr. Pattai, važni izjavi, ki jih zato ne navajam. Lahko jih citate v sejnem zapisniku z dne 4. februarja 1903 — ker so me vsi gospodje, tudi iz socialnodemokratske stranke, prosili, da naj ne izživim. (Veselosť.) Predsednikove besede se namreč tako glase, da bi izžival, če bi jih navedel.

Dr. Kramar ni izžival. Rekel je: Vsaka obstrukcija se mora v zbornici onemogočiti. Nobene predprave tistim, ki so že tako premogočni! — V kratkih stavkih velika misel!

Obstrukcija je dejansko predpravica.

Tudi o tem ne smem veliko govoriti, ker bi mogoče enega ali drugega razžalil. Rečem le: Stranka, ki ukazuje s priprostim vetom, prepovedjo, tako, da pošlje kako osebo k ministrskemu predsedniku, ki reče, tega nečemo, ne potrebuje obstrukcije. Stranka pa, ki hoče tudi prodreti s svojim vetom, a njen veto pri vladi razbline — ne govorim o sedanjih vladi, katere ne vidimo (Veselosť in pritrjevanje), bodisi poslovnik tak ali drugačen, govorim o vsaki vladi, pri kateri razbline veto, seveda lahko poseže po hujših sredstvih. Veliko lažje in priprostejše je, da se reče, tega nečemo, kakor noč in dan tu sedeti (Pritrjevanje), govoriti, se truditi, in potem ko se vse stori, biti od spodaj in od zgoraj grozno opsovan. Obstrukcijska oblika našega veta ni mogoče popolno salonska, a je edina oblika, pri kateri pridemo do besede. Veto tiste stranke tudi ne pomenja nič drugega, kakor grožnja: »Če ne storiš, kar hočem, bomo obstruirali«.

Obstrukcijska pravica se mora absolutno in v vsem onemogočiti. Če pa obstaja obstrukcijska pravica, mora obstajati za vsako, tudi za najmanjšo stranko (Pritrjevanje) in tudi za posameznega poslanca.

Ni pravilno, če se reče: Obstrukcijska pravica velja v tem in v tem slučaju. Kako mi zamoreš, ljubi prijatelj, kot nasprotnik predpisavati, kdaj da smem vporabljam obstrukcijsko pravico? Odgovoren sem edinole svojim volivcem. Nimaš nobene pravice, da trdiš, zadeva, zaradi katere obstruiram, ni tako važna, da smem obstruirati. Vsak sme obstruirati, tudi posameznik, ker sledi teza npravno z našega stvarnega položaja (Pritrjevanje).

O lovcih zahrbtnih misli.

H koncu hočem le kratko navesti nevarnosti, ki groze mojemu predlogu. Ljudem, ki so mojemu predlogu najnevarnejši, pravim, da so lovci zahrbtnih misli (Veselosť). Predlog se je vložil. Od vseh strani so prihajali in vpraševali: Kakšna zahrbna misel tiči v predlogu? Trdim, da tisti, ki tako vprašujejo, tudi spredaj nimajo nobene misli (Živahna veselosť); izkratka, brez vsake misli so. Prosim, ne bodite užaljeni. Hočem Vam nekaj povedati: Ako si čital moj predlog in če si začutil, da te je nekaj zabolelo, povzročilo je to nekaj drugega: čutil si učinek, ki ga bo predlog imel. Če ti je pa bilo lahko pri srcu — in dobro bi bilo, ako bi bilo tako — potem ni napad, marveč dobrota. Otroka, ki vpraša mater: »Ali sem lačen? Ali naj jokam? Ali se naj smejam? — takega otroka ni. Ali je morebiti kakšen tak parlament? (Veselosť.) Lovci zahrbtnih misli s svojimi mrežami, z zanjkami, z mišjimi pastmi, s svojimi policijskimi psi — kaj so našli? Zahrbtnost, zvijačo, šalo, panslavistični napad, napad slovenskih klerikalcev na svobodo parlamenta. To so našli lovci zahrbtnih misli, seveda še-le potem, ko jim je to vsakdo povedal (Veselosť). Odkrito izjavim, v največjem strahu sem bil, ker se ni pričelo sinoči razpravljati o predlogu. Sodil sem namreč, da bi bilo najboljšje, ako bi bili sinoči takoj rešili predlog.

Bal sem se časnikarjev, bal vpliva njihovega časopisja na stranke, ki so odvisne od njega. Za svojo osebo nisem odvisen od časopisja in mi je popolnoma vseeno, kar piše o meni časopisje. Mislim sem si, to moramo tako napraviti, da parlament ne bo pod nobenim tujim pritiskom skrbel za svojo lastno čast, za svoj lasten obstanek (Živahno pritrjevanje in ploskanje). Ne trpimo nobenega ptujega gospodarstva, ne v parlamentu in ne v naši državi (Pritrjevanje).

Prva državna potreba neodvisen parlament.

Vabim Vas, glasujte za nujnost in za meritorij mojega predloga. Če to storite, bodo nenasitni Slovani izpametovani in osramočeni, slovanska požrešnost bo osramočena, morebiti bodo tudi razkrinkani ti dietni lovci itd. (Veselosť).

Storite tako. Lep trenutek bo. Če pa tega nečete, potem ne pridite zopet z državnimi potrebščinami, ne pridite z ljubeznijo do reda. Prva državna potreba je neodvisen parlament, ki dela za dobrobit ljudstva, neodvisen od raznih klik in še bolj od vlad, brez večine (Pritrjevanje in ploskanje). Tak parlament je le mogoč, če se onemogoči vsaka obstrukcija. Vsako obstrukcijo pa onemogoči sprejetje mojega predloga. Sprejmite ga in tir bo prost! (Živahno pritrjevanje in ploskanje. — Govorniku čestitajo.)

Po razpravi o nujnosti je govoril dr. Krek sledeče:

Končni govor.

O NARODNEM NASILSTVU.

Dolžan sem, da se prisrčno zahvalim vsem tistim strankam, ki so izjavile po svojih govornikih, da hočejo glasovati za naš nujen predlog. Glede na nasprotnike, ki so se izjavili proti predlogu, hočem le značilno nasprotstvo (Živahni medklici) ...

Predsednik: Prosim, gospodje, mir. Predlagatelj dr. Krek ima končno besedo.

Posl. dr. Krek nadaljuje: ... značilno nasprotstvo, ki se pojavlja, pribiti. Na eni strani se naglašja, da pomenja poslovnikova izprememba — ki je gotova stvar — tako posilstvo Nemcev kakor Slovanov. Oboje je po moji sodbi nemogoče, zato sodim, da gospodje niso dovolj pretehtali razlogov, ki jih navajajo za svojo opozicijo.

Pečati se hočem kratko z narodnim nasilstvom. Čimbolj prodira v zbornici demokratična misel, tim manje se mora misliti na narodno nasilstvo (Tako je!). Narod, ki mu pripadam, živi v težkih časih. Mi čutimo, da smo močni edino v zavesti, da morajo glede na ljudske pravice, med katere spadajo tudi narodne pravice, držati skupaj vse demokratične stranke. Zmaga demokratične misli pomenja samaobsebi odpravo vseh predprav. Kadar zmaga demokratična misel, ne bo več v naši državi narodov s pravicami. Največja napaka nemške politike po moji sodbi tiči v tem, ker ne loči med nemškim posestnim stanjem in med nemško lastnino. Mogoče je skupno delati tudi z nemško narodnimi in recimo, z radikalno narodnimi strankami. A navedene stranke morajo kazati pred vsem pravo demokratično narodnost, ki obstoja v tem, da čuva svoje in se ne sklicuje vedno na zgodovino in na razvojne faze še iz ledene dobe nazaj (Živahni medklici).

Boltatu Pepe.

»Bl ke skušama pridet iz šlumbastke, bl lezema vajna in moj »Sluvensk Narud« ja pukida, če ja nubedn druhe. Kokr usak dan bl sprevidm, ja mi iz naša pametja in

mudrostja na uma mogl več douh naprej rint, kar sa nam purok naš pulanci in puvrh teh tud še ta sojaglaun Mulavrh, in pa ta puskocn Zalar. Tu u treba druge strune napet in drgačn štikle zagost, če nečma u kratkem žalastn ukul pridet.«

Tkula pr en glih je gudrnou sam med saba gspud dohtar Taučar »pr Rožc«, ke je sedou glubok zamišlen čist sam u kot pr en miz, ket kral Matjaž; in viu s je soja brada ukul kazauc in meru, kdaj u tku douga, de ja u lohka devetkat ukul mize uvu.

»Na u še tku hmal zadost douga,« zdihnu je žalastn in ena kapica plznca mu je kaplna ud brade. »Predn u moja

brada tku douga zrasla, de b ja lohka devetkat ukul mize uvu, uma že usi liberalci tam ker muh ni. Ja, če b bla zdela moja brada tku douga, zarjovu b ket kašn leu, in b zbudu use kranke speče leberalne junake, de b udari pu klerikalcev in pregal du frementa use ke u krtuva dežela, de b tam gspudari, ne pa nas tle na tem svete mel za Pepčka in se iz nam špilal ket iz Gaspertpujacom. Jej, jej, jej; kuku sma ja spet zafural! Zdej se uja hmal začel že šušarsk lerfanti iz nas norca delat in šlape za nam metat, kokr sa jh soje čase za Ciburum Jakatam metal. Buh m na dej tega dučakat; sej je že zdej zadost sramote, de se že hmal u kufehaus več na um upu jt, ke use zja preke men in ke me zagledaja, začneja kihot, kokr de b mel mukru u čeuheh. Koder grem pu cest, neker družga na šlišem ket sam kihajne in vnder ta mukrotn vreme na more bt tega uržah, ampak tista voda ta narbl gvišn, ke ja mama u »Narodek«. Člouk b zbezlou, če b na mou že tku ukorneh kustl. Kua je blu treba Mula-vrhe u »Narude« čez ubštrukcija na Duni zabaulat in kleralcem naprej metat, de dvakat glih na raunaja: u Iblan ubštrukcijuniste vn iz deželnga zbora mečeja in jm prste lomja, na Duni pa sami ubštruiraja. Tu je blu ud Mula-vrha že prenaumn. Sej b vnder mogu

pumislit, de u Iblan sma tli pa mi ubštruirat, in na Duni sma mi preke ubštrukci, astn sma glih na tistem. Pa če sm mu še tku pravu, de nej mouč in nekar na stresa soje mudrost pu »Sluvenskmu Narud«, use zastojn; on je soja naprej rigu, pa je blu vn. In še grob je biu iz mana in reku m je: »Če sm jest naumn, sa pa naručniki ud »Sluvenškega Naruda« še bl naumn, ke moje naumnast bereja in iz tem morma mi rajtat in tud lohka rajtama.«

»Kokr use kaže,« gudrnou je gspud dohtar Taučar med saba, »mi nuben pulitkari nisma, ampak utroc in še slabš: mi še vornk frnikulat na znama, kokr znaja utroc, pa se čma tle u pulitka mešat. Sam Buh vé, kdu nam je tu u glava ubou, de sma se začel u pulitka utikat in s tle blamaža za blamaža na glava nakupavat; a b na blu bl pametn, če b s nekol iz pulitke še glihe na sturl, ampak lepu pu let na toplem pu zim pa na hladnem sedel. — Oh, kuku sm zmešan: use narobe puvem! — Glih narobe sm tou rečt — in b ga tkula glažek za glažkam brez skrbli praznil. Tu b biu vs druhe žeuhejne! Dohr b se mel in lde b nas spuštval, ke b nubenmu nč hudga na pradjal; pu-sebn kelnarce b nas ubrajtalo, če b jia dajal tkula en pušten tringelt. Men tu sedej vse res ta stvar glih tku naprej

pride, kokr če b se spravu en fjakar prauđe pelat, jest b se pa spravu na kozla in tou kojne regirat. Fjakar holt ni za jezičnga dohtarja za punucat, jest pa za fjakarja ne. Člouk b use u štih pustu, če b vedu na kašna viža, de b use lepu vn pršlu, tku de b me na blu treha bt sram. Dohtar Žerjave je tu lehku! En Žerjou več al pa mn, tu se še na puzna; al dohtar Taučar je pa sam edn in ta dohtar Taučar je duša in telu cele leberalne stranke. Če ta telu enkat reče, de ni več leberalc in še duša spesti; pol pa sploh liberalcu več ni, še za u muzeum ne.«

»Gspud dohtar, a uja še ena kru-glica?« zbedila je kelnarca gspuda dohtar Taučarja iz negavga žalastnga premšljanja.

»Uh, kuku sm raztresen! Še zamerku nism, de mam prazna kruglica. Kar prnes ga!« in kelnarca je stekla iz prazna kruglica in hmal spet pouhna pustaula pred gspuda dohtarja. Gspud dohtar Taučar se je pa pu ta prvem vornk pužirke spet pudperu gja-va iz ubema rukama in se zamislu.

»Sej jest sm že ud nekdi vedu, de jest in usi moj prstaš nisma za pulitka, ampa: člouk holt rad pu sojem kupit čeuhe mer in mislu sm s: murde sa pa klerkalci še bl narodn, kokr sma mi in u teh misleh sma začel pu pulitk

Kakor hitro se po kaže zarja nove dobe v zbornici, ki se bo rodila v tej slovesni uri, bo slavil svoj začetek naroden mir, narodno sporazumljenje. (Poslanec J. Sláma: Avstrijske obrambene postave zadnjega časa.) S posameznostimi se zdaj ne bom pečal, v podrobnosti se vsi, ki imamo pred seboj velik smoter, ne bomo izpuščali, marveč krmili bomo krepko k našemu smotru in izpremenili naš poslovnik v smislu našega predloga, da korakamo potem na delo za naše ljudstvo in za našo monarhijo. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

ČAST ZBORNICE REŠENA KLJUB VLADI.

Poslanec Krek prične svoj tretji govor slovensko. Nemško nadaljuje sledeče:

Ko sem utemeljeval nujnost svojega predloga, sem ga že tudi branil v meritornem oziru. Po vtisih, ki smo jih pravkar dobili pri glasovanju, hočem sledeče pribiti.

Prvič: Parlament splošne in enake volivne pravice je pokazal zmožnost, da ozdravi sebe. S tem je rešena splošna enaka volivna pravica in demokratično načelo sploh. (Živahno pritrdjevanje.) Čast se je rešila v tej zbornici, posledice se morajo pokazati tudi na Ogrskem, kakor tudi pri našem bratskem narodu (Ponovno živahno pritrdjevanje), ki trpi zdaj pod strahovladlo tujih najemnikov. (Ponovno živahno pritrdjevanje.) Posledice pojava moči po našem parlamentu bodo rodile tudi v inozemstvu brezdvomno najboljše posledice. To je prva stvar.

Druga je sledeča: Parlament je rešil sebe; kakor se je naglašalo, brez vlade. Po tem glasovanju moram reči: kljub vladi. (Živahno pritrdjevanje.) Gotovo je, da ima v zbornici vsak pravico, da glasuje, kakor hoče. Toda ministrski predsednik take vlade, ki v najbolj življenjskem vprašanju ni edina, nima pravice, da govori tu o kakem mnenju sedanje vlade. (Živahno pritrdjevanje.) Ministrski predsednik nima nobene pravice, ne le, da nas opominja, marveč nima tudi nobene pravice, da smatra sebe za vodilni organ parlamenta ali države. (Živahno pritrdjevanje.)

Glede na tretji pojav vprašam: Kakšna taktika ni dopustna proti taki vladi?

Osobito me pa veseli četrtič: Pokazalo se je zopet, da institucija ministrov krajanov ni taka, da koristi miru v parlamentarnem življenju. (Pritrdjevanje.) Priporočam vam, glasujte za moj predlog. Ako se pa odkloni moj predlog, glasoval bom za Kramarjev predlog. Zastopam stališče — to naglašam, da gospodom, ki so izpregovorili kako ostro besedo proti meni, ne bo treba preklicovati — da bi bilo najboljše odobriti moj predlog v tisti obliki, v kateri sem ga stavil, ker dovoljuje kratko in določno vse, kar parlament potrebuje. Končati hočem zdaj, ko se ločim z odra kot predlagatelj in govornik sledeče:

Obstrukcija, ti lepi čas, ni te več! (Veslost.) Morebiti je vsakemu tistih, ki čuti v sebi življenje in ki je včasih hotel pokazati svojo živahno naravo, nekoliko hudo, ker mu ne bo več mogoče, da se v tem oziru izkaže, a imamo zopet druge razloge, ki govore za to, da sta v tem oziru potrebna samozatajevanje in samopremagovanje. Ta sladek nauk hočem tudi jaz sprejeti in končam z željo: Obstrukcija, ne vidva se več! (Veslost. — Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

brskati in brskama pu né še zdej kokr pu žerjau, če prou sma se že Buh ve kulkat tku upek, de je blu kar grdu. Glih tak sma kokr veše: letama in letama ukul luč, dokler s na uma tku repetnic usmodi, de uma pucepal na la, pol u pa dobr. Usega tega je pa uržah sam Mulavr, ke kar ke u en dan soja riga. Sevede, nemu je tu lohka, ke nima nč za zgebit, ampak še plačama ga dobr za tu, de nas blamira; ampak mi, mi sma reveži, ke morma zraven sojev grehu še negave prenašat, lde pa iz nas vice zbijaja ket iz kašnga vaškega beha. Tega more bt enkat konc, pa če gre ceu svet zavle tega cegunt; kar se pa mende na u zgudl, ampak svet u mende veseu, de se nas u znebu, kokr je veseu edn, če se iz velika muja zadne vnder le znebi stenic, ke sa se mu u pojstla zaredle. Jest um soj prvakarstu dol puložu in basta. Moja voda, ke ja znam delat, m je dala prvakarstu, pa nej ga še voda uzame, zdej ke je glih velika. Marjanca plačat!

Boltatu Pepe iz Kudeluga.

Nagovarjajte somišljenike, naj se jih ondi, kjer eden ne zmore naročnine, naroči na „SLOVENCA“ več skupaj. — Škrbite, da se števílo „Slovenčevih“ naročnikov pousod pomnoži. To je naša častna dolžnost — naš odgovor na zlobno zeleno brošuro liberalcev bodi agitacija za „SLOVENCA“!

Idrijske novice.

i Dvakrat po 24 ur zaprt in obkrap po nedolžnem je bil hišnik kršč. gospodarskega društva, ne v ječi v gradu, pač v društveni hiši. Ker je voda pol metra visoko na cesti stala, je silila tudi v vožo in prodajalno gospodarskega društva. A prvi naval je srečno odbil hišnik, ki je vrata zaprl in špranje trdo z ilovico zamazal. Ko je bil pa en dan zapora prost, je moral zopet samega sebe v hišo zapreti, pa ko je grablje raztrgalo, je voda vdrla skozi okna v prodajalno in hišo. Bil je ves napor zastoj.

i Bodo li grablje odpravili? Gotovo ne. Leta 1551. so jih omislili, in ne dobe tako poceni voznika, kakor je narasla naša Idrija. Plačali bodo škodo in opisali zgubljena drva, pa bo šlo zopet po starem naprej.

i Lepo božičnico so napravile uršulinke pretečeni ponedeljek v prostorih otroškega vrta. Blagi dobrotniki so darovali 70 kron v denarju, nekateri trgovci v blagu toliko, da se je zamoglo vseh 80 otrok obdariti s pecivom, poleg tega pa še postreči peterim deklicam z obleko in enako enemu dečku. 16 predpasnikov so dobile revnejše deklice, 7 parov čevljev za zimo, nekaj nogovic in blaga za razne potrebe. Otroci so se vsem dobrotnikom v vezani in nevezani besedi pri božičnici zahvalili; še večjo zahvalo so pa s tem izrazili, ker so nam pokazali kaj so se naučili. Kako izrazito so deklamovali mali pritlikovci, kako ljubko so igrali! Tri učenke osmega razreda so pa samostojno ali čveteroročno na glasoviru pokazale kako gibčne prste da imajo. Veliko mater je bilo prišlo pogledat mali naraščaj in se niso mogle načuditi nastopu, kretanju in predavanju malih. Blagrovale so novo napravo, da je mogoče svoje ljubčke izročiti tako spretnim in vajenim rokam. Torej Bog plati vsem dobrotnikom, a tudi uršulinkam!

i Povodenj smo zopet imeli ob izrednem času, ali pravzaprav bili sta dve povodnji, ki sta si hitro sledili. Prva je bila v nedeljo. Ker je gozdno oskrbnitvo plovilo drva, zaprle so »grablje« kmalu vodi pravi tir, tako da so bile v kratkem času hiše ob grabljah polne vode. A ta dan se je še precej dobro vse izteklo. Ko je nehale deževati, odtekla je še dosti hitro voda. Vse drugače pa je bilo v torek, 21. decembra. Deževalo je vso noč na torek. Tega dne zgodaj dopoldne pa je moralo tudi v okolici močno deževati, ker je Idrija vidno naraščala. Tudi potok Nikova je pokazal, da je hudournik. Idrija je jela pod Gorami in drugod prestopati breg, ob 10. uri dopoldne je bila videti dolina ob Idriji in Nikovi kot jezero. Voda je donasala vedno nove zaloge drv in hlodov in se ob grabljah tako zajezila, da je bila nad meter višja na levi strani grabelj. Pritiska naplavljenih drv in hlodov drogi grabelj niso držali dolgo. Četrta na 12. uro je pretrgalo grablje na najbolj nevarnih krajih. Ko je dobil naplavljeni les prosto pot, udaril jo je čez cesto mimo zadrage v Nikovo, pod eraričnim mostom mimo Didičevega hotela je potem šlo z njim dalje zopet v odprto Idrijo in naprej proti Goriški. Stotine in stotine metrov drv je odšlo. Protí pol dnevu se odtrga hkrati od grabelj toliko množina lesa, da si zapre sama pot pod lesenim mostom pred Didičevim hotelom. Masa pritiska ob most, ki škriplje in poka na vso moč. V sredini, kjer je most vezan, je že odjenjal, premaknilo ga je skoro za meter. Vsak hip smo se bali, da se zruši — potem pa z Bogom še drugi mostovi! A v ozki strugi Nikove se je dolgi les sprijel in med seboj sklenil, da je k sreči odnehal pritisk na most, ki je tako zdržal. A preseljevanje drv in hlodov izza grabelj ni prenehalo. Ko je bila Nikova zaprta, si je voda poiskala za plavljenje in odlaganje lesa nov prostor, udrila jo je ravno po sredi proti mostu pri sv. Križu. Ta most ima do polovice leseno ograjo, polovica proti mestu pa je zidana. Le par minut je preteklo in cesta med zidano ograjo je bila polna lesa in vode. Ograja ni vzdržala silnega pritiska, v hipu je izginilo v valove kakih 15 metrov po dolžini zidu. Med tem je Idrija tako narasla, da je doseгла most in drva so se zajezila ob

mostu. Mnogo lesa, ki je splaval po Idriji, je ustavil most pred žgálnico, ki je bil tudi v veliki nevarnosti. Drugi most pri žgálnici je bil nekoliko poškodovan.

i Škoda je znatna ob zadnji povodnji. Erarju je odneslo mnogo drv. Skoro lahko trdimo, da bi bil gozdni erar na boljšem, če bi drva plaval kje višje nad Idrijo in jih od tam dovažal v Idrijo. Drva bi ne šla v zgubo in odškodnin bi ne bilo treba plačevati. V zadnjih letih je dvakrat pretrgalo grablje in na tisoče metrov drv je odnesla voda. Pri določevanju in priznavanju odškodnine bi nekaj več previdnosti tudi ne bilo odveč. Svoj čas so pripovedovali, da je dobil liberalni trgovec 1600 kron odškodnine, češ, da mu je toliko svilnatih rut, ki so bile hranjene na tleh, poškodovale voda. Voda je res prišla v prodajalno, a le par centimetrov visoko, a čuden trgovec, ki pri tleh hrani svilnato blago, zlasti če ima svojo prodajalno na prostoru, ki ga voda večkrat preplavi. Kak zmazek krompir, ki ni za rabo, se prav visoko ceni; kjer je pa res škoda tudi po več sto kron, otresa se erar, da ni nobene škode, ali da ni zavezan dati odškodnino, češ, da škode ni povzročilo plavljenje drv. Odškodnino dajejo, kjer ni voda pustila skoro nobenih znakov, odreka jo pa tam, kjer je pustila cele žagavce. Nekateri so tudi sami bolj krivi, nego voda. Ob povodnji v torek so plavali sodi, nekateri celo polni petroleja, prazni zaboji in podobna ropotija. Take stvari spadajo v skladišča, za kar pa javne ceste in nezagrajeni prostori pred hišami niso primerni. Neprevidnost in površnost ne zasluži še nagrade. Kako so pa včasih natančni! Didič je postavil novo močno stavbo. Ako bi bilo stalo v torek še staro kegljišče, bi ga danes več ne bilo in še marsičesa ne, »bauštāt« bi bil pa na Didičevem vrtu pod hišo P. Vidmarja. A kaj vsega ni zahtevala gozdna direkcija, predno neha ugovarjati novi stavbi. Še kolavdaciji se je ustavil njen zastopnik.

i Še nekaj o odškodnini. Erar izključuje od odškodnine vse one, pri katerih se je odkupil ali ki so se zavezali, da ne bodo zahtevali odškodnine za škodo, ki utegne nastati, kadar plavijo erarični les. Kaj pa, če plavi kak privatnik? Splošno se govori, da je z eraričnim lesom vred priplavalo v Idrijo tudi par tisoč žagavcev, ki jih je erar prodal že lesnemu trgovcu. Ravno ti žagavci pa so polomili grablje, poškodovali mostove ter zadržali vodo, da ni mogla tako dolgo odteči. Kako pride erar do tega, da bi plačeval vso odškodnino, in kako pridejo tisti, ki imajo z erarjem pogodbo, do tega, da bi bili ob vsaki odškodnini? Pomisleka vredno.

i Idrijska podružnica Slomškove zveze ima v torek, dne 28. t. m. ob 11. uri dopoldne svoje zborovanje v Spod. Idriji. Prijatelji katoliškega učiteljstva dobrodošli!

V božičnih prazničkih dobite med svojimi prijatelji in znanci novih naročnikov na „Slovenca!“ V vsakem kraju se posvetujte o tem, katere bi se še dalo pridobiti za naročnike „Slovenca“. Naš dnevnik v vsako krščansko slovensko rodbino! V dneh pred novim letom posvetite agitacijo „Slovenca“ — naj se povsod pokaže zavednost, ki je prava in trdna le, ako je združena s požrtvovalnostjo za časopisje!

Kranjska na prvi mednarodni lovski razstavi na Dunaju 1910.

Kakor znano, se vrši od majnika do oktobra 1910. na Dunaju pod pokroviteljstvom Nj. Veličanstva cesarja mednarodna lovska razstava. S tem se prvikrat v sijajnem okviru obsežne razstave predoči gledalcu lovstvo cellega sveta.

Privlačna sila tega dalekosežnega načrta izkazala se je že s tem, da so obljubile ne samo mnogoštevilne dežele naše monarhije, nego tudi inozemstvo nepričakovano veliko udeležbo. Posamezne inozemske države priredé na razstavi lastne palače in paviljone ter se že iz tega lahko razvidi, da bo udeležba inozemskega občinstva najbrž znatna.

Samo ob sebi je torej umevno, da ob tako sijajni razstavi tudi naša kranjska kronovina ne sme zaostati, marveč je ravno kranjska dežela poklicana, da se odlikuje s svojimi posebnimi vrstami divjačine in s svojim na zelo visoki stopinji stoječim lovstvom.

Da se Kranjska pri razstavi dostojno zastopa, osnoval se je — kakor se je že svoječasnó poročalo — v Ljubljani odsek, ki je prevzel razstavo kranjskega oddelka.

V ta namen se je najel v državnem razstavnem poslopiju prostor 103 m² ter so se pripravljavna dela takoj pričela. Pred vsem naj bode kranjski oddelek po pravilni izbiri in primerni razstavitvi razstavnih predmetov ter po originalni opremlitvi zanimiv in privlačen.

Posebej je še omeniti, da bode lovska razstava okvir športne razstave daleko presežala. Razstavi je namreč tudi vse obrtne izdelke, ki so v kakoršnikoli zvezi z lovom. Ne samo v kranjskem lovskem oddelku, nego tudi v posebni, tujskemu prometu odkazani palači se razstavijo umetniško prirejene pokrajinske slike iz Kranjskega. Lovska razstava pospeševala bo torej ne samo lovstvo, nego tudi tujski promet.

Z veseljem je torej pozdraviti okolnost, da se tudi Kranjska dežela na tej razstavi proslavi pred široko javnostjo in v interesu dostojne reprezentacije naše dežele pred vsem svetom je, da se udeleži te lovske razstave.

Umevno je primerna udeležba pri taki razstavi združena z znatnimi stroški, za kojih pokritje bo potrebna najmanj svota 19.000 K, — sama najemščina za prostor znaša 5000 K.

Ob zbiranju teh izdatkov je navezan odsek na prostovoljne prispevke. Stroške posameznih deželnih razstav morajo pokriti deželni odseki, ker je osrednji odbor itak obremenjen z ogromnimi svotami za napravo poslopj in izvedbo vseh glavnih priprav.

Odsek je prejel že posamezne večje in manjše prispevke, toda celotna potreba še daleko ni pokrita.

Ker se gre za to, da bo naša dežela dostojno zastopana, odsek ne dvomi, da bodo vsi krogi, ki se posredno ali neposredno zanimajo za lov, podpirali našo akcijo z znatnimi doneski.

Ta razstava pa je pomenljiva tudi za ugled celotne kranjske dežele in se za to podjetje zavzemajo avtonomne deželne korporacije in deželno stolno mesto Ljubljana.

Želeti je torej, da naj podpirajo tudi širši sloji prebivalstva to podjetje s prispevki in da pripomorejo k temu, da se povzdigne v obče ugled dežele.

Doneske sprejemajo člani odseka ter podružnica c. kr. priv. avstrijskega kreditnega zavoda za trgovino in obrt v Ljubljani, Franc Jožefova cesta št. 9; imena darovalcev se priobčijo v dnevnikih. Tudi uredništvo našega lista prispevke hvaležno sprejema.

Konečno je še omeniti, da sestoji deželni odsek iz 50 gospodov vseh stanov in da je prevzel predsedstvo Njegova svetlost knez Hugon Windischgrätz. — Podpredsedniki so: g. deželni glavar dvorni svetnik Fran pl. Šuklje, deželni poslanec in grajščak g. Oton baron Apfaltrern in deželni odbornik odvetnik g. dr. Ivan Tavčar.

Kultura vsenemštva.

Sprememba poslovnika za državno zbornico je jasno pokazala, v kakih rokah je ležala usoda slovenske Avstrije. Zatuli so po časopisju losvornromci in vsenemški maliki, kot bi jim sestradan »Volk« trgal meso iz telesa. Kjerkoli obregneš ob dvojico ali trojico vsenemških svobodomislecev, se diviš nad njih »kulturo«, ko mečejo iz ust nad naše poslance psovke, ki bi se jih sramoval izreči vsak kravji pastir. Takemu brezstidnemu psovanju je bil priča ugleden Slovenec, ko se je peljal iz Celovca proti Jesenicam. Trgali so hajlovci dr. Krekov predlog, da so frčale cunje na vse strani, psovali dr. Šusteršiča in dr. Kreka, da so se tresle šipe železniškega voza, očitali jima zavratnost in zahrbtnost ter jima nadevali imena, da se jih nam gabi ponavljati. »Dr. Krek «dieser slavische Hunde», je bila najmilejša psovka, ki je veljala možu, ki ni le vzor - Slovenec, temveč tudi vzor - Avstrijanec. Ko bi ne smatrali vsenemško psovanje za čast našim voditeljem in vsemu Slovenstvu, katerega predstavitelj v državnem zboru je »Slovenski klub«, bi poskrbeli tem junakom za božične praznike ričet. Ali bolje je, da prenašajo vsenemške psovke čast in slavo slovenskega naroda tudi po gnezdih. Heil nemški kulturi!

Zlate svetinje: Berlin. Pariz. Rim itd.

Najbolj krasn. zobo-st. št. sred. stro

Seydlin

Izdelovatelj O Seydl

Ljubljana, Spital-Stritar. ul. 7

Dobit se povsed

Koroški Slovenci.

K Koroški Slovenci! Oklenite se vsi »Slovenca«! On je Vaš, dobiti Vi nje-govi!

K Kako se dela za nemštvo! Boro-veljska nemškutarija je kupila s po-močjo »Südmarke« nekemu Ovčarju hišo, za katero se je poganjal tudi g. Anton Renko, ki je Slovenec. Mislili so, da Ovčarju ostane tudi glavna zaloga tobaka, kar bi mu neslo okoli 3000 K. S tem bi lahko živel in delal politiko, najemščino pa bi rabil za obresti. Pri javni licitaciji pa je trafika padla Ko-meterju v roke. On ima zalogo zastoj in plača celo od majhne trafike 624 K državi. Ovčar ima zdaj hišo, pa kruha nima, ker delati ne zna. Zato je »Volks-rat« sklenil, da se mora od ministrstva (!) pritisniti na finančno prokuraturo v Celovcu da razveljavi prvo licitacijo, vzame zalogo gospodu Kometerju in jo poveri brezkrušnemu Ovčarju. Cela za-deva je že pri ministrstvu in kolikor poznamo uslugo vlade nemškutarjem nasproti, bo »pubi«, to ime ima v Bo-rovljah, najbrž prišel h kruhu. — Dru-gi slučaj. Lovski list »Waldmannsheil« vsled pritiska nemškega »Volksrata« ne sprejme več inserata od puškarske zadruge Peter Wernig. Tako delajo Nemci. Mi pa?

K Zoper občinske volitve v Grebl-nju smo vložili protest. Volili so s po-oblastili taki, ki nimajo v občini voliv-ne pravice. Če ne bomo drugega do-segli, vsaj župana ne bodo mogli voliti tako hitro. Med omenjenimi neopravi-čenimi volivci so ravno ljudje, odvisni od barona Helldorfa, pri katerem je oskrbnik znani slovenozrc Manner. Zopet blamaža za tega moža.

K Krajni šolski svet v Velikovcu, kojega načelnik je bivši Kapun, seda-nji Gallinger, c. kr. sod. svetnik, nek-danji član »Triglava«, je priredil svojo nemškutarsko »Liedertafel« v nemški »Turnhalle« zadnjo soboto, ki je bila obenem kvaterna in adventna. To bi se ne bilo tako napačno. Pač pa se mora obsojati plesni venček, ki je bil tudi na vzporedju. Sploh moramo povedati jav-nosti, da omenjeni narodni odpadnik uganja v Velikovcu neverjetne nem-škutarske komedije. Bomo še več go-ovorili.

Jeseniške novice.

J Netaktnost ali neumnost? Kar zavzeli smo se, ko so se pretekli teden v tovarni delila vabila na božičnico, ki jo je priredil odbor podružnice sv. Ci-rila in Metoda na Savi dne 19. t. m. za savski vrtec. Gotovo nam nihče ne bo mogel očitati, da nasprotujemo božič-nici, saj vemo, da lepšega in plemenitejšega veselja otrokom ni mogoče na-praviti, in stariši se gotovo tudi vesele ob takih prilikah svojih malih. Pač pa moramo pripomniti, da se nam zdi bo-žičnica v adventu, pred Božičem — ne-smisel. Netaktnost, da ne rabimo ostrejšega izraza, pa je, da se je božič-nica priredila v nedeljo ob dveh popol-dne, ko vendar vsak človek na Savi in Jesenicah vé, ali bi vsaj moral vedeti, da je ob tej uri popoldanska služba božja. Ker se je jako mnogo ljudi nad tem po pravici spodtikalo, hočemo in moramo odbor podružnice opozoriti, naj s takimi koraki ne jemlje ljudem zaupanja do vrtca. Že zadnjič je Ciril-Metodova družba priredila na Jeseni-cah skupščino med dopoldansko služ-bo božjo, sedaj pa božičnico med po-poldansko. Ako se bodo take stvari ta-ko dosledno ponavljale, bomo morali vodstvu še krepkeje posvetiti!

J O kompromisu zopet pišejo pre-tekli teden neki mladi liberalčki v »Slovenskem Narodu«, in to pišejo ljudje, ki kompromisa sploh še nikdar niso brali, in če kaj vedo o njem, so iz-vedeli iz »Slovenca«. In ti ljudje pišejo, če kak liberalce lomi kompromis ka-kor medved hosto, da »se naprednjak samo gane«. Stare liberalce, ki so v boju z nami osiveli, imamo radi, ker so s svojim nasprotovanjem silno po-magali našo sveto stvar utrditi in se-daj priznavajo, da je naše delo dobro in ljudstvu koristno. Zato jim pa še eknrat dobrohotno svetujemo, naj dajo svojim mladim eno po jeziku, da jim s svojim čečkanjem po »Narodu« ne bodo napravljali na starost bridkih ur! Starost se mora spoštovati! Zapom-nite si to, vi mladi!

J Gostilničarje sramoté liberalci v svojem žurnalu, češ, da nimajo nobe-nih naprednih časnikov. Nikar se naj temu ne čudijo! Gostilničarji so že mo-rali sprevideti, koliko je liberalno pi-sarjenje vredno in koliko koristi jim donaša. Vsak obrtnik mora biti že to-liko pameten, da ne bo zastoj denarja v zrak metal. Najboljši odgovor gostil-ničarjev bo to, ako se z novim letom vsi naroče na »Slovenca«, ki ga vse

naše občinstvo s tolikim zanimanjem in toliko koristjo prebira. Ako danes liberalno delo v javnosti nič ne pome-ni, tudi liberalno časopisje ne more nič pomeniti. Gostilničarji, vsakega libe-ralnega vpliva se v novem letu prav temeljito otesite!

J Ker smo poročali o smrti social-nodemokratskega poglavarja Družin-ska, nas »Narod« napada. Krepke imamo o tem povedati, pa ne maramo na Sveti večer; bomo pa prihodnjič.

J Ženski odsek katol. delavskega društva na Jesenicah priredi na Sv. Stefana dan ob 7. uri zvečer v »Delav-skem Domu« na Savi božičnico, pri ka-teri bomo poslušali ljubke Silvín Sar-denkov »Svetonočnice«, gledali živo sliko betlehemske, se radovali ob ubra-nem petju mešanega zbora in — iskali ter pričakovali svoje sreče. K prijetni božični zabavi, h kateri je vstop prost, uljudno vabi vse prijateljice in prija-telje društva ženski odsek.

J Našim somišljenikom! Vsem naš-im prijateljem naj bodo namenjeni lepi božični prazniki za potreben od-dihljaj, vendar pa tudi za plemenito delo. Naj vsak po svojih močeh porabi prosti čas za požrtvovalno agitacijo za naše liste. »Slovenec«, »Naša Moč«, »Mladost«, »Domoljub«, »Bogoljub« in drugi krščanski listi naj postanejo vsakdanji gosti in prijatelji v naših po-štenih družinah. Naj tudi to pot naše krščansko-socialno delavstvo pokaže vso svojo navdušeno zavednost. Torej, somišljeniki, na noge, na delo pleme-nito!

J Vesele božične praznike! Vsem našim društvom, vsemu organizirane-mu delavstvu, vsakemu sodelavcu, vsakemu našemu somišljeniku: Vesele božične praznike! Slava Bogu na viša-vah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!

UMOR OTROKA V DUNAJSKEM PRATRU.

Zločinec Leopold Höbinger, čistilec mestnih jarkov, rojen l. 1872. na Du-naju, je pohotno umoril v ponedeljek 20. t. m. popoldne malo Jožefino Panze, hčerko delavca Stefana Panze. Mlada deklica je bila rojena l. 1904. V pone-deljek opoldne so starši pogrešili malo Jožefino. Izpraševali so na cesti otroke, ki so povedali, da je zvalil deklico nek mož k slaščičarju, kjer ji je kupil sla-ščiće. Otrok je postal do neznanca za-upljiv in šel z njim v hišo na Engert-strasse 233. Ko je to izvedela mati, je letela kolikor je mogla v omenjeno hišo. Slutila je nesrečo. Vprašala je hišnika po možu z malo deklico. Hišnik pa ji je pokazal stanovanje, v katerem je bival Höbinger z dvema tovarišema. Vsi trije čistilci jarkov so delali samo ponoči, in so bili čez dan prosti. To-variša nista bila doma in je bil v sta-novanju Höbinger sam. Ko je mati sto-pila v stanovanje, je zagledala grozen prizor. Na postelji je ležala v krvi umorjena njena mala hčerka. Oči so ji izstopile in iz telesa je curljala kri. Poleg nje je stal globoko sklonjen Hö-binger z okrvavljenim nožem v roki. Ko je morilec zagledal mater, je začel klicati na pomoč, ter je pobegnil iz sta-novanja. Okrvavljeni nož, ki je bil na-vaden žepni nož, je vrgel na begu proč. Ljudje v hiši so prihiteli skupaj in v zmešnjavi bi se skoro posrečilo morilecu uiti, ako bi v veži ne prijel nek poli-cijski stražnik pohotneža, ki je bil po-manjkljivo oblečen. Ogorčena množica ljudstva je spremila morilca na poli-cijski komisariat v Pratru. Vsi poiz-kusi oživeti umorjeno deklico, so bili brezuspešni. Bila je zadavljena in v okrožju srca popolnoma razmesarjena. Höbinger je pri preiskavi dejal, da mu je deklica prostovoljno sledila, ker ji je kupil slaščiče. Morilec je znan pijanec in nasilnež ter je bil že obsojen zaradi teške telesne poškodbe na šest mesecev ječe. Tudi sedaj, ko je izvršil svojo po-hotni umor, je bil pijan, vendar pri po-polni zavesti, kot je izpovedala poli-cija.

Za božična in novoletna darila
priporoča
H. SUTTNER, Ljubljana
Mestni trg nasproti rotovža
svojo veliko izborna zalogo finih
švicarskih ur
briljantov
zlatnine in srebrnine
v veliki izbiri, ter raznih drugih predmetov iz kina-srebra po naj-nižjih cenah. 2171

Zaščitna znamka „Sidro“
Liniment. Capsici comp.
Nadomestek za Sidro-Pain-Expeller
je splošno priznana kot izvrstno bol bla-žujoče in odvodno mazilo pri prehlajenju itd.; cena 80 v., K 1'40 in K 2— se do-biva v vseh lekarnah. Pri nakupovanju tega povsod priljubljenega domačega sredstva, naj se jemljejo le originalne steklenice v skatljah z našo zaščitno znamko „Sidro“ potem se je gotovo prejel or. izdelek.
Dr. Niehterjeva lekarna pri „Zlatem levu“ v Pragi
Elizabetna cesta šte. 5 nova.

3496 Pliknik.
Resnična dogodba iz polpreteklega časa. Ob deset-letnici obstanka poklonil »Prvi kranjski tovarni testenin v Ilirski Bistrici« Cerar — Danilo, član deželnega gledališča v Ljubljani.
Se zbralo je nekdanj slovanskih igralcev šestero število iz narodov vseh; Srb, Rus, Čeh, Poljak ter Hrvat in Slo-venec, enakopremožnih v posvetnih stvareh.

Napravili radi bi skupno večerjo, a novcev premalo mošnjički drže. Ker sami problema rešiti ne znajo, pokličejo v zbornico svoje žene.

Pa stavijo jim prekočljivo vprašanje, da skusijo njih gospodinski talent: Katera za svoto, ki je v razpolago, napravi večerjo za celi konvent?

Kot prva oglasi »Etelka« se mala, ki vloge že tudi v gledališču igra, in pravi, da »žuževč« ni drago jedilo, ter da ga okusno pripraviti zna.

»Kod nas piletina« je najjiftinija, to mati najmlajša po letih trdi; a češpljeve cmoke gospa od Moldave, postavlja kot višek najboljših jedi.

A končno pa se oglasi Slovenka ki je poslušala razgovor molče. Vse vthne, ko ona povzame besedo, in vse radovedno v govornico zre.

»Obilo predlagale sestre ste drage, okusnih, redilnih in tehničnih jedi, a zdi se mi, da ne poznate še one, ki vse te po svojstvih zelo prekosi.

V Ilirski tam Bistrici, v Notranjski naši, moderne tovarne več let že stoje, a njih testenine pa kot »Pekate« povsod kot najboljši izdelek slove.

In vzeli možje svoje svinčnike v roke, pa so kalkulirali na vse strani in končno prišli do rezultata, da res ni od zadnjih cenejše jedi.

Poldrug kilogram teh, deset paradaj-zov, za groš parmezana in nekaj masti: gospe pa večerjo so skuhale tako, da bili so iznenadeni vsi.

A še je ostalo drobiža za pivo, za pet cigaret in britaniki dve ... So pili in jeli, in bili veseli, in pa »Pekate« hvalili nad vse.

¹ ime Srbkinje, ² srbska jed.
³ piščanci, ⁴ najceneja.

4 tedne poskušnje
in na ogled razposiljam svoja **KOLESA** po povzetju. Deli koles čudovito po ceni in dobri. Ilust. ceniki franco. 2351

Fran Dušek
tovarna koles,
Opočno šte. 85.
na Češkem.

Proti katarom
sopilnih organ v, pri nahu, bri-pavosti in vratnih oteklinah zdrav-niško priporočana je 38 12 II.
MATTONIJEV GIESSHUBLER
alkalična kislina
katera se z vsehkom rabi sama ali pome-sana z gorkim mlekom.
Ta mitoraztapljajoče, osvežujoče in po-mirljivo deluje, pospešuje ločitev sleza in se v taeih slučajih posebno dobro obnese.
Izvir: Giesshubl Sauerbrunn, želez. postaja, zdravilno kopališče pri Karlovih varih Prospekti nastoj in franco.
V Ljubljani se dobiva v vseh lekarnah, večjih špecerijskih prodajalnicah in trgovinah z jostvinam ia vinom.
Zaloga pri Mihael Kastner-ju, Peter Lassniku in Andrej Šarabonu, Ljubljana. 114 52-49

Serravallo
železnato Kina-Vino
Higijenična razstava na Dunaju 1906:
Drešno odlikovanje in častni diploma k slati kolajni.
Povzroča voljo do jedi, okrepeča živce, pobiljša kri in je rekonvalescentom in malokrvnim zelo pri-poročeno od zdravniških avtoritet.
Izborni okus.
Večkrat odlikovano.
Nad 6000 zdravniških spriceval.
J. SERRAVALLO, c. in kr. dvorni dobavitelj
TRST-Barkovlje.

V Ameriko in Kanado
zložna, cena in varna
voznja s **Cunard Line**
H 544 52 Bližnji odhod:
iz Trsta, domačega pristanišča: Pannonia, 11. jan. Saxonia, 23. februara, Pannonia, 1. marca 1910.
iz Liverpoola: Lusitania, največji in najlepši parnik, 8. jan., 26. febr., 19. marca, 9. aprila, 7. in 28. maja, 11. junija 1910, Mauretania, 29. jan., 19. febr., 12. marca 2. in 30. aprila, 21. maja, 11. junija 1910.
Pojasnila in vožne karte pri Andrej Odlasek, Ljub-ljana, Slomškove ul. 25, bl. cerkve Srca Jezusovega.

Fattingerjeva mesna pogača za pse
preizkušeno krmilo za **452**
oseh pasem 50 kg K 23—
iz tovarne; 5 kg K 3'20
poštne prosto.
Obsirne cenike in brošure o dru-gih krmilih za pse, perutnino, kunce, fazane, srne in drugo div-jacino zastoj pri tvrdki:
Henrik Polsterer
(patent. tovarna za Fattingerjeve pogače za pse in krmila za perutnino)
Dunajsko Novomesto (Wiener-Neustadt).
Ustanovljeno 1893. — Nad 300 najvišjih odlikovanj
Zaloga v Ljubljani: Peter Lassnik.

P. Juršič, lekarnar v Pakracu
st. 65. Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s pošt-nim povzetjem. 3190 a
Pozor, kmetje in fan-tje! v moji lekar-niški praksi, ka-tero izvršujem že 25 let, se mi je posrečilo, sča-soma iznajti sredstvo za rast brk in las proti iz-padanju las in za odstra-nitev prhlja (luskin) na glavi, to je **Kapilor št. 1.** Cena (franko na vsako pošto): 1 lončič 3 K 60 v, 2 lončka 5 K. Prosim, da se naročile od mene. Naslov

Več hiš med ka-terimi sta tudi dve
dobro upeljani gostilni, se proda po zelo ugodni pogoji. Pojasnila se dajo v »Gostilni pri mostu«, Novi Vodmat 16,

Pozor podjetniki!
Naprodaj je v bližini Ljubljane skupno več oralov obsežen ob cesti ležeč 3369 3-1
travnik
kjer je izvrstna glina. Tudi za strešno opeko je 3-4 metre na debelo. Cena po dogovoru.
Kje pove uprava tega lista.

Revmatizem, protin, neuralgija in ozeblina
povzročijo mnogokrat nestrpne bolečine. Za njihovo hitro pomiritev in ozdravljenje, za splahnitev oteklin in zopetno pridobitev pre-gibnosti členkov in odstranitev utripanja učinkuje presenetljivo, zanesljivo
CONTRHEUMAN
Besedni znak za (mentholo-saliciliziran kostanjev izvleček)
za vribavanje, masažo ali obkladke. 1 pu-sica 1 krono.
Pri naprej vpošiljati K 1'30 se pošlje 1 pušica franco
Izdelovalnica in glavna zaloga v
lekarni B. FRAGNER-ja
c. kr. dvornega dobavitelja, PRAGA III., št. 203.
Pozor na ime izdelka in izdelovalca!
ZALOGE V LEKARNAH. 2961

Dr. Šusteršič o procesu Friedjung.

O procesu poslancev hrvaško-srbske koalicije proti zgodovinarju Friedjungu in odgovornemu uredniku »Reichspost«, ki je končal, kakor znano, s porazom avstrijske diplomacije, je izjavil načelnik naše stranke dr. Iv. Šusteršič v dunajskem listu »Die Zeit«:

Po mojem mnenju je odkrila razprava proti srbsko-hrvaški koaliciji nevarno slabost naše balkanske diplomacije. Zelo se mora obžalovati, ker so se pustili jasno ogoljufati. Za svojo sodbo lahko zahtevamo nepristranost, ker sem, dasi Jugoslovčan, odkrit nasprotnik reške resolucije in politike, ki se naslanja na njo. Reško resolucijo sem v prvem trenutku označil za politično napako. Razprava proti dr. Friedjungu je jasno dokazala, da je postopala srbsko-hrvaška koalicija v strogo patriotičnem smislu in da je postopala popolnoma korektno. O tem nisem nikdar dvomil, da bi bila kdaj zasledovala koalicija sploh veleizdajalske smotre, in to tim manj, ker poznam osebo več gospodov koalicije in ker znam, da stoji visoko nad najmanjšim sumom kake nekorektnosti v katerikoli si bodi smeri. Opozarjam le na gospoda Tomičića in Nikolića. Zdaj se je pa tudi dokazalo, da se ne more tudi nobenemu posameznemu članu srbsko-hrvaške koalicije predbacivati kaka nekorektnost proti državni ideji. Pozdravljam to z velikim zadovoljstvom z jugoslovanskega stališča ne glede na moje nasprotstvo reški resolucijski politiki.

Zapazil sem, da se je sum nekorektnosti posameznih članov koalicije od gotove strani eksplodiral sploh proti Jugoslovčanom. Najmanj povoda za sumničenje so imeli Mažari, ker se je s sodelovanjem sedanjih na Ogrskem merodajnih krogov svojčas ustanovila srbsko-hrvaška koalicija. S te strani ni niti sence upravičenja metati na koalicijo kamne.

× × ×

Poraz avstrijske diplomacije bo zelo neugodno vplival tudi na Rauchovo stališče, ki bi bil že padel, če bi ne bili ogrski politiki preobloženi z rešitvijo sedanje ogrske krize. Vsa sodna razprava bo rodila to dobro, da:

1. padejo tožbe o nelojalnosti Jugoslovčanov pri najvišjih merodajnih avstrijskih krogih in

2. da zaveje svežeji duh v avstrijski diplomaciji, ki je danes izključna posest — plemstva, ki se sicer izpozna v bizantizmu in v traču, širšega obzora pa nima, kakor tudi ne potrebne previdnosti in prakse, zato pa tako lahko nasede, kakor je naselila zdaj v zadevi Friedjungovi, pri kateri je naša diplomacija bila pošteno potegnena, a ž njo tudi visoki krogi in časopisje.

Kakor čujemo, bo naslednik barona Raucha neki general, na kar zasede zopet banski stol grof Pejačević.

Odpošljite naročnino na „Slovenca“ še pred novim letom, da olajšate delo upravnika in da list ob novem letu redno dobite! — Odpošljite naročnino takoj!

AVSTRO - OGRSKA.

Po državnozbornem zasedanju.

To, da je zbornica izpremenila poslovnik in da je prešlo zbornično vodstvo v slovanske roke kljub Friedjungovemu procesu kljub novemu ogrskemu ministrskemu predsedniku, še vedno prevlada v avstrijskem nemškem svobodomiselnem časopisju, ki ne more pozabiti groznega frajzinovega poraza. V četrtek šele so nemške svobodomiselnne stranke prišle k sapi in izjavile, da so zadovoljne, ker sta še Schreiner in Hohenburger ministra. Povedali so tudi, da se bodo borili za nemški poslovni jezik v zbornici še naprej.

»Korrespondenz Nord«, ki je v zvezi s Stapinskijem, poroča, da Poljaki in krščanski socialci niso več zadovoljni s predsednikom Pattajjem, ki zato odstopi. Predsednik postane Ebenhoch. Nova podpredsednika postaneta za Rusine poslanec Romanczuk, za Unio latina dr. Conci. Spor med ministrom Dulembo in poljskim poslancem Kozlowskim, ki sta se sprla na zborničnem hodniku je poravnal.

Deželni zbori.

Današnji uradni list javlja, da so sklicani po cesarskem patentu sledeči deželni zbori: zgornjeavstrijski, tirolski, goriški 27.; kranjski, štajerski, moravski in šlezijski 28., bukovinski 29. t. m., nižjeavstrijski 3. in solnograški 4. januarja. Tirolski deželni zbor je zaključen.

Ex lex stanje v skupnih zadevah.

Prvič, kar obstoja dualizem, se prične glede na skupne zadeve 1. januarja 1910 brezpravno stanje. Ogrski državni zbor ni volil delegacij in ni za skupne zadeve niti začasnega proračuna.

Učinek Friedjungove razprave na Srbskem.

Belgrajski listi poročajo, da je »napravljen« dokumente, ki so se rabili v znani dunajski sodni razpravi, časnikar Radivojevič, ki je bil ob vojni nevarnosti med Srbijo in Avstrijo aretiran v Belgradu zaradi vohunstva, a se mu je posrečilo, da je pobegnil v Zemun. Kralj Peter je zelo zadovoljen z izidom procesa, kakor je izjavil Spaljkoviću.

Pasiven odpor

pripravljajo železničarji Češke severne železnice, če jim ne izplačajo doklad, ki jim jih že eno leto zadržujejo.

Častna zadeva v Poljskem kolu.

Neki poljski konservativni poslanec je ostro napadel v zbornici na hodniku »Poljsko kolo«, osobito ministra dr. Dulembo. Spor je bil tako hud, da sta si minister in poslanec poslala sekundante.

Za Dalmacijo

svoj čas napravljen program glede na izboljšanje gospodarskih razmer se razširi. Minister Weiskirchner je pri Bienertu izposloval sestavo mešane komisije, ki se posvetuje o potrebnih gospodarskih izboljšanjih Dalmacije.

LUKACS PRIHODNJI OGRSKI MINISTRSKI PREDSEDNIK.

Ogrski uradni brzojav poroča, da je tajni svetnik Ladislav pl. Lukacs včeraj ob pol 3. uri popoldne naznanil časnikarjem: »Njegovo veličanstvo me je blagovolilo designirati za ministrskega predsednika in me pooblastilo za pogajanja s strankami glede na sestavo nove vlade. V Justhovi stranki so zadovoljni z Lukacsovo designacijo. Glede na banko zahteva stranka le, da se napravi do leta 1911 tozadevna postava. Zase zahtevajo Justhovci notranje in finančno ministrstvo. Kakor se sodi, sestavi Lukacs sledečo novo ogrsko vladu: Predsedstvo in finance Lukacs, notranje zadeve državnik, ki zastopa program iz leta 1869, pravosodje Hollo, trgovino Teodor Batthyani, poljedelstvo Teleky, pouk Völdes, honvedski minister pl. Hoffmann ali Jekelfalussy, minister Hrvške Josipovich. Če podpira Košut novo vladu, obdrži trgovinsko ministrstvo, Batthyani pa postane železniški minister. Justh se zopet izvoli za zborničnega predsednika.

Cesar namerava januarja obiskati Budimpešto, če bo kriza že rešena.

NOVI BELGIJSKI KRALJ.

Včeraj je zasedel belgijski prestol novi belgijski kralj Albert. Praznično zvonjenje in 101 strel je Bruslju javil slovesen dan. Hiše so okrašene z zastavami. Vojak in meščanski gardisti tvorijo špalir ob cestah, po katerih se pelje kraljeva rodina v zbornico. Pri Ob pol dvanajsti uri je bila končana slovesnost v zbornici. Kralj in kraljica zastupila zbornico. Med potjo nazaj v grad navdušene ovacije. V dveh cestah so metali socialisti oklice, v katerih naglašajo, da hočejo priboriti Belgiji socialno demokratično republiko.

RESEN POLOŽAJ NA GRŠKEM.

Na Grškem je položaj tako resen, da se kralj Jurij najbrže odpove prestolu in da proglaše vojaško diktaturo. Atenam se bliža angleška eskadra. Sodijo, da se kralj poda na angleško ladjo, ko se odpove prestolu. Vojaška liga proglašja, da se pridruži armada in liga revolucionarjem, ker odpovedujejo državni funkcijonarji.

INOZEMSTVO.

Bombo so našli v Barceloni, ko so popravljali klozet na Salva cesti. Uvedli so preiskavo.

Novo vseučilišče so otvorili v Saratovu 19. t. m. Pri slavnosti so bili navzoči ruski ministri in zastopniki petербurškega in moskovskega vseučilišča.

Na Koreji se Japoncem ne godi dobro. Poročali smo že o napadu na korojskega ministrskega predsednika Yia, ki je smrtno nevarno ranjen. Ni še dolgo, ko je bil umorjen po nekem Korejcu-knez Ito. Korejci so grozno razburjeni, ker hočejo Japonci deželo anektirati. Japonci pomnožujejo svoje vojaštvo na Koreji, ker se boje splošne vstaje. Brez dvojbe so si Japonci s Korejo nakopali veliko sitnosti.

Brezlični brzojavi nameravajo uvesti med Srbijo in Črnogoro.

Za Božična in novoletna darila, naročite svojim prijateljem, svojim rodbinam „Slovenca!“

Dnevne novice.

+ Vesel in srečen Božič vsem Slovenkam in Slovincem, ki so dobre volje!

+ Shodi S. L. S. Proti novemu nameravanemu davku na vino so se vršili na Dolenjskem protestni shodi in sicer dne 5. decembra v Trebnjem, 12. decembra v Trebelnem in 19. decembra v Laknici pri Mokronogu. Na vseh treh dobro obiskanih shodih je poročal vrli deželni poslanec župnik Hladnik o nameravanem novem vinskem davku, ki bi bil novo, občutno breme za našega malega vinogradnika. Vsled poročila poslanca Hladnika, se je na vseh treh shodih enoglasno sprejela sledeča resolucija: »Nameravani davek na vino se ne sme naložiti, ker bi bil z njim najbolj udarjeni vinogradniki, ki so najbolj revni kmetovalci.« — Izražala se je na shodih tudi želja, naj bi se bolj obdavčilo pivo, da bi vinogradniki lažje spravili svoj pridelek v denar. Zato so zborovalci želeli, da se naši državni in deželni poslanci zanimajo za to važno vprašanje, ki v živo zadene našega vinogradnika. Torej zastopniki ljudstva pozor!

+ »Edinost«, glasilo tržaških Slovencev, piše o Krekovem predlogu med drugim: »Nastane seveda vprašanje: kaj naj sodimo mi o tem zakonu. Nemško-liberalno časopisje se staro dunajsko židinjno besni. To je za nas dobro znamenje. Nemški krščanski socialci in liberalci so se radi predloga sprli. Prvi so glasovali za, drugi pa proti. Nemška Gemeinbürgschaft je prenehala minulo soboto. To je prva dobra posledica Krekovega predloga, a grška »Tagespost« se že boji, da pride do večine, katero bodo sestavljali Čehi, Poljaki, Slovenci in nemški krščanski socialci. Dosedaj na kaj takega ni bilo mogoče misliti, ker bi bili nemški nacionalci z obstrukcijo preprečili delovanje vsake take večine. Sedaj to ne bo več mogoče. Vsaj za eno leto ne. In to nemške nacionalce peče. Opravičena je nada, da začenja z novim poslovnikom tudi nova doba za toli težko skušane avstrijske narode. Zato pa se pridružujemo tudi mi odkrito in z veseljem aplavzu, s katerim je pozdravljala zbornica minulo soboto dr. Kreka.« — Tako presoja Krekov predlog list, ki nam ni niti najmanje prijazen, zastopa pa narodno jako zavedne kroge. Naši liberalci pa se pripravajo — kdo je predlog sestavil!

— Poslanec Kotlař »Slovenca«. Vrli državni poslanec čeških agrarcev Kotlař, je na brzojavno čestitko uredništva »Slovenca«, ki mu je čestitalo k njegovemu govorniškemu obstrukcijskemu rekordu, odgovoril »Slovenca« v slovenščini tako-le: »Storil sem le svojo sveto dolžnost v boju z egoističnim Švabom. Složno nastopamo s Slovenci, in tako bo tudi v bodočnosti. Končna zmaga mora biti naša! Vaš udani Vaclav Kotlař.«

+ Veliko božično zborovanje priredi podružnica »Slomškove zveze« za Ljubljano in okolico prihodnji torek, 28. decembra, ob desetih dopoldne v dvorani S. K. S. Z. v Ljubljani. Edina točka dnevnega reda: Izboljšanje gmotnega stanja. Poročevalca bosta nadučitelj J. Štrukelj: »Krščansko ljudstvo in krščansko učiteljstvo«, in mestni učitelj K. Simon: »Najnujnejša pomoč«. Odbor vabi tem potom vse člane in članice »Slomškove zveze« kakor tudi poslance S. L. S. na to skupno posvetovanje.

— Slovenske delavce in delavke poziva »Naša Moč« na najživahnejšo agitacijo za »Slovenca«. Tako je prav! Skrbimo vsi, da ob novem letu povzdignemo »Slovenca«!

— Županstva in časopisi. Najvišje sodišče je, kakor poročajo listi, razsodilo, da županstva smejo naročati časopise na račun občine.

— Društvo »Kranj«. To društvo je zadnje nedeljo uprizorilo igro »Hanice pot v nebesa«, in sicer na tak način, da jo smelo imenujemo višek vseh predstav, kar jih je kdaj podalo to društvo ali katerikoli drugo izven Ljubljane. Igra »Hanice pot v nebesa« se ponovi v »Ljudskem Domu« v Kranju na Sv. Stefana dan ob pol 4. uri, tako zgodaj, zato, da se je tudi okolica lahko udeleži. Pričakujemo, da bo vsakdo rad se poslužil te prilike, da vidi enkrat, kako je treba igrati na odrih.

— Imenovanje. Trgovinski minister je imenoval ministrskega koncipista v trgovinskem ministrstvu gospoda dr. Leona Starčeta ministrstvenim podtajnikom.

Iz Tržiča. Društvo sv. Jožefa je ponavljalo »protečeno nedeljo igro« Revček Andrejček. Žal, da je bila to pot udeležba manj povoljna. Vzrok tiči v tem, ker je bilo zadnji čas preveč raznih prireditev in ker ljudje potrebujejo denarja za bližajočo se praznike. — Na sveti večer priredi društvo svojim udom skromno božičnico pri jaslicah, ki so napravljene v društvenih prostorih, s petjem, kratkim govorom in tombolo, za katero se je nabralo precej lepih dobitkov. — Društveni odbor je sklenil obdariti potrebne otroke svojih udov z obleko in obuvalom. Obdarovanih bo nad dvajset otrok. To bo lep božični dar. — Slovenski otroški vrtec je priredil 19. t. m. izborni obiskano božičnico, pri kateri so naši mali nastopili z deklamacijo, petjem, dramatičnim prizorčkom in božično živo sliko. — Nemški otroški vrtec je obhajal svojo božičnico 22. t. m. — Tudi kinematograf imamo. Mudi se že nekaj časa tu ter prireja ob nedeljah in praznikih predstave. — Vreme je neugodno. Skoro vedno deževje. Sanjkačem ni nič po godu. Že imajo pripravljene sanjke, da pohite z njimi na Ljubelj ter se ondi spuste doli na kranjsko ali na koroško stran.

— Sirotišnica v Kranju. Vincencijeva družba v Kranju je sezidala letos novo hišo, v katero so se naselile dne 20. decembra štiri usmiljene sestre iz Zagreba, ki bodo imele tu sirotišnico in stregle bolnikom po hišah. Tak zavod je bil za Kranj prav potreben. Dne 23. t. m. je č. g. dekan A. Koblar ob asistenci obeh gospodov kaplanov in v navzočnosti odbora Vincencijeve družbe blagoslovil novo hišo. Nato je g. dekan imel nagovor in izrazil veselje nad novo postojanko milosrčnosti, toplo se zahvalil društveni predsednici gospe Šavnikovi in vsemu odboru ter dobrotnikom za podporo, in pozdravil prvo prednico sestro Bertilo. Zagrebška hiša usmiljenih sester ima 1172 usmiljenk, med njimi je večina Slovenk. Sestre delujejo po vsem Balkanu. Najbolj zahodna točka je Kranj, najbolj vzhodna pa blizu Carigrada.

— Cigani na Premskem pri Kranju so bili po veliki nadlogi za ljudi. Zato so se prebivalci prav odahnil, ko so zadnje dni orožniki z dolgo cigansko procesijo odrinili proti Radovljici. »Kokalj« naj naseli cigane drugod,« so rekli, »saj vedno kupuje posestva, tega pa ni treba, da bi se Premskovo pociganilo.«

— Svobodomiselní dijak Kisovec se je začel sramovati svojega priimka in vložil prošnjo na deželno vladu, naj se mu dovoli prevzeti priimek Ilirski. Gotovo ga je jezilo, ker se je naš list v jeseni norčeval iz Kisovca, ker hoče napraviti jugoslovanski krematorij. Naj bi tudi ime Alojzij odložil. To pač ne gre, da bi svobodomislec nosil svetniško ime.

— »Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov« in »Katoliško slovensko izobraževalno društvo« na Vrhniki vabita k veselici, ki jo priredita v nedeljo 26. decembra v dvorani »Društvenega doma«. — Zočetek ob pol 6. uri zvečer.

— Žalosten pogreb v Kamniku. Iz Kamnika poročajo: Včeraj popoldne ob dveh so necerkveno pokopali samoumorilca Italijana Bianchet, Sokola, ki je znal komaj slovensko brbljati. Ob grobu je stalo sedem uniformiranih Sokolov z načelnikom Polakom. Sestrica liberalnih pevcev mu je zapela nagrobnico, med njimi c. kr. davčni oficijal Binter. Bianchet in c. kr. državni uradnik se kaj krasno ujema!

— Vojno ladjo »Zrinyi« bodo spustili prihodnje leto v morje.

— Slovenci v Ameriki. »Amerikanski Slovenec« poroča: G. Josip Dund, naš odlični rojak, ki je vslužben v neki tukajšnji banki in je tudi pooblaščenec K. S. K. J., je bil izvoljen v ponedeljkovi seji blagajnikom jolietске podružnice slavnega katoliškega reda Kolumbovih viteзов (Knights of Columbus), ki šteje med svojimi tukajšnjimi člani tudi nad dvajset naših rojakov. Na izredni časti, ki doslej še ni doletela nobenega našega rojaka, g. Dund čestitamo!

— Umrl je v Stari gori pri Mirni, dne 20. t. m., po vsej okolici znani Anton Planinšek, st. Pogreb je bil v sredo. Bil je šele 54 let star. Lahka mu zemljica!

— Mirna izstopila. V naši okolici imamo sedaj prav toplo, bolj spomladno kot zimsko vreme. V četrtek, 23. t. m. je kazal toplomer na prostem 13 stopinj Celzija gorkote ob osmi uri zjutraj in ravno toliko ob peti uri zvečer. Snega nimamo nič. Dež pa nam že preveč primače. V torek je Mirna tako narastla, da je tekla pri Škarjetu čez cesto, pa tudi v hišo in hleve je prišla. Drugod nosijo vodo v hišo, tu so jo pa ven nosili. Tudi na Fužini in pri Sitar-

jevem mostu je voda preplavila cesto. Pač je treba, da se tu cesta dvigne, kajti voda ustavi ves promet.

— **Protialkoholna učiteljska zveza.** Po zborovanju Slomškarkov se ravnotam osnuje pripravljalni odbor, da osnuje protialkoholno zvezo. Prosim tovariše, ki so se oglašili za »zvezo«, da po zborovanju ostanejo še v dvorani. Pridružijo pa naj se nam še ostali, ki ljubijo svoj stan in svoj narod. Zahtevalo se od članov ne bo družega, kakor: Delajte za treznost slovenskega ljudstva!

— **Iz Ježice pri Ljubljani.** Za novo leto priredimo tri nove dramske slike. »Pastirice Barbike sveti večer« je prav ljubka dogodka iz preprostega pastirskega življenja. »Božične sanje« bodo pokazale, kaj vse more v božični noči sanjati čisto detinsko srce. »Nova branjevka« nas bo zabavala s svojo pisano robo. Med posameznimi slikami pa se bodo vrstile lepe božične in druge pesmi. To bo res vesel začetek novega leta. Le pridite pogledat! — Zadnje nedelje je v izobraževalnem društvu vrlo zanimivo predaval g. prof. Luka Arh o Francozih na Slovenskem. G. predavatelju iskrena hvala!

— **Zrakoplovca Rusjana** delata pridno na novem zrakoplovu, ki bo gotov okoli novega leta ter nato takoj napravita nove poskuse. Ostanje motor 25 konjskih sil. — Vse delo je jako lepo, spretno je vse sestavljeno, praktično, vse skupaj je videti jako lahko; menda bo tehtalo z motorjem vred okoli 90 kg. Leseni drogi so iz akacije, vega lesa, vijak iz finega črnega afriškega lesa. Vijak se obrne v eni minuti 1060krat. Pri prvem zrakoplovu je bilo širine 2 m, dolžine 8 m, sedaj bo širine 1 m, dolžine 5 m. Rusjan upa, da se dvigne takoj kakih 100 m visoko.

— **Sava** je zadnje dni kazala v Zagrebu skoro štiri metre nad normalom. Preplavila je plavaško šolo in bližnje lesno skladišče.

— **Velikanske povodnji** imajo, kakor se poroča iz Gorice na Furlanskem. Povodenj je vedno večja. Včeraj se je podrl most čez Sočo pri Zagradu, boje se, da vzame Soča tudi most pri Pierisio. Pod mostom pri Zagradu je bil položen tudi telefonski kabel med Oglejem in Gorico in zato je telef. zveza med Oglejem in Gorico prekinjena. Povodenj je povzročila velikansko škodo.

— **Vremensko poročilo iz Bohinja.** Deževno vreme zadnjih dni je raztopilo ves sneg tako, da se čez božične praznike ne more izvajati noben zimski šport. Na sankališču ni nič snega.

— **Iz Unča.** V nedeljo, 26. t. m. (sv. Štefan) se vrši na Uncu ustanovni občni zbor slov. kat. izobraževalnega društva. Pričetek popoldne ob pol 4. in sicer v gostilni g. Kobeta. O pomenu izobraževalnih društev govori g. Slavko Ravnikar.

— **Napadi na Slovence v Trstu.** V Trstu je šel Slovenec A. Krpan ob eni po noči iz kavarne Minerva, kar se mu je približalo več ljudi, ki so ga brez povoda napadli. Med napadalci je bil tudi mestni svetovalec Carlo Banelli. Lepa kultura!

— **Delavčeva nesreča.** Včeraj okoli 9. ure predpoludne je ponesrečil v Gorici v tovarni mizarskega mojstra Doljak-a 18-letni delavec Josip Vuga; ko je namreč stavil pas na neko strojno kolo in se je kolo začelo naglo vrteti, prišlo je za obleko nesrečnega Vuga ter ga parkrat okoli zavrtelo. Pri tej priliki je bila nesrečneža ena noga zlomljena, druga pa hudo pokvarjena. Prenesli so ga v goriško bolnišnico.

— **Nesreča v šoli.** Dne 20. decembra sta prišli dve deklici ob tričetrt na sedmo uro v šolo v Cerklje pri Krškem. Ker sta prišli mnogo prezgodaj, sta si preganjali dolg čas z brisanjem table. Ta je bila slabo pritrjena in pri nujnem delu se je nagnila in padla naprej. — Ena deklica je bila tako srečna, da je padla tabla nanjo in jo pritisnila k odru, da se jej ni drugače nič zgodilo, druga pa je odskočila in rob table jo je udaril po tilniku, da je bila na mestu mrtva. Zlomila si je pri padcu tudi ključnico in desno roko. Ko so prišli šolarji, je krog mrtve šolarice vse jokalo. Kriv je deloma nered v šoli, ker tabla ni bila pritrjena, deloma pa stariši, ki puščajo otroke tako zgodaj v šolo, kjer so petčetrt ure brez nadzorstva.

— **Lukačević — vohun.** Poroča se iz Zemuna, da hodo Lukačevića, bivšega zaupnika kralja Petra, ki je bil izgnan iz Srbije in je bil pred kratkim aretovan v Zemunu, prepeljali v Petrovaradin, kjer se bo moral zagovarjati pred vojnim sodiščem kot vohun.

— **Mojster ubil vajenca.** Iz Trsta se poroča, da se je moral pred par dnevi zagovarjati pred deželnim sodiščem pekovski mojster Jakob Ferfolja, ki je tako surovo postopal s svojim 15-letnim vajencem Ivanom Civičem, da je

umrl pred nekaj meseci vsled njegovega trpinčenja. Vse priče so opisale obtoženca pred sodiščem kot zelo surovega človeka. Obsojen je bil na osem mesecev zapora.

— **Iz naše vojne luke.** Iz Pulja nam poročajo: Ko so križale v petek naše vojne ladje blizu Rovinja, sta ponesrečila dva mornarja ladje »Sen«. Zvečer pri večerji so bili še vsi navzoči. Malo pozneje pa sta se pogrešila dva moža. Ker se ladja »Sen« ni dotaknila kopnega, se je takoj slutilo, da sta morala režeža najti smrt v morskih valovih. Prišlo se ju je takoj iskati, tudi iz Pulja je odšlo več torpedovk ponesrečenca iskat, toda dosedaj je bilo vse iskanje zaman. Pri tem bodi omenjeno, da so zahtevali morski valovi v zadnjem letu izredno mnogo žrtev. Ni še minulo leto, ko je v daljni Kini utonilo pet mož vojne ladje »Cesarica Elizabeta«, pred nedavnim časom utopil se je en podčastnik torpedovke »Boa«, in sedaj pa zopet zgoraj omenjena dva moža. — V našo vojno luko je dospela argentinska vojna ladja »Presidente Sarmiente«. Mudila se bo tu nekaj dni.

Oril! Upoštevajte poziv svoje orle „Mladost“. Pousod na agitacijo za „SLOVENCA“!

Štajerske novice.

Š **Štajerski Slovenci!** Vseslovenski dnevnik je »Slovenec«, naročajte ga, širite ga, dopisujte mu!

Š **Shod na Ponikvi.** Deželni poslanec Vrečko je zadnje nedeljo priredil na Ponikvi shod zoper novi vinski davek. Važen predmet, katerega je gosp. poslanec v poljudnem tonu razložil, je vključ slabemu vremenu napolnil prostore Ošlakove gostilne. Zborovalci so odločno protestirali zoper nameravani novi vinski davek, ter izrekli soglasno poslanec S. K. Z. svoje zaupanje.

Š **Odvetniško pisarno v Mariboru** otvori z novim letom g. dr. Josip Leskovar, večletni vodja odvetniške pisarne g. dr. Šusteršiča v Ljubljani. Opozarjamo na to vse okoličane, ki rabijo pravne pomoči.

Š **Čebelska podružnica za kozjanski okraj** ima v ponedeljek, 27. decembra, v Kozjem občni zbor ob 10. uri dopoldne.

Š **Škandalček v celjskem nemškem gledališču.** Pred nekaj dnevi so igrali v celjski mestni šmiri »Herbstmanöver«. Obleke so si igralci izposodili od 27. pešpolka v Ljubljani natančno po predpisu. V igri sami se je zasmehovalo častnike na tako robat način, da so se udeleženci častniki čutili razžaljene in so odšli demonstrativno iz gledališča.

Š **Nagloma je umrla** v Rajhenburgu blaga in občespoštovana žena gosp. Antona Kuneja, Karolina rojena Ivanc. Pogreb je danes popoldne. Naj Bog tolaži žalujoče ostale, ki stojijo v nemi žalosti pred tragičnim grobom.

Š **Mozirje.** Iz okolice Mozirje so bile te dni občinske volitve. Liberalci so se trudili na razne načine, da bi spravili občino v liberalne roke. Toda stvar se jim ni posrečila. V vseh treh razredih so zmagali pristaši S. K. Z. Kaj ko bi okolično posnemali tržani. Liberalizem gre vsepovsod v penzijo, zakaj bi ga mi redili? Proč z njim!

Š **Žalostne družinske razmere.** Dne 22. septembra je umrl nenadoma posestnik Jakob Oblak v celjski okolici, ki je živel v prepiru s svojo ženo. Mislilo se je, da ga je zadela kap. Ko je bil že pokopan, se je raznesla vest, da ni umrl naravne smrti in da sta ga ubila njegova žena in njen sin iz prejšnjega zakona. Truplo so odkopali in dognali, da je imel Oblak razbito črepljino. Priče so zelo nejasno izpovedovale pred celjskim sodiščem, ki ni izreklo sodbe, pač pa je izročilo celo zadovo porotnemu sodišču.

Š **Račje.** Tukaj dobimo z novim letom žandarje. Dosedanja orožniška postaja v Slivnici se premesti v Hoče.

Š **Orla** so ustanovili vrli mladeniči v Šmarju pri Jelšah.

Š **Alldeutschland v Mariboru.** Dne 17. t. m. so imeli Vsenemci v Mariboru zborovanje ter so sklenili ustanoviti ondi pod imenom »Alldeutschland« podružnico »Germanenverband«. Vodil bo to društvo neki Gustav Axmann.

Š **Imenovana** je za poštarico 2. razreda v Mozirju gđna. Marija Goričar.

Š **Prestavljen** je davčni referent g. dr. Kermavner iz Maribora v Gradec.

Š **Lajfersberg blizu Maribora.** V naših vladnih korporacijah, to so pri nas občinski odbor in krajni šolski svet, se bliža polom. Menda ga bodo dobili za »Kristkindl«-na. Iz strahu pred polomom je že zdaj izstopil iz obeh korporacij širjemu svetu znani

Girstmaier. — Izobraževalno društvo je imelo zadnje nedeljo predavanje, ki je bilo v primeri z vremenom zelo dobro obiskano. Govoril je potovalni učitelj Pirstinger o sadjereji, vinoreji, kletarstvu itd. Predavanja bodo vsako nedeljo.

Š **Pokvarjena mladina.** Iz Maribora se nam piše: Kam plovemo? Ta klic se nam iztrga, ko opazuje našo mestno mladino. Ista si čudne reči dovoljuje. Pred par dnevi sta dva dečka napadla neko 70 let staro postrežnico, ki je nesla košarice peciva. Vzela sta ji iz košarice peciva za 1 K 20 v. Dečka sta še le 12 let stara, ter radi tatvine že večkrat kaznovana. — Dne 15. t. m. je iz izložbe steklarja Macherja pokradla šolska mladež steklenih in porcelanastih stvari v vrednosti 44 K. — Tudi v trgovini papirja, pri Novaku, so trije dečki izvršili večje tatvine. Ti fantje, ki še vsi obiskujejo ljudsko šolo, so si v Magdalenskem predmestju preskrbeli hišne ključke do več hiš. In še mnogo drugih »lepih« dejanj se pripisuje šoloobvezni mladini Tudi v narodnem oziru so popolnoma propadli. Ako greš po ulici s kakim slovenskim znakom, te obsuje cela tolpa teh pobalinov, ter te pozdravlja z: »Windischer Hund« in podobnimi pozdravi. Stori jim ne moreš nič, ker toliko so že previdni, da ne pridejo preblizo. To so pač sadovi toliko hvalisanih nemških šol. Zato pa naj slovenski stariši pošiljajo svoje otroke v slovenske šole!

Š **Božična in novoletna voščila.** Opozarjamo pri tej priliki, da je dolžnost vsakogar, da vsa božična in novoletna voščila kolekuje z obmejnimi kolekom.

POMOČ OBMEJNIM SLOVENCEM:

492. Mohorjani v Sostrem pri Ljubljani, 39 K 94 v.
493. Mohorjani Sodražice, 25 K.
494. Franc Sinko, kaplan, za »Dekliško zvezo« v Šmarju pri Jelšah, Štajersko, 20 K.
495. Mohorjani v Žalcu, 25 K.
496. Mohorjani v Šmihelu nad Pliberkom, Koroško, 20 K.
497, 498, 499, 500. Pisarna dra. V. Pegana znesek 80 K, katere je plačal kot globo Kleindienst, trgovec v Mošnjah, ker je na njegovo prošnjo č. g. župnik Trpin odstopil od tožbe radi žaljenja časti.

× × ×

Živel 500ti darovalec! Naprej do 1000! Naj bi tudi druge slovenske odvetniške pisarne posnemale pisarni dr. Pegana in g. svetnika Vencajza, ki sta sklenili že mnogo poravnjav na korist obmejnimi Slovencem. Prisrčna zahvala!

× × ×

Nadalje so darovali:

Mohorjani in Feliks Abram, vikar, Pliskovica p. Komen, Primorsko, 10 K. — Ivan Opeka v Leskovcu pri Krškem, 8 K. — Mohorjani iz Goč pri Vipavi 7 kron 44 v. — Mohorjani na Sivku p. Livek, 7 K 94 v. — Josip Zelink, župnik, Čemšenik - Med. - Izlake, 4 K 94 v. — Mohorjani v Hrušici p. Podgrad, Istra, 13 K 94 v. — Mohorjani, Gor. Logatec, 15 K 94 v. — Mohorjani in župnik, Sv. Križ pri Trstu, 19 K 94 v. — Ivan Zdovec, žel. čuvaj, Logatec št. 701, 1 K 70 v. — Anton Stenovec, župnik p. Duplje, Gorenjsko, 5 K.
Neimenovan po dr. Rožiču, 5 K. — Janez Zore, oficijant, Ljubljana, 1 K.

Ljubljanske novice.

Ij **Naša rodbina**, v kateri ni »Slovenca«, dokazuje, da ji še nedostajajo prave zavesti. Rodbinski očetje in matere — preskrbite svojim rodbinam »Slovenca«, s tem koristite tudi blagru svoje rodbine. Člani in članice naših društev, agitirajte v dneh pred novim letom za »Slovenca«! Zvestoba za zvestobo!

Ij **Zlet slovenskega gasilstva v Ljubljano.** Odbor »Zveze slovenskega prostovoljnega gasilstva avstrijskega« je sklenil leta 1907 v svoji seji na Dunaju, da leta 1910 — o priliki štiridesetletnice ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva — priredi svoje zborovanje in obenem zlet slovenskega gasilstva v Ljubljano. Pri letošnji odborovi seji, ki se je vršila dne 11. in 12. septembra v Brnu, se je o zletu v Ljubljano natančneje razpravljalo in sklenilo se je, da se zlet v Ljubljano priredi dne 14. in 15. avgusta 1910. Češki strokovni listi in tudi naš »Gasilec« so o tem zletu že veliko pisali. Po dosedanjih pripravah sodeč moremo sklepati, da bo to ena največjih slovenskih gasilskih slavnosti. — »Hansiške Rozhledi«, pisci o tem zletu pravijo: »Slovenskemu narodu hočemo pokazati, da tudi gasilska misel vodi

lišoče gorečih in odkritih src slovenskih k skupnemu delovanju in k vzajemnosti slovenski. Svetu hočemo pokazati, da je v skupnem delovanju moč in bodočnost vsega Slovanstva. Na sokoškem zletu v Ljubljani leta 1904 je bilo čez tisoč čeških udeležencev. Dokážemo to mi take! Da se poleg češkega, poljskega in hrvatskega gasilstva udeleži zleta v Ljubljano korporativno slovensko gasilstvo iz Kranjske, Štajerske, Koroške in Primorske, se razume samo po sebi. »Gasilec« slovensko gasilstvo že sedaj pozivlje, naj se zleta mnogobrojno udeleži. Nobeno slovensko gasilno društvo ne sme ostati doma, udeleži naj se zleta, če ne korporativno, vsaj po večji deputaciji. Slavnost bo trajala dva dni, in sicer 14. in 15. avgusta. Slovenska društva, ki nameravajo prihodnje leto prirediti veselice, naj se na omenjena dneva ozirajo, da ne pridejo v kolizijo z gasilskim zletom.

Ij **Musica sacra v stolnici.** Na božični praznik pri polnočnici: Missa in hon. s. Caeciliae, zl. Ad. Kaim, Graduale »Tantum principium«, zl. Ant. Foerster, pri ofertoriju: »Quem vidistis pastores«, zl. Kar. Greith. — Ob desetih: Missa in H-mol, zl. Mor. Brosig, Graduale »Viderunt«, zl. Ant. Foerster, ofertorij »Tui sunt coeli«, zl. Jož. Haydn. — Na praznik sv. Štefana ob desetih: Missa Loretta, zl. Vojtech Říhovsky, Graduale »Sederunt«, zl. Ant. Foerster, pri ofertoriju: »O Deus, ego amo te«, zl. I. B. Müller.

c **Musica sacra v frančiškanski cerkvi v Ljubljani.** Božič ob polnoči: Missa »Mater admirabilis«, Griesbacher, Graduale »Tantum principium« Molitor, offertorium »Laelentur coeli« Mitterer. — Ob pol 10.: »Missa Seraphica« P. H. Sattner, Graduale »Viderunt«, Gruber, offertorium »Tui sunt coeli«, Filke, vse točke z orkestrom. — Sv. Štefan: »Missa A-dur«, Rheinberger, Graduale Choral, offertorium »Elegunt«, Witt.

Ij **Sijajen Silvestrov večer** priredi letos v veliki dvorani »Uniona« »Ljubljana«, na kar že sedaj opozarjamo in že danes zagotavljamo, da bo ta prireditev na višku vseh dosedanjih zabavnih prireditev »Ljubljane«. Prepričani smo, da se bo na Silvestrov večer izvrstno zabaval vsak, ki pride v hotel »Union«.

Ij **Odbor »Ljubljane«** je oziraje se na bližnji koncert, katerega priredi društveni zbor, sklenil o božičnem času tri tedne, to je do vstetega 7. prosinca prih. leta, prenehati z vajami, upoštevajoč trudaljubivo in požrtvovalno delo, ki ga vrši ta četa naših vrlih pevk in pevcev z neupogljivo voljo in železno energijo. Pri tej priliki predaval je g. pevovodja, naslanjajoč se na dosedanje podrobne pojave v društvu in izven njega o bodočem delovanju in o eventualitetah, zanimivih za društvo. Konstatiral je, da razpolaga »Ljubljana« danes z zborom, ki je v svoji notranjosti konsolidiran, jednotnega duha, svest si svoje naloge, katero bode tem sijajnejše dognal, ko se je otrese dvomljivih in omahljivih značajev, ko so mu obrnili hrbet člani, ki niso bili nikdar s srcem zraven. In ob tak zbor buta sovražni val zastoj. Konstatiralo se je nadalje, da se brez reklame in agitacije iz delavskih in obrtniških krogov ter sinov našega kmeta oglašajo toliko uka v glasbi željnih ljudi, da bi se moglo vsem potrebam jedva z dvema učnimi močmi zadostiti. Istotako bi bilo treba prikladnejših prostorov. Slednjič je gospod pevovodja objavil program za prihodnji ljudski koncert. Iz njega je posneti, da se je oziralo pri sestavi programa na vse, bodisi v narodnem, bodisi umetniškem oziru in da bomo čuli slovenske, hrvaške in češke glasbene umotvore poleg cerkvenih in narodnih pesmi. Vse se bo izvajalo a capella. Večina je velikih obrisih naštudirana, v detajlu se prične delo po novem letu. In to bo poživilo energijo, poostrilo disciplino in pomnožilo garancije za zdrav in jak napredek. Z novim letom prične »Ljubljana« novo življenje, stopi korak naprej, sijajno prebivši najnevarnejšo fazo svojega obstoja, svoj prepoved!

Ij **Imenovan** je za kancelista v Ložu orožniški stražmojster gosp. Franc Vouk v Ljubljani.

Ij **Slovensko deželno gledališče.** Jutri, v soboto zvečer se vršita obe predstavi v dobrodelne namene ter se uprizori popoldne božična pravljica v 7 slikah »V božični noči« za našo mladino. Predstava se vrši izven abonementa; za lože par. — Zvečer se poje (drugič na nepar) Offenbachova opera »Hoffmannove pripovedke«. — Na praznik, 26. t. m. se igra popoldne Jarnova krasna opereta »Logarjeva Kri-

sta« (izven abonementa; za lože nepar), ki je namenjena zunanjim gostom. Zvečer pa se uprizaro za par-abonente izvirna zgodovinska drama »Erazem Predjamski«. — V torek, dne 28. in v četrtek dne 30. t. m. se poje nanovo študira O. Straussova opereta »Valčekov čar« z gđ. Hadrbolevo, gđ. Levovo in gg. Fialo, Bohuslavom in Povhetom.

Ij **Opozarjamo na veselico gasilnega in reševalnega društva**, ki bo na Stefanovo v »Mestnem Domu«. Občinstvo naj z obilno udeležbo pokaže simpatije delavnim gasilcem!

Ij **Društvo trgovskih potnikov** ima svoj občni zbor jutri ob deveti uri dopoldne v hotelu »Ilirija«.

Ij **Deželni predsednik na Barju**. Deželni predsednik g. baron Schwarz je bil včeraj z dvornim svetnikom grofom Chorinskyjem na barju v zadevi državne podpore. Športni klub je preskrbel čolne.

Ij **Osebnostne izpremembe**. Kontrolor deželnega plačilnega urada v Ljubljani, Rudolf Vesel, in blagajnik Emanuel Josip sta povišana v VIII. činovni razred.

Ij **Notar v Žužemberku** je postal notarski kandidat Anton Carli.

Ij **V »Dolarski princesi«** je včeraj nastopila debitantka gospica Ivanka Hrastova in sicer zelo srečno. Odštevši obligatne hibe začetnice smo imeli na odru takorekoč rutinirano igralko. Z nepričakovano veliko vervo si je na mah osvojila simpatije vseh in koncem prvega dejanja se je zahvaljevala sredi sedmih lepih cvetličnih darov. Sicer majhen pa voljan glas, čigar volumen utegne še pridobiti v dobri šoli, ni še v registrih dobrega uglašen, modulacija v prozi še ni dovršena. Kretnje in geste, rekel bi, nekaj malomestne. Vse to bo odstranila praksa. Danes pa ne more motiti popolnega uspeha debitantke, ki ji gre vsa čast. A. S.

Ij **Vzorno nemško vojaštvo**. »Grazer Tagblatt« poroča iz Ljubljane o nemških in slovenskih vojakih tako-le: »Dočim povsod radi vidijo pripadnike 27. pešpolka zaradi njihovega priljudnega in olikanega vedenja, povzroči prihod slovenskih vojakov drugih čet v tukajšnjih gostilnah beg navzočih gostov, ker je vedno smrtna nevarnost ostati v taki družbi...« Tu prenehamo s citatom ter vprašamo Ljubljance, kako oni mislijo o tem.

Ij **Žalostne praznike** ima neka uslužbenka, ki je včeraj izgubila na poti skozi Židovske ulice, po Dvornem trgu v Šelenburgove ulice in od tam nazaj 20 K. Kdor jih je našel, naj jih pošlje našemu uredništvu.

Ij **Radi praznikov** imajo vlaki velike zamude. Jutranji vlak z Dunaja je imel zamude 48 minut.

Najlepše za vsako gostilno je, ako je narečena na »SLOVENCA«. Z novim letom v vsako gostilno »SLOVENCA«.

VELIKI IZGREDI V ZAGREBU.

Sinoči zvečer bi se bili morali pripeljati koalicijski poslanci z Dunaja. A ob 11. uri zvečer jih še ni bilo, ker je bil voz na progi ustavljen. Približno ob deseti uri zvečer je bilo na kolodvoru 8000 do 10.000 oseb. Orožniki so poizkušali razgnati množico. Na peronih nihče smel, tudi časnikarji ne. Celo poslanca so zapodili nazaj. Neki časnikar zakliče: Živio cesarjev tajni svetnik grof Pejačević. Takoj ga aretirajo. Med tem se pripelje poslanec Lipič, ki se je peljal poslanca nasproti in naznan, da je ukazal na službeno povelje postajenačelnik v Veliki Kaniži ustaviti voz, v katerem so se vozili poslanci, da ne pridejo ob napovedanem času v Zagreb. Množica kliče živio Supilin in podmaršalu Tomičiču, ki se je pripeljal, da pomiri množico. Ko je množica doznala, zakaj da poslancev ni, so nastali grozni kravali. Frankovi četaši so napadli več koalicijske in jih tako pretepli, da so jih oddali v bolnišnico. **Policija aretirala podmaršala eksce-lenco Tomičiča.**

Iz Zagreba nam o včerajšnjih izgrelih še poročajo:

Sinoči je ob izgrelih aretirala po-licija celo eksce-lenco podmaršala To-mičiča in poslanca Šurmina, a ju izpu-stila. Aretiranih je bilo 20 oseb. Polici-ja je zaplenila v vlaku veliko zastav. Frankovi četaši so imeli baklje. V Za-grebu pričakujejo nove velike demon-stracije.

Telefonska in hrzlojavna poročila.

ŠKOF DR. NAGL NAMESTNIK KAR-DINALA GRUSCHE.

Dunaj, 24. decembra. Potrjuje se vest, da je rimska kurija imenovala tržaškega škofa dr. Nagla za koadju-

torja 90 let starega kardinala dr. Gru-sche s pravico, da postane naslednik dr. Grusche. Namestni škof dunajski, Marschall, je radi tega na obe svoji mesti demisijsional.

ZA KNEZOŠKOFA.

Novo mesto, 24. decembra. Občin-ski odbor Šmihel-Stopiče je soglasno sklenil, da se pošlje presvitlemu go-spodu knezoškofu udanostna zaupnica z ozirom na nečuvne napade nasprot-nikov.

DEŽELNE ELEKTRIČNE CEN-TRALE.

Dunaj, 24. decembra. V železniš-škem ministrstvu se je vršila konfe-renca zastopnikov vlade in kranjske dežele, da se določi postopanje glede nameravanih podeželnih električnih central. Kranjsko deželo so zastopali deželni glavar pl. Šuklje, dr. Lampe in stavbeni nadsvetnik Klinar, železniško ministrstvo sekcijski načelnik dr. Ru-del, ministrski svetnik dr. Krasný in tehnični izvedenci, ki izdelujejo pro-jekte za elektrarne železniške uprave. Zastopniki kranjske dežele so zahte-vali od ministrstva, da se brez odlaš-a nja izjavi. Gorenjske občine, zlasti Bled, že težko pričakujejo električne razsvetljave, industrija stagnira, pod-jetnost se ne more razviti zaradi nego-tovosti, ki izvirajo iz tega, ker se ne ve, ali bosta dežela ali država izvršili svo-je namene glede elektrarn. Deželni od-bor hoče deželnemu zboru predložiti že jasno poročilo, zato ne more niti enega dne več čakati. Po posvetovanju, ki je trajalo tri ure, se je slednjič dosegel sporazum v sledečih točkah: Železniška uprava bo podpirala zgradbo de-želnih električnih central, dežela pa bo pri zgradbi upoštevala potrebe železni-ške uprave. V ta namen se sklene med deželo in železniško upravo in te re-sna skupnost, ki se pokaže za zdaj v tem, da pripravljala dela izvršiti dežela in država skupno, tako da nosi vsaka polovico stroškov. Sestavi se teh-nični kataster vseh kranjskih vodnih sil, ne le gorenjsih vod, ampak tudi Krke in Kolpe z dotoki. Zgradbe izvr-šuje dežela, ki si pridobi koncesije. Program za izvršitev posameznih zgradb sestavi dežela v sporazumu z železniškim ministrstvom na podlagi tega katastra. Z napravo katastra se prične takoj v zgodnji spomladi in mo-ra biti v treh mesecih gotov. Nato se začne takoj z detajlnimi projekti za Gorenjsko, glede katerih se bodo vršili podrobni dogovori. Naprava projektov se poveri tvrdki Redlich & Berger, de-žela nastavi posebnega tehnika-stro-kovnjaka za presojo projektov, želez-niško ministrstvo pa sodeluje po svo-jih tehnikih. Podrobnosti glede odje-manja toka od strani železniške upra-ve se še niso mogle skleniti, ker v mini-strstvu tozadevni načrti še niso dozo-reli. To je pa gotovo, da ima zdaj de-žela pristo pot in da se bližajo projekti deželnega odbora glede podeželnih elektrarn svoji izvršitvi.

NOV ZISTEM.

Dunaj, 24. decembra. Češki in nem-ški listi poročajo, da se bo ministrski predsednik baron Bienerth takoj po novem letu posvetoval z dr. Šusterši-čem, Kramářem, Udržalom in dr. Hru-banom glede novega zistema, oziroma rekonstrukcije vlade. Šef nove vlade bo baje baron Bienerth sam.

KONEC KOŠUTOVCEV. — DEMON-STRACIJE ZA VOLIVNO REFORMO.

Budimpešta, 24. decembra. Lukacs je od cesarja pooblaščen, da se glede nove vlade in rešitve krize pogaja tako z Justhovo stranko kakor tudi z osta-limi. Lukacs upa, da tudi glede na bančno vprašanje najde rešitev, da po-miri javnost. Glasilo Justhovec piše, da se bo z Lukacsom pogajalo le, ako da trdne garancije za osnovo ogrske notne banke in izvede splošno in ena-ko volivno pravico. Ko se je Lukacs včeraj vračal iz Dunaja, ga je na kolo-dvoru čakala velika soc. demokratska množica. Policija je Lukacsu prosila, naj kolodvor z ozirom na množico za-pusti po stranskem izhodu, pa ni maral, marveč se podal skozi maso k svo-jemu avtomobilu. Množica je vzklika-la: »Eljen Lukacs! Živela splošna in enaka volivna pravica! Pereat Kos-suth!«

STAVKUJOČI OBČINSKI SVETNIKI.

Sarajevo, 24. decembra. K občin-skim sejam, v katerih naj bi se sklepa-lo o novem posojilu za Sarajevo, veči-na svetnikov noče priti. Seje so vedno nesklepne.

RAZKRITA ZAROTA V RUSIJI.

Peterburg, 24. decembra. Policija je našla pri aretovancih ob bombnem napadu seznam o veliki revolucijski organizaciji, ki je razširjena po celi Rusiji. Več časnikarjev so aretirali, a

jih zopet izpuste, ker so poizvedovali o zaroti. Revolucionarji so šli v policijsko službo, da se približajo policijskim načelnikom, ki jih nameravajo nato pomoriti. Napadalca Voskrocevskega so že najbrže obesili. Izpovedati ni ho-tel ničesar.

RAUCH ODSTOPI.

Zagreb, 24. decembra. Danes ali jutri potuje Rauch v Budimpešto. Trdi se, da odstopi.

RUSIJA SE PRIPRAVLJA NA VOJSKO.

Peterburg, 24. decembra. V Peter-burgu se je polastil prebivalstva gro-zen strah. Izvedelo se je namreč, da je odposlalo vojno ministrstvo iz Irkut-ske v Mandžurijo 50.000 vojakov. Pe-terburg je pod vtišom nove vojske med Rusijo in Japonsko.

ŽELEZNIŠKA NESREČA PRI MA-RIENBURGU.

Berolin, 24. decembra. Pri Marien-burgu je sokčila raz tir lokomotiva. Strojnik in kurjač sta mrtva.

FRANCOSKO SVOBODOMISELSTVO PROTI KATOLIČANOM.

Pariz, 24. decembra. V Perpignanu so imeli katoličani procesijo v pros-la-vo Device Orleanske. Svobodomiselno drhal je procesija tako bodla, da so jo napadli. Nastal je pretep. Ranjenih je več oseb.

POLICIJSKI STRAŽNIK MORILEC IN SAMOUMORILEC.

Bazel, 24. decembra. Policijski stražnik Rie, oče dveh otrok, je v pre-piru ustrelil svojo ljubico in nato sebe.

POVZROČITELJI NAPADA NA POR-TUGALSKEGA KRALJA IN PRESTO-LONASLEDNIKA PRIJETI.

Lizbona, 24. decembra. Trije areti-rani politični zločinci so priznali, da so povzročili umor rajnega portugalskega kralja Karlosa in njegovega najstarej-šega sina. Policija nadalje poizveduje, Pričakujejo še senačna odkritja.

VELIKA ŽELEZNIŠKA NESREČA PRI SCHELSELU.

Bremen, 24. decembra. Pri pone-srečenem D-vlaku Kolin-Hamburg sta usmrčena naddržavnik Cölpin iz Bon-na in dragonski stotnik Maltzahn, dve osebi ste lahko ranjeni. D-vlak je zavo-zil v tovorni vlak. Lokomotiva D-vlaka in dva vozova in več voz tovornega vlaka je razbitih.

KRIZA MED AMERIŠKIMI BRIVCI.

New York, 24. decembra. V Ame-riki je izbruhnila med brivci kriza. Američani se večinoma sami brijejo, brivci so zato navezani na striženje las. V Chikagi in po drugih mestih so zato sklenili, da bodo računali za striženje pol dolarja. Američani se brivcev ogi-bajo, ker če gredo k njemu, morajo plačati za raziranje, striženje, za ma-sažo, za električno uravnavo las itd. približno dolar. Ni izključeno, da uve-dejo Američani iz strahu pred brivci modo dolgih las.

Listnica uredništva.

Radi velevažnega državnoborske-ga zasedanja nam je zastalo mnogo

Umetno dojeni

otroci, ki zaostanejo v razvitju, postanejo s SCOTT-ovo emulzijo cvetoči, debelo-lični, čvrsti in zdravi. Posebno redilno moč kakor lahka prebava

Scott-ove emulzije

odpravi pomankljaj v hrani.

Scott-ovo emulzijo

vsled njenega prijetnega, sladkega okusa vedno rado vziva mlado in staro in si je izkazala pri hujšanju in slabostih katerekoli vrste kot neprekosno sredstvo.

Scott-ova emulzija

si ohrani tudi v bodoče svoj sloves vzor-emulzija.

Cena izvirni steklenici 2 K 50 v.

Dobi se v vseh lekarnah.

Pristna le s to znamko — ri-bičem — kot garancijskim znakom SCOTT-ovega ravnanja!

gradiva. Pride vse na vrsto. Gg. dopis-nike prosimo, naj nam o vsem poroča-jo, a kratko. Zanimivo poročilo o zbo-rovanju mojstrov v »Rokodelskem Do-mu« priobčimo v ponedeljek, nakar opozarjamo gg. ljubljanske obrtnike.

3641 1-1

Franc Dekleva, c. kr. poštar

in trgovec v Slavini, naznanja v svojem in v imenu vseh drugih sorodnikov prežalostno vest, da je njih ljubljani brat, oziroma stric in svak, gospod

Franc Dekleva

posesnik in bivši trgovec v Slavini

danes ob 4. uri popoldne po mu-čni bolezni previden s svetotajstvi za umirajoče v 67. letu svoje sta-rosti mirno v Gospodu zaspal.

Zemeljski ostanki predragega pokojnika se bodo dne 25. t. m. ob 4. uri popoldne blagoslovili v župni cerkvi v Slavini in od tam prenesli na pokopališče, kjer se bodo položili v rodinski grob-nici k večnemu počitku.

Sv. maše zadušnice se bodo služile v župnih cerkvah v Sla-vini in Vremah.

Predragega pokojnika pripo-ročamo v blag spomin in molitev.

V Slavini, 23. decembra 1909.

Zahvala.

3622

Za mnoge pismene izraze sočutja povodom smrti naše preljubljene, preblage, dobre matere, tašče in stare matere, gospe

Franciške Sterle

bodi izrečena presrečna zahvala vsem sorodnikom, prijateljem in znanem kakor tudi za njih tolažbo in sprem-stvo na poslednjem potu.

Ljubljana, 23. decembra 1909.

Žalujoči ostali.

Preklic.

Podpisani Franc Štrukelj, po-sestnik iz Guncelj št. 11, preklicujem in obžalujem vse žaljive besede, s katerimi sem Vid Merharja, po-sestnika iz Guncelj št. 8, raz-žalil, se mu zahvaljujem, da mi je odpustil in da je od daljne tožbe odstopil.

3614 1-1

Franc Štrukelj.

Vse želodčne težkoče

so posledice slabe prebave

Preizkušeno iz izbranih najboljših in uspešnih zdra-vilnih zeli skrbno pripravljeno, tek zbujajoče in pre-bavljanje pospešujoče in lahko odvajajoče domače zdravilo, ki ublaži in odstrani znane posledice nezme-rnosti, slabe prebave, prehlajenja in zoprednega zapirja, n. pr. gorečico, napenjanje, nezmerne tvoritve kislin ter krče iz lekarne B. Fragnerja v Pragi.

SVARLO! Vsi deli embalaže imajo postavno deponovano varst. znamko

GLAVNA ZALOGA: LEKARNA

B. FRAGNER-ja, c. in kr. dvor. dobavitelj,

„Pri črnem orlu“, PRAGA, Mala strana 203,

vogal Nerudove ulice.

Pa pošli se razpoložiti vsak dan.

Cela stekl. 2 K, pol stekl. 1 K. Proti naprej pošlji. K 150 se pošlje mala steklenica, za K 280 velika ste-klenica, za K 470 2 veliki steklenici za K 8 4 velike steklenice, za K 22 14 vel. steklenic pošiljnine prosto na vse postaje avstro-ogr. monarhije.

Zaloga v lekarnah Avstro-Ogr.

lastnik prva in največje slovenske svečarne

v Gorici

ulica sv. Antona št. 7.

Priporoča prečastiti duhovščini, sl. cerkvenim oskrbništvom in p. n. slavnemu občinstvu čebelno-voščene sveče, zvitke, kadilo, med i. t. d. i. t. d. Kakovost izdelkov in nizke cene izključujejo vsako konkurenco.

3485 (1)

BOŽIČNA PRILOGA

„Slovenca“ številke 294, dne 24. decembra 1909.

Božična romanca.

Zložil Anton Medved.

Osivel ded. Doma ostal je sam,
k polnočni maši je odšla družina.
Ostal je sam in se zamislil — kam?
Ah, daleč ga je zvedla luč spomina.

V mladostna leta, ko je stopal čvrst
v domačo cerkev tudi on ponoči.
Zdaj je nevečen, šibek kakor trst,
in daleč mu hoditi ni več moči.

In vendar šel bi rad poslednjikrat
nocoj na goro v cerkev razsvetljeno
s prelepim petjem dušo pokrepčat,
pomoliti Dete iz nebes rojeno.

»Gorak je čamer, topel kožuh moj,
in grčavka s konico podkovana.
O greh bi bilo dremati nocoj,
ko radosti vsa zemlja je udana!«

Oblekel kožuh, čamer je nadel,
prijel z desnico grčavko debelo
in pomlajen, da glasno bi zapel,
iz hiše stopil je na polje belo.

»Nocoj opslednjikrat — a enkrat še!
Korak na snegu bisernem zaškriplje,
a njemu je gorkó, kot davno ne,
od milih čustev mu srce utriplje.

Napira se, vzdiguje se — zaman.
Roké so in nogé ohromele.
Na travi obleži bolan, udan,
zamaknjen v pesmi angelske vesele.

»Saj daleč ni, saj ni čez ure pol!
Po bližnjici jo skozi hosto mahnem,
in skoro bom imel pod sabo dol
in v cerkvi se od vseh težav oddahnem;

In stopal je naprej in v gozd prišel.
Zakrile so se mu daljave sinje.
Ne kožuh, strmi pot ga je ogrel,
popil moči, otežil mu stopinje.

On pak je sanjal, sanjal živovnet ...
Dremotec truden le ga je obletal
in pesmi peval izza mladih let
in dušo mu s podobami prepletal.

In šepetal: čemu naprej, čemu!
Parobek glej, kako te k sebi vabi!
Počij v samotni nočnega miru,
počij in križe starostne pozabi!

In sedel je. »Za hip, za hip samo,
dokler se zvon polnočni ne oglasi.
Potem naprej s podvojeno močjo!
Na goro še prispem o pravem časi.

E — dobro dé! —« Mrmral je sam s seboj.
Nad njim je krila razprostrl dremotec:
nič se ne boj, ni spati greh nocoj,
le spi in lepo sanjaj, dobri otec!

Bogu v višavah čast, glasi se spev
od žarnega neba do tihe zemlje,
in mir ljudem, odziva se odmev,
in on poslušá, plaka in — zadremlje

In otec je zaspal. V mladost nazaj
začaral mu je dušo trdni spanec,
v mladost nazaj, v življenja sladki maj,
ko bil je vsem stvarém priljubljen znanec.

Ležeč na rosni travi mlad pastir
zaspi, ko zadnji žarek se utrne.
Ovcé poležejo, nebeški mir
planjavo širo v mehki plašč ogrne.

Kar strahoma se prebudi. Pred njim
stoji krilatec blažen in pokojen:
»Ne boj se, vstani, slušaj, kaj velim:
nocoj, nocoj nam je Zveličar rojen.«

Pridružijo se angeli miru,
da širom se zasveti gozd in polje,
zapojejo: v višavah čast Bogu
in mir ljudem na zemlji blage volje!

Zakliče on: »O kje je rojen, kje?
Povej mi kraj, pokaži mi stezice!«
»Počiva v jaslicah,« mu angel dé,
»v preprostem hlevu je povit v plenice.«

In vstal bi rad pastir in šel bi rad
na pot, na mesto posvečeno
uživat odrešenja blagodat,
pomoliti Dete iz nebes rojeno.

Domov od maše je družina šla.
Zastajala ji v prsih je beseda.
Na smrekovih nosilih žalostna
v dolino nesla zmrzlega je deda.

Svetonočno vabilo.

Silvin Sardenko.

Pridi, pridi,
vabijo me, pridi res!
Jutri večer
sine Božič nam z nebes.

Kakor včasih
pel bo zvon čez savsko plan,
s šumno Savo
zlije se v akord ubran.

Gorka misel!
Celo dušo greje mi.
Vendar nekaj
še povejte preje mi:

Kakor včasih
koncem sela postojiš,
stopiš vanje,
kakor Adam v paradiž.

Kakor včasih
okrog hiše stópimo,
z blagoslovom
dom in vrt pokrópimo.

Ali plavaj
skozi vas še isti vir,
kakor včasih
isti vir — moj čisti mir?

Kakor včasih
sklonemo se k jaslicam,
svetih pesmi
polno bo srcé in hram.

Kakor včasih
gornje okno si odpreš,
z upom zlatim
k zvezdam zlatim se ozreš.

Kakor včasih
k materi na sveto noč —
v cerkev pojdeš
mimo sester — belih koč.

Kakor včasih
s celim srcem boš sprejet.
Pridi, pridi,
vabijo me, pridi spet!

Vi molčite?
Vi molčite? Vem, zakaj.
Vendar pridem
k vam na Božič kot nekda.

Amerikanec.

Spisal Iv. Baloh.

Bilo je pozno v jeseni. Dež je neprestano rosil že več dni, in ceste so bile vse blatne in nesnažne. Sedel sem zunaj na hodniku in čital časopise. Po stopnjicah gori se zaslišijo počasni, težki koraki. Ko prihajajo bližje, se začuje tudi hropenje bolehnega, nadušljivega človeka. Berač je, sem si mislil, in kakšen bo prišel gori v takem vremenu, sem itak vedel. Vzajem nekaj drobiža in mu hitim nazproti. Pred seboj zagledam visokega, po zunaj zelo krepkega, močnega moža popolnoma sivih las. Obleko je imel vso zamazano in raztrgano.

»Kaj bi radi?« — ga vprašam.

»Nekaj sem prinesel« — je odgovoril zasoplo. Počakal je za trenotek. Videlo se mu je, da so ga stopnjice utrudile, naslonil in podprl se je na svojo palico.

»Nekaj sem prinesel«, je ponovil, »nekaj denarja, da boste shranili«. In šel je naprej.

Mislil sem, da se mu blede, zato mu nisem branil. Ko pride na hodnik, se kar vsede na stol, odloži palico in klobuk, seže v žep in vrže pred mene na mizo šest čisto novih tisočakov.

»Tole sem prinesel, da spravite v posojilnico.«

Kar ostrmel sem in ga čudno pogledal on pa mene. Sam nisem verjel svojim očem, da bi imel ta, ki sem ga imel za berača, toliko denarja.

»Kje ste pa dobili toliko denarja?« — ga vprašam.

»Kje? — V Ameriki! Tam sem bil šestinštirideset let, zdaj sem pa pred štirinajstimi dnevi sem prišel, da se doma nekoliko odpočijem, saj sem dosti trpel.«

»A takó! Sem že slišal nekaj o vas, da ste tam obogateli. Prav, bova koj gotova.«

Zabeležim njegovo ime in mu hočem dati knjižico.

»O ne, je ne maram, tukaj naj bo, ne zaupam nikomur, prav nikomur, le vi jo imejte; kedar bom pa kaj potreboval, bom pa sam prišel« — mi je djál odločno.

»Kakor hočete, ampak vi težko hodite in hudo sopete po stopnjicah; kaj ne, saj ste vse najboljše svoje moči pustili v Ameriki!«

»O tega pa ne,« je djál krepko, »saj sem zdrav kot riba, le naduha me mori včasih. Koliko let pa mislite, da imam?«

Pogledal sem njegovo glavo in mu

rekel prijazno: »Kakih osemdeset jih bo, saj imate že vse sive lase.«

»O, še sedemdeset ne! Ali nisem junak, pogledjte, moje pesti, kakšne so! Sive lase sem pa že zgodaj dobil, v naši rodbini smo vsi osiveli že v zgodnji dobi.«

»Pa zakaj ste vendar tako slabo napravljeni?«

»Ja, kaj mislite, da bom hodil okoli napravljen in oblečen, kot kak grof, da bi me kdo okradel? Glejte, ravno v tej obleki sem prišel čez morje, tako so se me vsi ogibali, kot tatu.«

»Ampak veliko ste prinesli, drugim morajo pa še naši tje poslati, da se vrnejo.«

»Kaj mislite,« mi reče smehljaje, in videlo se mu je, da se mu je to dobro zdelo, »kaj mislite, da imam samo to? O ne, to sem samo seboj prinesel, drugo, še dvakrat toliko pride pa v kratkem za menoj. Saj sem tudi trpel in delal kot živina. Seveda drugi ne prihranijo, ker vse proti zapravijo in zapijejo po salonih, jaz sem pa branil in si privoščil le to, kar je bilo nujno potrebno. Jaz nisem maral za nobenega prijatelja, ker sem vedel, da bi ljubil le moj denar, ne pa mene. Seveda, potem so mi rekli, da sem čudak in skopuh in tako dalje. Moje mnenje pa je, da je

boljše biti skopuh, kot pa berač. Ko je pa prišla sila, ko ni bilo dela, takrat sem bil pa le jaz dober, da so se name obrnili. Pa nisem bil tako neumen, da bi komu zaupal veliko. Kak dolar sem že dal, saj sem vedel, da ga bom težko nazaj dobil, ker svet hitro potuje semtertje, več pa ne. — Zato pa imam, drugi pa nimajo. Sicer pa to ni toliko, kolikor imam. Pomislite, da je šestinštirideset let tudi nekaj, in če bi vsako leto prihranil le sto dolarjev, bi se moralo nabirati precej. Seveda, ko bi bilo vedno dosti dela, bi lahko imel še več. Pa kolikokrat smo počivali po več mesecev, ko je delo počivalo, živeti sem moral pa le, pa sem šel drugim in porabil to, kar sem prej prihranil!«

In zdaj mi je začel razkladati svoje življenje.

»Mlad sem bil, ko sem šel od tukaj. Oče so mi umrli, na hiši je bilo kup dolga, z bratom, ki je zdaj že v večnosti, se nisva mogla. On je bil starejši od mene in je prevzel gospodarstvo. Jaz mu naj bi bil za hlapca celo življenje. Ne boš, sem si mislil, in sklenil, takoj iti po svetu, da sem le vojaščine prost. Pri prvem naboru so mi rekli, da ne bom nikoli potrjen, četudi sem bil velik in močan, ker imam levo oko za nič. Tako sem bil ene skrbi rešen. Skle-

nil sem iti v Ameriko. Takrat ljudje še nismo tako hodili v Ameriko, kakor dandanes. Le redko se je tuintam slišalo, da je šel ta ali oni v drugi svet, kakor so rekli takrat. Jaz sem bil pa bister dečko. Svet me je mikal, doma nisem hotel biti, rokodelstva nisem znal, ko sem nekje o drugem svetu slišal, me ta misel ni hotela zapustiti. Le za denar me je skrbelo, kje ga hočem dobiti, za daljnjo pot. Brata nisem hotel prositi, da bi izplačal tisto malenkostno doto. Prvič je bil revež in drugič se tudi ponižati nisem hotel pred njim. Dobil sem pa prijatelja, ki sem ga bolj ljubil kot brata. In ta mi je posodil dvesto goldinarjev. Še danes sem mu hvaležen. Dvakrat, trikrat bi mu danes povrnil, če bi še živel. Žal, da je umrl že pred petnajstimi leti. Povrnili sem mu koj v prvem letu, ker takrat je bil dober zaslužek v Ameriki. Kar noč me je vzela. Nikomur nisem povedal, kam da grem. Čim dalj sem bil od svoje domovine, tem bolj lahko mi je bilo pri srcu. Prišli smo na morje. Takrat ni bila vožnja tako prijetna, kot dandanes. Vozili smo se skoro tri tedne, ker je bil vihar na morju. Prišel sem v nov svet in hitro sem dobil delo. Vse mi je bilo tuje, pa privadil sem se. Dobil sem znanca in skupaj smo šli v državo P. in delali v rudokopih. Težko je bilo delo in nevarno. Ne samo enkrat, desetkrat sem bil v smrtni nevarnosti, pa srečo sem imel, vselej sem se rešil. Zato sem to delo pustil, ker sem hotel še živeti, pa sem šel rajše v tovarno za železo. Delo je bilo težko, a ne nevarno. Poglejte moje roke, tako je koža trda kakor usnje. Tam sem delal dolgih dvajset let in tam sem si tudi največ prihranil. Pa nastal je splošen štrajk, vse tovarne za železo so stale, in treba je bilo iti drugam iskat dela. Na tisoče delavcev je stradalo, mnogi so se domu vrnili, kaj sem hotel. Da bi se domu vrnil, nisem hotel. Pregovorili so me, in šel sem delat v prašume, pragozdove. Bilo nas je po sto delavcev skupaj, ki smo sekali les. Sami smo si kuhali, bili smo več kilometrov oddaljeni od bližnjega mesta. To življenje se mi ni dopadlo. Zdelo se mi je, da smo kar podivjali, kakor Indijanci. Prav nič nisem vedel, kateri dan je v tednu, ali je ponedeljek, ali nedelja, ali praznik. Delali smo vedno naprej. Šlo se je samo za eno stvar: čim več zaslužka, tem boljše za nas. Bili smo čisto namešani z drugimi narodnostmi. Kranjcev je bilo le malo. Največ je bilo Ogrov. Tem pa jaz nisem zaupal. Kar sem zaslužil, sem nosil vedno seboj. Čim več sem pa imel, tem bolj me je skrbelo.

Napadla ga je naduha in vprašal sem ga: »Kaj pa, ali v cerkev ste kaj hodili?«

»Ja, v cerkev, kako bom hodil, saj še za Božič in Veliko noč nisem vedel, kdaj da je. Veste v Ameriki je drugačno življenje, kakor tukaj. Tukaj gredo lahko, ko imajo cerkev pred nosom, tam pa tri ure daleč in še več sploh nobene hiše ni. Torej tistega dela v gozdu sem se naveličal, in ko sem dobil nekega dne plačilo, me je vzela noč in šel sem nevede kam. Prišel sem do mesta in se odpeljal dvanajst ur daleč, kjer sem slišal, da se bo delo dobilo. Res, dobil sem ga, imel sem srečo, in tam sem živel do letošnje spomladi. Pa nastale so volitve, delo je počivalo, rekli so, da še dolgo dela ne bo, zato sem si mislil, star sem že, zasluženega imam dosti. Še nekaj časa bom počakal, potem bom šel pa v staro domovino, da se odpočijem na svoja stara leta. In tako sem še nekaj mesecev tam ostal, potem pa se napotim nazaj in pred štirinajstimi dnevi sem zopet stopil na rodna tla. E, domovina, je le domovina. Ko sem zagledal toli znane mi griče in holme, kjer sem kot otrok pasel govedo, so mi solze stopile v oči. Ko bi doma toliko delal in trpel, bi si gotovo tudi prihranil, pa kaj hočem... Zdaj sem pa vzel v najem v Podgori, saj vam je znano, malo kajžo in tam v miru in sreči preživim svoja stara leta...«

»Torej umreti ste prišli v domovino, prav? — mu rečem.

»O ne, zdaj bom še le živel,« je djel nekoliko užaljen. Saj sem še zdrav in krepak. Dosti dovolj sem se trudil, zdaj bom živel od svojih žuljev.

»Pa zakaj ne greste k svoji sestri, saj je zdaj na nekdanjem vašem domu, kolikor mi je znano, in ima kopico otrok?«

»Tako, k tistim lenuhom in požeruhom naj grem, da bi mi vse požrli? O ne, nikdar, nikoli! So že hodili okoli mene, pa me vabili, naj saj za praznike domu pridem. Ne bodo videli mojih talarjev, rajši bi jih vrget in stresel na dno morja. Jaz hočem po tolikih letih zopet enkrat sam in srečen preživeti božične praznike...«

Zazvonilo je Ave Marija! Nastal je molk in tihota. Čez nekaj časa sklene svoji roki, oči pa so gledale podobe gor po stopni.

»Oprostite,« pravi čez nekaj časa. »Moliti sem se čisto odvadil, ja kaj vse napravi Amerika.«

»Iti bom moral.« Vstal je. »Mrak je že, bom pa še drugič prišel.«

In šel je počasi doli po stopnjicah, jaz pa sem ga spremljal do vrat.

× × ×

Bilo je par tednov pozneje. Dež je zopet rosil in zgodaj se je naredila noč. Kar nenadno pride pome cerkovnik in mi pravi: »Brž v Podgoro k bolniku. Se zelo mudi.«

Grem, hitim s cerkovnikom — in čez dobre pol ure stopim v revno kajžo in zagledam na postelji — Amerikanca Hropel je zelo, nobene besede ni več spregovoril. Sosedo so prihiteli skupaj in molile. Umrli je v mojih rokah. Nobena solza se ni utrnula.

Nehote so mi prišle na misel besede: Kar sem skupaj spravil, čegavo bo?

Pokopali smo ga. Na njegov grob ni padla niti ena solza.

In ni praznoval božičnih praznikov ne v tujini, ne doma...

Sveta noč.

Kako čarobna si in krasna božična sveta noč, v božanski tvoji poeziji se skriva — večna moč.

Zvone zvonovi v tihi noči čez goro in čez dol, prepevajo kot zbor krilatcev, iz srca gine bol:

O noč božična — noč presveta rodila si skrivnost, razlila si na revno zemljo vso blaženo sladkost.

Rodil se je, da bi nas rešil, odkupil grešni rod in mu pokazal pot v nebesa, rodil se je — Gospod.

Ob skromnih jasliah presrečnih Marija tam sloni in sveti Jožef, mož resnobni. — On moli in molči...

Ob zvokih teh obupnost mine, mir lega nam v srce, pozabljeni so vse težave, pozabljeno gorje.

Krog smrečice božične zbira se starček, ves že ovenel in mati, polna vsa življenja in deček mlad, vesel.

A kdor nocoj je brez drevesa in pri drevesu sam, srce mu sveta noč ne dviga, — ne ve odkod, ne kam.

Zvone zvonovi v tihi noči čez goro in čez dol, prepevajo kot zbor krilatcev, iz srca gine bol.

V palače krasne, v šumna mesta, v zagorsko našo vas odmevajo zvonovi zvonki, bude veselja glas.

Kako čarobna si in krasna božična sveta noč, v božanski tvoji poeziji se skriva — večna moč.

Fr. Pavšič.

Zlato drevesce.

Božična pravljica. (Prosto po francoskem.)

V mali, zapuščen vasi na gorskem obronku je nekoč živel stara, umazana in neprijazna žena. Stanovala je čisto sama v samotni koči na robu gozda. Nihče ni vedel, kdo da je in od kod je prišla. Našli so jo nekega jutra pred vratmi koč, mrmrajočo nerazumljive besede nad velikim loncem, v katerem je kuhala različna zelišča.

Od tedaj se je ogibala vsake človeške družine; svojo kočjo je zapuščala le tedaj, kadar je šla v gozd, da nabere za svojo skrivnostno kuhinjo potrebnih zelišč.

Vaščani so jo imenovali »copernico«. Mislili so, da kuha čarovne pijače in da zna vplivati na srečo ali nesrečo ljudi. Matere so z njo strašile svoje otroke, kadar niso hoteli zaspati ali so bili poredni.

Mnogo mesecev je preteklo, odkar je bila »copernica« v vasi. Cvetlice so odcvetele in ovenele, drevesa so zgubila svoj zeleni kras in mrzel veter je žvižgal po goli rebri, dokler je ni na-

posled pokrila bela snežna odeja. Kljub temu se je starka vsako jutro napravila iz kočje ter oprta na svojo palico s tihimi koraki hitela skozi gozd. Kmetje so opazili, da se mnogokrat in dolgo časa mudi pred neko skalo, ki je štrlela iznad drugih skal strmo v zrak in o kateri so domnevali, da se v njej nahaja bivališče čudežnih bitij; imenovali so jo »Skalo vil«. Tam tudi je raslo, kakor se je govorilo, čudežno zlato drevesce na vedno svežem mahu.

To drevesce zeleni in cvete na sveto noč med povzdigovanjem, in kdor se ga v tem času polasti, temu je dano večno življenje, mladost, lepota in moč. Toda težko je priti do njega, kajti čuvajo ga škrti, in le roka device se ga sme dotakniti.

Ko je torej ljudstvo videlo »čarovnico« stati pred vilinjo skalo, tiho in odrevenelo, obrnilo ji je hrbet in se pobožno prekrizalo.

Tisti čas je živel na drugem koncu vasi osirotela deklica z velikimi, prijaznimi očmi in veselim smehljajem. Bila je zelo prikupne zunanosti, kar je žalibog tudi sama vedela ter si vsled tega tudi marsikaj domišljala; toda ker je bila zelo uboga, je ni nihče zasnožil.

Kljub svoji poštenosti je bila nečimurna in njena duša polna želja po sijajnem življenju in razkošju; mnogokrat je z nevoščljivostjo in poželjenjem gledala na grajske gospe, ko so v krasnih kočijah drdale mimo nje.

Kako rada bi tudi ona imela tako lepe, z zlatom vezene svilene obleke in blesteče dragulje! Toda, o! kako revna je... In srce se ji je krčilo v misli, da bi morala vse življenje nositi tako ceno, priprosto obleko.

Anka je vsaki dan hodila v mesto z mlekom svojih koz in ga prodala; vračala se je s svojim osličem še-le na večer zopet proti oddaljeni domači vasi. Pot jo je vodila skozi gozd mimo starkine kočje, in vselej ji je v strahu prišlo utripati srce, ko je od daleč zagledala tenki oblček dima, ki se je vil med drevjem iznad čarodejke kočje.

Nekega dne proti Božiču se je Anka v mestu zelo zamudila, ogleduje si bogate izložbe trgovin, in s težkim srcem se je vračala proti domu. Pred očmi so ji še vedno svetili krasni zlati nakiti in dragocene tkanine; tako je popolnoma pozabila na čarovnico in strah pred njo. Že je bila skoro mimo kočje, ko ji naenkrat zastavi pot temna postava.

»Dober dan, Anka!« jo pozdravi hreščec glas.

»Dober večer, starka!« odvrne Anka in se prekrizja, ko spozna čarovnico.

»Prihajaš iz mesta? Ali si napravila dobro kupčijo?«

»Kakor navadno — vedno prodam vse. Toda pustite me naprej, nakrmiti moram še svoje koze.«

»Ha, ha!« se zasmehljivo zareži starka. »Tvoje koze! Lepo delo za tako brhko dekle, kakor si ti, ko bi se ti moralo na kolenih streči!...«

»Ljubi Bog, kdo pa?«

»Hm, kdo neki! Ali morda nisi dovolj lepa za najimenitnejšega moža?«

»O nebesa, kaj menite, da bi se sploh kdo ozrl na tako revno, slabo oblečeno stvar, kakor sem jaz?«

»V tej slabi obleki seveda ne. Ako bi pa naenkrat postala bogata in imenitna, potem bi se lahko razkošno blekla in nakitila z verižicami in prstani, in potem bi bila lepa — lepša ko grajske gospe!«

»O, to je pač nemogoče!«

»Ne tako zelo, kakor misliš.«

»In po kakšni poti bi mogla priti do premoženja?«

»To ti povem,« dé s hudobno svetlikajočimi očmi starka, »ako me na sveto noč pri prvem polnočnem udarcu obiščeš.«

S temi besedami izgine čarovnica.

Od te ure pohaja Anka vsa zamišljena okoli, in čas, ki jo še loči od Božiča, ji silno počasi poteka. Miru in počitku ne najde niti ponoči. V njeni duši vihra hud boj: ali naj obišče »copernico« ali pa se pridruži, kakor vsako leto, drugim vernikom, da molí božje detece v jasliah?

Zmagala sta napuh in nečimurnost, častihlepje je slavilo zmago nad pobožnostjo; že predno je bil čas, je bitela v gozd. V zvoniku je udarila enajsta ura. Od daleč so prihajali kmetje z bakljami, prepevajoč stare božične pesmi, in Anki se je pri tem pogledu skrčilo srce. Večkrat je že na tem, da se obrne, se pridruži ljudem in gre z njimi k polnočnici, toda vedno z nova ji zabljuje zašepeta v uho: »Ti moraš biti bogata! Oboževana boš!« In ne da bi dalje pazila na petje in glas zvona, je hitela naprej.

»Aha, si že tukaj, moja draga!« zakliče starka, ko zagleda dekle od da-

leč. »Prišla si točno, in vidim, da hočeš biti bogata; le pojdi z mano.« Prijela je Anko za roko in jo s hitrimi koraki vedla proti vilinji skali.

»Vidiš to skalo,« ji pravi; »v njenem osrčju cvete na gredičah svežega mahu »zlato drevesce«, ki onemu, ki si ga prilasti, podeli mladost, bogastvo in večno lepoto. Stražijo ga divji škrti noč in dan, da se mu ne približa noben umrljiv človek. Le eno minuto zapuste drevesce: pri trikratnem pozvanju med povzdigovanjem na sveto noč. Ako se v tem trenutku drzna roka polasti drevesca, je moč stražarjev uničena. To je pot, po kateri lahko prideš do bogastva. Ali čutiš v sebi dovolj moči in poguma za to?«

»Dà,« odgovori kratko Anka, in nato obe utihneta. Noč je bila pokojna in mirna. Na nebu so se svetile zvezde, in vaški zvonovi so veselo oznanjali prihod Gospodov...

V tem hipu udari polnoč. Anko popade groza, da se vsa trese; rada bi bila zbežala v vas, v cerkev k stopnicam pred altarjem. Toda »čarovnica« je držala njeno roko v svoji koščeni železno močjo, in ostala je pred skalo onemela in otrpnela.

Prvič je zazvonil zvonec k povzdigovanju. Ta hip se odpre skala od vrha do tal... Očem prestrašene Anke se odpre čudovit prizor: Nešteta bitja različne velikosti, močje in žene, v krasnih, z zlatom in srebrom pretkanih oblačilih in z dragimi kameni udelanimi kronami in vencami na glavah, so stali molče in zbrano na velikem travniku. Vse je obilovala črna luč, in prelepe cvetke so razširjale prijetno vonjavo; v zraku pa so ptički prepevali božjo slavo. Na sredi je stala zlata posoda, iz katere se je vzdigovalo čudovito zlato drevesce, in okoli in okoli je stala vojska škrtov s potegnjenimi meči...

»Ura je prišla,« zakliče starka, »pojdi in poizkusi svojo srečo!« in z vso močjo je sunila Anko pod vznožje drevesca.

Deklica vzdigne roko, da bi dosegla eno izmed vej.

V tem se zvon oglasi vdruči, in ta hip se zgodi nekaj pretresljivega. Vsa čarobna bitja popadajo v sveti pobožnosti na tla. Straža odloži orožje, ptički utihneta in vse do najmanjše travne bilke se skloni, da moli božje dete, ki je prišlo na zemljo v odrešenje sveta.

»Gloria in excelsis!!!« pojo vsi enoglasno.

»Žuri se!« zakriči čarovnica. Toda v Anki so oživila verska čustva, in v trenutku, ko so se njeni prsti dotaknili čudovitega drevesca, je otroška vera mogočno zavalovila v njenem srcu... Padla je na kolena in združila svoj glas z drugimi v svetonočni himni:

»Gloria in excelsis!!!«

»Ali se požuriš, malovrednica!« kriči starka vedno huje. Pa Anka je ne sliši... Tu pozabi čarovnica, da ni vredna dotakniti se zlatega drevesca, vrže se nanj in seže po njegovih vejah... a bilo je prepozno.

Tretjič zazvonil zvon...

Čar je minul. Ptički zapoje znova svojo pesem, in gospodje in gospe prično igrati in rajati; straža pa zopet nastopi svojo strogo službo.

Tu zapazijo starko; togotno navale nanjo, privežejo jo na deblo zlatega drevesca in okoli nje zaplešejo divji ples...

Drugo jutro so našli kmetje na potu domov Anko mrtvo. Umrli je od mraza in strahu...

V svetih nočeh pa, ko zapoje zvonovi in oznanjajo mir ljudem, se čujejo od vilinje skale strašni kriki in obupno tuljenje. To so tožbe zaklete čarovnice, ki je na večne čase izgubila svojo moč in je v mukah privezana na čudovito drevo.

Prilici.

(Izpod Kuma. — Dr. L. Lénard.)

Umiramo!

Umiramo v cvetju in zelenju, v solnčnem žaru in v razkošju narave, na blagoslovljeni zemlji, na milem božjem svetu umiramo.

Kako razkošje rastlinstva se razvija na Jutri. Nad tabo temne goste smreke, da se komaj redki solnčni žarki predirajo skozi, pod nogami mehka vlažna zemlja, prožen mah, temnozelene trave, raznopolisane gobe, kamor stopiš povsod kipi življenje. Drugod te robidovje in malinovje ne pusti dalje, vklene te kakor jetnika, moraš se vstati in zavžiti njihovih darov. Srna pokuka med grmovjem, verveca skače po drevju, polh si je postlal gnezdo v duplini stare buke, roparski tiči krožijo visoko v zraku, neštevilni raznobarni pevci se smučajo po vejah, pod nogo pa, kamor pogledaš, povsod živ-

Ijenje! Mravlini in razne druge žuželke, črvi in druge drobne živalice se plazijo po vlažni zemlji, med listjem in mahovjem. Koliko življenja je na našem svetu!

Včasih sem se pa vsedel pod razleglo vejo kostanja in pogledal na stari sveti Kum. Vsak rob, vsaka skala mi je bila že znana, vendar sem našel neprenehoma kaj novega. »Veliki kramar«, najvišja skala na »Velikem vrhu« se izgublja med oblake, ki se spuščajo z neba doli na vrhunce Kuma in igrajo ž njimi. Solnčni žar se odbija od belih skal in puhti v dolino, iz dola pa odmevajo urnebesno krepki glasovi neugnane potoka »Sapote«. Povsod v naravi življenje, samo mi umiramo. Večkrat sem se povprašal, kako more umirati človek v tako razkošnem življenju narave, toda odgovora nisem zvedel. Danes hočem navesti samo en slučaj, slučaj tragične smrti mojega davnega millega prijatelja.

Gori na pokopališču na beli skali, ki strši nad prepadi, stoji med drugimi križi tudi križ z napisom: Tukaj počiva blag mladenič Jožef Povše, umrl na žalost starišev v 18. letu svoje starosti. Naj angelj ga pelje v sveti raj — in večna luč mu sveti naj. Kadar pridem o Božiču domov pod naš stari sveti Kum, spomnim se živeje kot drugače svojega prijatelja in kadar stopim o božičnem času v kako hišo in zagledam v kotu jaslice, pogledam če ne visi pod njimi še »prtiček«, delo mojega že davno ranjkega prijatelja.

Bili so časi, ko so bile razne bolezni sedanjega časa pri nas še popolnoma neznane. Stare ljudi je pobirala nadiha, majhne otroke pa gliste, drugih bolni ni bilo. Ako je bil naš »šolmošter«, ki je po poklicu organist in mežnar, povrh pa še mrliški oglednik, kedar v zadregi, kakošni bolezni bi vpisal v mrliški list, je navedel pri starih, kot vzrok bolezni, »starostno slabost«, pri otrocih pa »otroško slabost«, pa je vedno zadel, ker druge bolezni k nam v resnici še niso poznale pota. Ako je pa po praznikih ali po pustu ali po »furožu« koga kje prišlo, je odpomogla »šintarica« pod St. Jurijem in v resnejših slučajih ona, tam za Celjem. Kadar pa vse to ni pomaglo, je bilo treba umreti. Je že tako božja volja. Toda vseh teh raznih bolezni ni bilo, ampak umrlo se je, kakor je bila volja božja. Zdaj je pa vedno huje na svetu in k drugim nadlogam, ki so prišle čez naše ljudstvo, so se pridružile tudi razne nove bolezni. Najbolj grda bolezen ki razdere največ krepkih, življenja kipečih bitij, je jetika. Res žal se mi stori, kadar se vrnem v svoj rodni kraj in zvem, tukaj je dekle bolano, pri oni hiši so jo že pokopali, ta mladenič je izgubljen brez upanja, komaj se še plazi kot senca okrog hiše. Kar od hiše do hiše gre bolezen in navadno ne pobere samo enega, ampak kar po vrsti, da ostaneta nazadnje stara sama, kakor stor, kateremu so odsekali veje.

Zalostna usoda! Kje tiči bolezen? Nekateri so rekli, da v vodi in so pili vino, hrusevec, raje tudi z vodo mešan jesih, samo ne naše kristalnočiste vode. Jaz sem pa prepričan, da na celim svetu ni boljših in bolj zdravih studencev, kakor pod Kumom. — Drugi trde zopet, da tiči bolezen v zraku, v našem svežem, aromatičnem zraku, v katerem se zliva šum duhtečih kostanjev in žar opojnega solnca, razkošje naše bujne prirode in blagoslov usmiljenega neba.

Ne vem od kod in zakaj je prišla bolezen, toda prišla je in pobira bitje za bitjem, najlepše, najkrepkeje, cvet naših rebr.

Tudi mojega prijatelja Doljškovga Pepčeta je vzela že bolezen. Vse ga je pogrešilo, ne samo v Svibnjem, ampak celo daleč naokoli gori po St. Juriju, Dobovcu in doli do Radeč.

Doljškov stric so imeli hišico in nekaj polja, njivico in kos gozda, poleg tega so bili cestar in občinski sluga. Dan za dnevom si ga lahko videl zgodaj zjutraj z motiko na rami iti popravljat cesto od Radeč doli pa gori proti St. Juriju. Lahko bi včasih tudi ne šel, lahko bi po štirinajst dni izostal, lahko bi tudi cel dan ležal v senci ali pa pil v krčmi ob cesti. Nikdo bi tega ne opazil in nikdo bi mu ne zameril. Saj so tudi drugi delali tako. Cestar sicer mora biti, ker tako hoče gosposka, toda glavna star ni, da res popravlja cesto, ampak, da je kolikor mogoče poceni. Kaj bi tudi vedno popravljali cesto, ko pa pride kmalu spet dež in vihar, ter navali nanjo novega kamenja in razorje jarke. Vedno je tako bilo in bo vedno ostalo, da bodo ceste razgrapane, pa naj jih ljudje še tako popravljajo. Za Bogom je težko popravljati.

Doljškov stric so pa vendar hodili na cesto dan za dnevom celo življenje, dokler niso omagali, po grdem vreme-

nu pa še posebno, in vsak dan so se vračali z mrakom mimo naše hiše domov. Ne vem, če se jim je res cesta zdejala tako potrebna popravila, zdi se mi pa, da je še bolj silno bilo čustvo dolžnosti. Dolžnost, oziroma gosposka vleva, da bodi njegova služba taka, da pojde dan za dnevom na cesto in šel je. Bil je vtelešena dolžnost. Nikdar bi ne spregovoril slabe besede čez gosposko, pa naj bi bila tudi dotična gosposka občinski pisar ali pa davčni eksekutor. »Mora že tako biti«, je rekel in to je bil pri njem zadnji argument.

Plača sicer ni bila sijajna, vsega skupaj sta mu nesli obe službi — cestarska in občinska — menda nekaj manj kot štirideset krajcarjev na dan. Lahko bi jih zajedel med dnevom, vendar si je prihranil za starost denarce. Kruha je vzel sabo ali kaj družega, kar se dene v žep in ob tem je živel in delal cel dan do večera. Življenje mu je teklo kot ura. Ob nedeljah in praznikih je raznašal občinske dopise in klical pri treh farah, zjutraj v Svibnjem, ob deseti uri pri St. Juriju in po litanih na Dobovcu. In to za par desetakov na leto. Ko je zjutraj odhajal, ga je vprašala žena: »Kedaj prideš domov?« — »Ob šestih zvečer,« je odgovoril.

Ko je udarila ura šest, je stopila žena iz hiše na prag in mož je po cesti prihajal proti pragu. Tako točen je bil.

Veliko se je trudil v življenju in trdo si je prislužil svoje krajcarje. Vsakdo bi mu želel mirno in brezskrbno starost v krogu svojih otrok in vnukov. Toda zgodilo se je drugače, in vse upe je uničila jetika.

Pri Doljškovih so imeli dva sina, živahna in nadarjena fantiča, ki sta rastla, kakor dvoje smrek v Jatni. Toda značajev si nista bila podobnih, podobni je bil pa obema konec, oba je vzela jetika.

Starejši Jakob je bil bolj silovitega in burnega značaja, podoben hudourniku, ki se spušča po skalnem pobočju v nizavo, Pepče pa tihem vrelec, ki med travo hiti brezšumno dalje in namaka tisoče rastlin in cvetic. Bil je rojen umetnik, tihega in mirnega značaja, ki je vedno sanjal z odprtimi očmi. Ako bi bil imel priliko se izobraziti, sem prepričan, da bi postal pri drugačnih okoliščinah in pri daljšem življenju umetnik, ki bi lahko stal v vrsti z velikimi umetniki drugih narodov. Toda šole so menda za to, da jih obiskujejo razvajeni postopači nadutih mater, katere je treba s pomočjo poganjačev in vabil, raznimi protekcijami in vsemogočnimi sredstvi preriniti do konca šol, ako vkljub temu že poprej ne obnemorejo in ne propadejo. Kriči se in govori, toži in vzdihuje, toda kdo se spomni vseh onih biserov naroda, ki propadejo v globočinah, skritih talentov, katerim ni dano se razviti. Tak nerazvit talent je bil moj davno ranjki prijatelj Pepče.

Videl je cvetje na travniku in listje na drevju ter jih skušal narisati, ptičko na vejici ter jo skušal predstaviti na koščku papirja. Približal se je Božič, sveti dan, ko ima vsaka hiša priliko in dolžnost, da goji umetnost med svojimi stenami. Od mnogih strani se je že opisaval in opeval Božič, ne vem pa, če se je že kedaj povdaril pomen, katerega ima za vzbujo umetniškega čustva med narodom. Kmet, ki celo leto dan za dnevom rije v prahu zemlje, dvigne svoj obraz od prsti, najlepše, kar premore priroda, vse znosi skupaj in najbolj umetniško, kolikor zmoro dotična hiša, predstavi se v kotu za mizo skrivnost božičnih praznikov. Mojega mladega prijatelja je globoko prevzela ta poezija in ob božičnih dnevih je našel priliko dovolj, da se je poizkušal v svoji prirojeni umetnosti.

V kotu za mizo je deska, na kateri se postavijo jaslice, od nje visi pa bel, umetno pisan »prtiček«, ki se obnovi o Božiču in ostane potem celo leto. Pepče je pričel slikati in rezljati »prtičke«. Vzel je nekaj pol belega papirja, jih zlepil skupaj, potem pa iz raznobojnega papirja rezljal razne slike, cvetice in ptičke rezljal razne ptičke. Sloves o njegovi umetnosti se je razšel kmalu po vsem Kumu in povsod so hoteli imeti njegovih »prtičkov«. Jaz sem bil takrat majhen otrok in sem dan za dnevom sedel pri njem za mizo tiho in mirno in opazoval njegovo delovanje. Takrat se mi je porodila misel, da je mogoče to, kar odseva iz prirode in kar odmeva iz duše, s človeškimi sredstvi izraziti zopet in uprizoriti, bodisi v slikah, s svinčnikom in čopičem, bodisi s pisano besedo ali z melodijo glasov. Ko sem ga opazoval, se mi je vzdudilo v srcu prvokrat koprnjenje po umetnosti. Toda kmalu sem ga izgubil, prekmolu zame in za druge.

Prišla je jetika, grda, neizprosna bolezen, ter ga vzela. Nič ni pomagalo

nobeno zdravilo in nobeno sredstvo. Je že bila tako božja volja! Njegovi »prtički« so pa še dolgo ostali po hišah, kjer jih je naredil, in kadar me pot zapelje pod kakšno streho na našem Kumu, spoznam takoj, ako visi na steni »prtiček« mojega ranjkega prijatelja. Nikdo drug ne zna delati takih, oni pa, ki se kupijo, so v primeri ž njimi prava mazarija.

Kmalu za Pepčeto je pobrala jetika še njegovega brata in ostala sama priletna stariša, kakor obsekan stor, ki ne bo več zelen. Doljšek je moral slednjič pustiti cesto, postal se je in ni čutil več sil, da bi vestno opravljal službo, malomarno je pa ni maral. Obetali so mu pokojnino, slednjič so pa rekli, da nimajo denarja. Pokojnina je menda samo za visoke gospode, ki služijo na leto tisočake. Toda on se tudi čez to ni pritoževal. Ako bi mu šla pokojnina po pravič, bi mu je gosposka že odmerila, mislil si je. Nekaj krajcarjev si je prihranil, kajti nepotrebno ni izdal vinarja v življenju. Sedaj pa živita skupaj doma, skrbita za grobe svojih sinov in postavljata o Božiču jaslice, ki so še ostale od mladega umetnika. Edina tolažba, ki jima je še ostala na svetu, je cerkev.

Na svetu se vse spreminja in nič ne ostane pri starem. Slednjič se niti cerkev ne ustavi izpremembam. Kako praznično so včasih ob nedeljah zvonili zvonovi in kdor ni mogel v cerkev, povedali so mu zvonovi vse, kar se godi v nji in lahko je sledil vernikom z zbranim duhom. Ne vem, če bi kakšna reč tako zbolela moje stare sosedo, kakor ko sta opazila, da se več ne zvonijo kot nekdanj.

Nič ni več kot je bilo, — je vzdihnila Doljšica potrto in Doljšek ji je žalostno prikimal. Vse se izpreminja, nov rod odrasča in stari ljudje kmalu več ne bodo mogli razumeti mladih časov, tako silno in hitro se vse izpreminja. Slednjič bo zvon zapel spet enkrat in spremlj k pogrebu gori na belo skalo k sv. križu tudi stara Doljšica in z njima bo padel v grob tudi dober del zgodovine našega kraja.

Mladina pa noče še umreti, tudi naše ljudstvo bi rado premagalo smrt in vstalo k novemu življenju in k boljši usodi. Prišel bo čas in zvonovi se bodo oglašili in nam oznanili odrešenje in boljše življenje, kajti ljudstvo, ki prebiva po teh okolicah, je vredno življenja.

Stanovsko zastopstvo kmetov in deželni kulturni svet.

Govor dr. Lampeta v kranjskem deželnem zboru.

Visoka zbornica! Stavil sem s tovariši predlog, ki obstoji iz dveh delov. Prvi se glasi: »Deželnemu odboru se naroči, da izdela do prihodnjega zasedanja in predloži deželnemu zboru zakonski predlog o stanovskem zastopstvu kmetov na podlagi državnega zakona o kmečkih stanovskih zadrugah z dne 27. aprila 1902, drž. zak. št. 91.« Drugi del predloga se bavi z deželnim kulturnim svetom.

Čisto kratko utemeljim važnost svojega predloga zaradi pozne ure. Saj bo potem, ko pride izdelani načrt iz deželnega odbora, še itak dovolj prilike, se ž njim natančneje baviti.

Nujna se mi zdi stvar zaradi tega, ker moramo v kranjski deželi dvigniti stanovsko zavest našega kmeta, stanovsko zavest tistega sloja, ki se bavi s poljedelstvom, sloja, ki kot stan v naši moderni dobi nazaduje. Dandanes rastejo pač drugi stanovi: industrijski stan in učeni stanovi, poljedelstvo pa po svoji kvaliteti in kvantiteti nazaduje v celi naši monarhiji.

Poljedelstvo mora postati zopet stan, ki je časten, ki napreduje in ki si more tudi vsak tehnični napredek nove dobe prisvojiti.

V tem oziru vidimo nekatere slabe pojave v naši državi, ki jih ne morem drugače imenovati, nego veliko socialno bolezen cele naše države. Zemlja ne more več kmeta preživeti, izgubila je pravi pomen, postala je blago, s katerim se špekulira. Kmečko delo, ki bi moralo biti najbolj častno, ker je človeku najprimernejše in najkoristnejše, je dandanes zaničevano.

Kmečki stan kot stan, to lahko rečem, danes ne obstoji več. Zaradi tega vidimo, da bežijo sinovi kmečkih očetov in kmečka dekleta iz vasi v mesta, ker se sramujejo, da bi prišli za tisto delo, s katerim so se hranili njihovi stariši. Mladina noče več delati na polju, marveč hiti v tovarne, da tako množi delavski proletarijat.

To je ena prikazen tiste velike socialne bolezni. Potem izseljevanje! Mi ne moremo izseljevanja preprečiti. Na-

silna sredstva so tukaj brezuspešna. Mladí svet hoče iti iz domovine zato, ker je dandanes pretrgana vez med ljudstvom in med zemljo. Vsled tega ni v našem, zlasti mlajšem kmečkem naraščaju, niti veselja do dela, niti do napredka.

Naše kmetijstvo tehnično ne napreduje, kakor bi moralo. Veliki kompleksi naše domovine so slabo ali nič obdelani; zlasti v črnomaljskem okraju so veliki kompleksi, kjer absolutno nič ne raste. (Poslanec Barbo: Praproti!) Res je, ne prideluje se tam nič razum praprta. Ljudstvo se izseljuje trumoma v Ameriko ali na Vestfalsko, noče doma živeti in se preživljati s svojim pravim, najbolj primernim delom.

To je velika socialna bolezen. Mi se zgražamo nad zanikrnimi, zapravljivimi, propalimi kmeti. Toda posameznik za to bolezen ni odgovoren, posameznik ni kriv in si ne more pomagati, ker mu družba ne da temelja, na katerem bi se mogel zdravo razvijati in napredovati. Zato pa je dolžnost družbe, dolžnost države in dežele, da pomagajo zdraviti tisto atmosfero, v kateri je ta bolezen nastala, da postane taka, da se bo v njej mogel razvijati kmečki stan.

Naš državni zbor je storil v tem oziru veliko delo s tem, da je sklenil okvirni zakon o kmečkih stanovskih zadrugah. Hočem navesti le nekatere točke iz tega zakona, ki označujejo delokrog teh zadrug. Te zadruge niso pridobitne zadruge in se ne smejo udeleževati pridobitnih podjetij. Te zadruge imajo posredovati nakup kmetijskih potrebščin za zadrugnike in prodajo kmetijskih pridelkov, izpodbujati ustanovitve in pospeševati ter nadzirati zadruge, ki imajo skladišča za skupno prodajo kmetijskih pridelkov, velike kleti, klavnice itd., sploh podjetja za skupno podelavo in uporabo kmetijskih pridelkov. Te zadruge imajo nadalje nalogo, delati na to, da se ustanavljajo zadruge, ki goje kmetijstvo in gozdarstvo, da se ustanavljajo nove posojilnice, zlasti Raiffeisenovega sistema, morajo posredovati pri najemanju neodpovedljivih hipoteknih posojil, pri konverziji hipoteknih dolgov, sodelovati pri kmetijskih borzah, zlasti kar se tiče cen kmetijskih pridelkov, sodelovati pri zavarovanju življenja, proti nezgodam, zoper točo, ogenj, pri zavarovanju živine itd. Sodelovati imajo tudi pri izvršitvi poljedelskih zakonov, v kolikor jih državna oblast privzema k tem nalogam. Pospeševati imajo kmetijsko šolstvo in prirejati predavanja v povzdigo poljedelskega pouka, oskrbovati kmetijsko statistiko, posredovati delo in urejati pogodbe s kmetijskimi delavci, skrbeti za promet zadrugnikov s kmetijskimi poskuševališči, za preskuševanje semen itd., sestavljati razsodišča za prostovoljno poravnavo sporov med zadrugniki in njih pomožnimi delavci, sporov med zadrugniki samimi ali z zadrugo. In končno imajo te stanovske zadruge nalogo, pospeševati zlaganje zemljišč in podpirati melioracije ter podajati mnenja in predloge v stanovskih in gospodarskih stvareh.

Jaz bi temu namenu kmetijskih strokovnih zadrug, ki ga vsebuje že državni okvirni zakon, pristavil še nekatere druge naloge, na primer: vzdrževanje trinic in drevesnic za sadjerejo in gozdarstvo, prirejanje razstav za poljske pridelke in kmetijske stroje itd. Nadalje naj bi te zadruge bile tudi posvetovalni organ za javne oblasti, za deželo in državo. (Poslanec dr. Žitnik: Namesto žandarjev.)

Torej, kakor vidite, je tukaj že v državnem zakonu začetna pot, po kateri naj bi hodila naša stanovska kmetijska organizacija. O podrobnostih se bo dalo še govoriti.

Tudi v našem deželnem zastopu ta misel ni nova. Deželni zbor se je že pred leti bavil z zakonskim načrtom za ustanovitev takih kmetijskih stanovskih zadrug, vendar pa tisti načrt ni prišel do izvršitve.

Jaz si predstavljam te zadruge na ta način, da bi vzeli za podlago občinski organizem, in sicer bi tam, kjer so majhne občine, v to svrhu zvezali dve, tri ali še več v eno zadrugo, te bi pa zopet združili v deželno stanovsko organizacijo: v deželni kulturni svet.

Do tega moramo priti, ako se hočemo izogniti v asociaciji, v zadrugništvu različnim slabim pojavom, ki se semtertje kažejo. Mi hočemo, da bodo kmetje kot stan organizirani ravno tako, kakor so organizirani drugi stanovni.

Če smo se v deželnem zboru zavzeli za to, da naj se ustanovi obrtni svet, do katerega se mora vlada obračati v obrtnih zadevah, smo tem bolj dolžni zahtevati, da moramo imeti kmetijski svet, do katerega se homo morali obra-

čati tudi mi, kadar bomo sklepali o kmetijskih stvarih. In tukaj smo prišli do vprašanja deželne kulture sveta.

Deželni kulturni svet naj bi torej vzrastel iz teh stanovskih zadrug, ki bi se naj osnovala po celi deželi in naj bi imele značaj splošnosti v tem smislu, da bi vsak, ki je poljedelec, bodisi lastnik ali samo najemnik kakega zemljišča, bil že po svojem stanu član te organizacije. S tem bomo postavili organizacijo na najsplošnejši, najširši temelj. Edino tako je mogoče, da dosežemo organizacijo, ki bo ustrezala svojemu namenu.

Te organizacije ne moremo zidati na svobodna društva, ki se lahko razidejo, ker tam člani vstopajo in izstopajo, kadar jim je drago. Taka društva so za trdno organizacijo veliko preveč labilna. Mi pa hočemo nekaj trdnega, stalnega, kar bo tudi ljudstvu dalo zopet veselja do kmečkega stanu; mi hočemo ustanoviti nekaj, kar bo ljudstvo združevalo v eno močno falango, ki se ne bo dala premagati po skušnjavah, katere mu prihajajo iz drugih stanov.

Iz te organizacije, razpredene po celi deželi, naj vzraste naš deželni kulturni svet.

Mi v deželnem odboru imamo najboljše skušnje, kako nujno potreben je tak deželni kulturni svet. Dela za povzdigo deželne kulture se neprenehoma množe. Imamo pred seboj veliko melioracij. Dosedaj se je pod tem pojmom mislilo na vodovode. Vodovodi pa ne pomenijo v pravem smislu besede melioracije kmetijstva. Sedaj pridemo šele do pravih melioracij: do osuševanja, namakanja in umetne gnojitve travnikov; sem spada nadalje skrb za semenje, sadjerejo, živinorejo, gozdarstvo itd.

Ravno debata pri resoluciji tovariša Demšarja nam najbolj kaže, kako potreben je deželni kulturni svet. Deželni odborniki ne moremo vsega vedeti in tudi nismo v stanu, da bi prevzemali na svoja ramena odgovornost za vse, kar se na polju deželne kulture napravi; nočemo od svoje volje odvisnega delati vsega kmetijskega napredka. Pri kmetijstvu zlasti vidimo, kako različna so včasih mnenja o eni in isti stvari, kako nasprotna so si čisto mnenja strokovnjakov. Zato pa hočemo imeti posvetovalen organ, na katerega se pri svojih odredbah lahko z absolutno gotovostjo zanesemo, in vemo, da bo dežela odobraval, kar bomo storili na nasvet tega posvetovalnega organa.

Pri deželnem odboru je tudi potreba, da se ustanovi deželni kulturni urad. Tega dosedaj nimamo. Ampak vzgojiti si moramo ekonomov in tehnikov, ki bodo sposobni za tako podrobno, malo delo. In tega deželne kulture turnega urada jaz ne bi podredil samo deželnemu odboru, ampak tudi tukaj naj bo prva oblast deželni kulturni svet, v katerem bodo strokovnjaki, ki bodo vedeli temu deželnemu uradu dati prave naloge.

Ti nagibi so me dovedli do tega, da sem stavil svoj predlog. Prosim, da mu pritrđite in da se izročijo upravnemu odseku. (Ploskanje in dobroklici.)

Ilirska doba v Novem mestu.

V nedeljo, dne 19. grudnia, je predaval od 3. do 4. ure popoldne g. prof. dr. Franc Ilešič v dvorani novomeškega »Narodnega doma«. O ilirskem pokretu s posebnim ozirom na Novo mesto. Najprej je naslikal za Slovence in Hrvate tako žalostni narodni položaj pred nastopom Ljudevita Gaja in Stanke Vraza, potem je opisal zasluge, ki si jih je stekel ilirski pokret za Hrvate, Slovence in Srbe. Omenjal je posebno te tri točke: 1. Hrvate je junak Jelačić, prepojen z ilirskim duhom, politično osvobodil od Ogrske; 2. Hrvati in Srbi so dobili v tem času skupni književni jezik, Hrvati in Slovenci pa skupno pisavo, kar je vse tri narode kulturno jako približalo; 3. Ilirski pokret je rodil Hrvatom velike pesnike, tako: Stanke Vraza, Mažuraniča in Preradovića; Slovincem pa je v tej dobi pel Koseski, ki je s svojimi navdušenimi pesmi veliko pripomogel, da se je narod probudil in zavedel, ter je s tem neposredno dosegel, da je Prešeren lahko prišel do zaslužene veljave.

V drugi polovici predavanja pa se je gosp. govornik pečal izključno z razmerami v Novem mestu, ki so vladale tu v ilirski dobi. Navel je mnogo stvari, ki bodo gotovo zanimale tudi širšo javnost. Med tem, ko je v novomeški okolici že pred letom 1848. v veljavi mnogih župniških in graščinah duh ilirske dobe, je Novo mesto samo ostalo do tega leta nedotaknjeno od te nove struje, spalo je mirno spanje pravih. Očetje frančiškani, tedaj edini

nositelji kulture v Novem mestu, se niso zgenili, dasi so bili gotovo dobro poučeni o stremiljenju tedanje dobe, ker so bili v tesni zvezi z očetmi frančiškani v Karlovcu. Toda zdelo se jim je to novotarjenje gotovo preposvetno in pregrešno. Zato jih tudi Stanko Vraz, ki je stanoval nekaj časa v Novem mestu v gostilni »zur Sonne«, nikjer ne omenja, pač pa se pohvalno izraža o gospodu proštu Andreju Albrechtu. Kako žalostno so bile tedaj narodnostne razmere v Novem mestu, je razvidno tudi iz drugih Vrazovih besed, ko piše, da je v Novem mestu nebo oblačno, da ni nikdar videl žarkega solnca (misli namreč na solnce narodne zavednosti), razun takrat, ko je v gostilni »zur Sonne« plačeval račun, takrat pa da je videl naenkrat kar tri solnca. Šele v drugi polovici l. 1848. se je začelo tudi Novo mesto probujati, šele sedaj je zavel tudi v Novem mestu duh nove dobe, ilirskega pokreta. Na čelu narodnega delovanja so stali: gosp. Pollak, uradnik na graščini Ruperčevrh, advokat dr. Rozina, gosp. prošt Andrej Albrecht, trije Fichtenau in nekaj drugih gospodov. To leto so se prvič pele v novomeški kazini tudi slovenske pesmi, kakor Prešernov »Mornar«, Strelov »Potnik« itd.; igrala se je to leto tudi šaloigra »Matijček se ženi«. V večjo probujbo ljudstva so ustanovili imenovani gospodje tega leta tudi nov list, imenovan »Slovenischer Blatt«. Urejeval ga je Pollak, izdajala pa ga je gospa Tandler, mati sedaj v pokoju živečega knjigarja gosp. Tandlerja. List je izhajal v drugi polovici leta 1848., potem pa je prenehal. Ko je general Jelačić premagal Ogre in rešil Avstrijo iz grozne stiske in velike nevarnosti, so tudi novomeški narodnjaki upali, da bodo sedaj lahko odkrito in javno delali za narodovo probujbo, za ljudsko povzdigo. Začeli so snovati društvo »Slovenischer Verein«; ko so začutili, da piha z Dunaja neugodna sapa, so ga prekrstili v »Slovenischer Leseverein« s pristavkom »ohne Beschränkung der Nationalitäten«; bali so se namreč, da društvo ne bi bilo dovoljeno, zato so mislili to preprečiti z imenovanim pristavkom. Meseca grudnia se je društvu priglasilo 60 članov, a vzlic temu se društvo ni ustanovilo, ker je bil duša vsega delovanja, gosp. Pollak, prestavljen radi svojega narodnega in političnega mišljenja in so tudi drugi uradniki dobili od vlade migljaj, kaj da je njena želja. Toda slovenske misli vzlic temu tudi v Novem mestu niso mogli več zatreti, dobivala je vedno več netila in bodrila iz slovenskega središča, iz bele Ljubljane. S pozivom, da naj Novo mesto tudi sedaj še stremi po spopolnitvi hrvaško-slovenske vzajemnosti, da naj nadaljuje delo naših prvih žurnalistov in narodnih delavcev, je gosp. profesor dr. Ilešič končal svoje predavanje, burno pozdravljen od vseh mnogobrojnih poslušalcev. A mi moramo omeniti še nekaj. K predavanju so bili vabljeni tudi nižji, delavski sloji, toda teh je bilo med poslušalci komaj kakih deset. Odkod to majhno število, odkod ta mrtva brezbriznost imenovanih delavskih slojev v Novem mestu? Vzrok tiči v tem, da je bil novomeški srednji stan v »Narodnem domu«, dasi izrečno vabljen k prireditvi, že neštetokrat preziran od gotovih prešernih in šopirnih gospodov in dam, ki mislijo, da trpe na svoji privilegirani časti, ako se nahaja v njihovi družbi človek nižjega stanu. Prav je, da se izogibljete »Narodnega doma«, saj imamo v Novem mestu še drug naroden dom, nalašč za vas namenjen, služoč vam v poduk in zabavo.

„Dom in Svet“ v prihodnjem letu.

»Dom in Svetovim« naročnikom in prijateljem.

Mogočno se je razvilo naše slovstvo v dobi enega človeškega rodu. V najponižnejši obliki so zagledale pred šestinsedestimi leti Bleiweisove »Novice« beli dan. One so nam bile politični in leposlovni, znanstveni in strokovni list obenem. Zdaj imamo celo vrsto političnih listov, več znanstvenih časopisov in strokovnih glasil in tudi več leposlovnih in umetniških mesečnikov.

Med temi zadnjimi zavzema »Dom in Svet« brez oporekanja prvo mesto. Lepo zgodovino ima za seboj in velpomembno je vplival na duševni razvoj našega naroda skozi 22 let. Tudi v prihodnje se bo trudil, da ostane zvest svoji zgodovini, svoji nalogi in svojemu stališču. Biti hoče odsev in merilo kulture našega ljudstva.

»Dom in Svet« želi biti družinski list sloven. naroda v najširšem

in najboljšem pomenu besede. Biti hoče prijeten in željno pričakovani gost v vsaki izobraženejši slovenski rodbini. Njegova prva naloga je, da prinaša slovenskemu ljudstvu zanimivega in v resnici lepega berila. Umetnost za vse! je naše geslo. Umetnost ni zapirati med ozke stene majhnega kroga, ampak prava umetnost mora biti pristopna vsakemu zdravemu mislečemu razumu in po lepoti koprnečemu srcu. »Dom in Svet« bo prinašal torej le take povesti in pesmi, ki so primerne, pristopne in razumljive vsem izobraženejšim Slovincem, zraven pa so tudi vedno v okvirju resnične umetnosti. Prinašal bo tudi poljudne znanstvene spise, toda le take, ki imajo širši pomen in morejo zanimati široke sloje čitateljev. Strogo znanstvene razprave in take, ki zanimajo samo posamezne kroge bo prepuščal znanstvenim in strokovnim listom.

Dalje bo prinašal poročila o važnejših umetniških in znanstvenih pojavih kulturnih narodov na raznovrstnih poljih. Predvsem bo poročal o slovenskem in znanstvenem gibanju med slovenskimi narodi in se bo trudil, da bo vedno v tesnem stiku s kulturnim življenjem drugih slovanskih narodov.

»Dom in Svet« hoče biti merilo kulturne višine našega ljudstva in njen glasnik in prvobornik. Vratolomnih poizkusov negotovih struj ne bo delal, ne bo pa tudi zaostajal za tokom časa. Dosledno in krepko bo pobijal izrodke naše literature, ki ovirajo njen zdravi in polni napredek, z veseljem bo pa sprejel vsako zdravo misel in vsako poživiljajoče gibanje, ki bi se pojavilo v razvoju idej.

Družil bo v sebi, kot v skupnem ognjišču, najboljše priznane slovenske pesnike in pisatelje in izkušal pridobiti tudi svežih, novih sil.

Za prihodnji letnik imamo že deloma v rokah, deloma obljubljenih mnogo zanimivih leposlovnih in poljudnoznanstvenih spisov, tako da smemo zagotavljamo, da novi letnik ne bo zaostajal za starim, ampak bo pomenil znaten korak naprej. Zato pa tudi pričakujemo, da nam vsi naročniki ostanejo zvesti in nam prijatelji lista pridobijo še novih podpornikov.

Koristno in potrebno je politično in socialno delo, ž njim pa mora iti ravno vrstno ob strani tudi umetniški in kulturni razvoj v strogem pomenu besede. Podajmo si roke k splošnemu delu na tem polju, združimo se okrog skupnega ognjišča »Dom in Svet« in delujmo na to, da si postavimo v njem zrcalo naše kulture, s katero se bomo uspešno borili zoper naše sovražnike in pridobili slavno ime pred širokim svetom in v listih zgodovine.

List velja za celo leto samo 10 K in izhaja v založbi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani.

Uredništvo.

Slovincem za smeh in kratek čas.

Odkar je prenehal izhajati »Brenčelj« pogrešali smo Slovenci res aktualnega humorističnega lista. In vender se je od raznih strani izražala želja, naj se ustvari kaj sličnega, ker po urah dela in trpljenja tudi Slovenci rabijo razvedrila. Tej želji hočemo ustreči! Meseca januarja bo prišel izhajati za vse Slovence in Slovenke »ki so dobre volje«

humoristično satirični list »TRESKA«.

Izhajal bo vsakih 14 dni na osmih straneh in veljal za celo leto naprej plačevan 6 K, za pol leta 3 K. Naročnika je uprav neznatna, ako se upošteva koliko veselih trenutkov bo napravil naročnikom. Obljublja že naprej, da bo pošteno treskal! Treskal bo v vezani in nevezani besedi, skoro v vsaki številki pa bo imel tudi kak humorističen prizor za naša društva.

Slovenski humoristi, pošljite takoj svoje prispevke za prvo številko na uredništvo »Treska« v Ljubljani. Tudi blagohotni nasveti dobrodošli! Naj bo to vrlo glasilo vseh slovenskih humoristov - satirikov vseh slovenskih dežel — saj treska je povsod treba, da ostane nad nami jasno, vedro nebo! Kot prva sotrudnica se je oglasila dolejš Slovincem neznana Rožmarinova Žefka, ki hoče tako kot časih »Rešpetarjeva kuharica« potovati po celi slovenski domovini in posvetiti v marsikak skrivni kotiček...

Vsi, ki uvidevajo potrebo res dobrega slovenskega humorističnega lista naj pošljejo takoj naročnino na upravništvo »Treska«, Ljubljana.

Prva številka »Treska« izide okoli praznika Sv. Treh Kraljev.

Uredništvo in upravništvo »Treska« v Ljubljani.

Zadnje književne novosti iz založbe »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani.

Kacijanar. Anton Medved. Tragedija v petih dejanjih. 1 K 40 v, vezano 2 K 40 v.

Kacijanar je gotovo ena najznačilnejših publikacij na dramatičnem polju s pristnim zgodovinskim ozadjem in visoko literarno vrednostjo.

Obširno oceno prinese naš list drugi teden.

Dolina krvi. (Glenanaar.) A. Sheehan. — Fran Bregar. Povest iz irskega življenja. 4 K 20 v, vezano 5 K 80 v.

Življenje zatiranih, a žilavih Ircev je našemu v marsikaterem oziru za las podobno. Boji Ircev za svobodo in boljšo narodno bodočnost, ki jih svetovnoznani Sheehan opisuje, bodo pustili globoko sled v vsakem slovenskem srcu.

Jakoba Alešovca »Izbrani spisi«: I. zvezek: »Kako sam se jaz likal«. I. del. Priredil Jožef Volc. Založila »Kat. Bukvarna v Ljubljani«. Cena broš. izvodu 1 K 20 v, vez. 2 K.

Alešovca ni dosegel v šaljivosti noben slovenski pisatelj. Škoda bi bilo, da bi se pogubili Alešovčevi spisi; njegova nedosežna šaljivost, priprosto, odkrito pripovedovanje, prepleteno z bogatimi zakladi iz dravega humorja, lepimi mislimi in pametnimi nauki, je pristno ljudsko in zato vredno, da se zopet spravi med ljudstvo. Alešovcev list »Brenčelj«, ki je doživel 17 letnikov in čigar najboljše članke smo prihranili za poznejše zvezke »Ljudske knjižnice«, je našel visok odmev v najširših slojih in imel velik vpliv na mišljenje in čutenje Slovencev v onih časih, ko se je jela probujati naša narodna zavest.

Zadnji dnevi Jeruzalema. (Lucij Flav.) Zgodovinski roman. Spisal J. Spillmann D. J. I. in II. del. Založila »Katoliška Bukvarna v Ljubljani«. Oba dela veljata 3 K 80 v, vezano 5 K 40 vin.

Znan pisatelj je Spillmann. Skoro vse njegove stvari so prevedene v slovenščino; in ljudstvo jih kaj rado bere. Zato je tudi ta roman vzbujal, ko je izhajal v »Domoljubu«, veliko pozornost in vsestransko izrečeni želji, da se ponatisne v knjigi, je ustregla »Katoliška Bukvarna«, ko je izdala »Zadnje dneve Jeruzalema«. Tudi o tej knjigi nam je obljubljena daljša strokovna ocena, ki jo pričbimo drugi teden. To je knjiga za ljudstvo, ne pa »Grofice bečarice« in drugi romani te vrste, tu je spojena zgodovina, živi popisi, lep jezik in talent pisateljev v eno samo celoto, ki vpliva blažljivo in poučno na čitatelja. To knjigo vsem cenjenim čitateljem prav toplo priporočamo.

Kaj naj store dobrega bralke in bralci »Slovenca« o Božiču.

Čestit je Božič! Rodi se Odrešenik sveta. Tudi k našemu ubogemu ljudstvu prihaja On, sam ubog in ponižen. V božičnih dneh nam je mehko srce, vsi se čutimo kot ena velika rodbina, katero s Svojim prihodom osrečuje On! Ni lepšega časa kot je Božič in mehka naša srca naj se odpirajo v tem času vsem bratom in sestram našim... Spominjamo se ubogih, ki trpe, vsi bralci in bralke »Slovenca«, vsak po svoji moči daruj nekaj za one, ki so nam najbližji, ki so najubožnejši med nami, za uboge otročice naših slovenskih bratov na Koroškem. Po njihovih domovih sega tujec z grabežljivimi svojimi rokami, hoče jim potujčiti otroke, vzeti jim po šolah milo našo slovensko govorico in vero staro. Mi pa jim prihitimo na pomoč! Pripravimo jim lepo Božičnico! Vsaka, vsak naj nabere med svojimi znanjimi, znanci nekaj vinarjev, če pa nekaj svetlih kronic, bo pa še boljše in pošlje naj na naslov »Slovenska krščansko-socialna zveza« v Ljubljani (Odsek za narodno obrambo) za Božičnico koroškim slovenskim otročičem, katerim nakupimo nekaj obleke, katerim damo v roke za to nekaj dobrih slovenskih knjig, da bodo ostali zvesti svojemu narodu in svoji veri. O kako jim tuji usiljujejo obleko in svoje knjige, samo da bi jih nam izneverili. Mi pa se postavimo tujcu v bran! »Slovenec« Vas vse Slovence in Slovence kliče na pomoč! Le pokažimo vsi, ki se zbiramo okoli »Slovenca«, da imamo gorko srce in da znamo, kadar je treba, za svoj narod delati z vso požrtvovalnostjo! To bo res plemenito delo o Božičnih praznikih! Zato pa le pridno nabirajte za našo Božičnico koroškim Slovincem, a delo in trud Vam Bog blagoslovil!

Zahvala.

Globoko ginjeni izrekamo vsem prijateljem in znancem svojo najtoplejšo zahvalo za dokaze preljubeznivega sočutja, povodom smrti naše ljubljene soproge, matere, sestre, svakinje in tete, gospe

Františke Gostiša roj. Mihevc

Posebno se zahvaljujemo prečastiti duhovščini, gg. uradnikom, slav. občinskemu odboru gornjelogaškemu, g. notarju Galletu, gg. pevcem za ganljivo petje in vsem darovalcem krasnih vencev.

Zlasti se zahvaljujemo vsem faranom in sosedom, vsem prijateljem in znancem, ki so prišli od blizu in daleč spremiti predrago pokojnico na zadnji poti.

Gornji Logatec, 21. dec. 1909.

3619 1-1

Žalujejoči ostali.

Izjava.

Podpisani preklicujem žaljive besede, katere sem v nedopustni šali izgovoril o gospodični Fani Debevec iz Postojne št. 272, in se ji zahvaljujem za opustitev sodnega postopanja.

3625

V Postojni dne 23. decembra 1909.

Ig. Vilhar.

Mlad

Trgovski pomočnik

vojaščine prost večš manufakturne, špeci-rijske in lesne trgovine, želi nastopiti službo s prvim januarjem 1910. Ponudbe naj se pošljejo pod sifro I. M. na upravo Slovenca.

Simon Juvan

krojaški mojster

Št. Vid nad Ljubljano

želi vsem cenjenim naročnikom, prijateljem in znancem

čestit Božič in veselo novo leto

proseč jih, da mu ohranijo enako zaupanje tudi v bodoče.

2631

MLADENIČ

star 23 let, ki je ravno prišel od vojakov želi službe najraje pri kaki lesni trgovini, ker ima v tej stroki že prakso. Ponudbe pod „Zanesljivost“ pošno-ležeče Pliberk, Spodnje Koroško.

3607

ZASTOPNIKE

in trgov. potnike išče stara poznata peštan-ska tvrdka v vseh mestih z visoko provizijo. Spособne osebe si morejo zagotoviti stalno in do-bro bodočnost. Dopisovanje: hrvatski in srbski. Ponudbe na: I. Rotter, Budimpešta, V., Hon-3484 ved u. 4.

6-1

INŠTRUKCIJE

išče dijak četrtega letnika učiteljsišča. Naslov pove uprava lista.

3629 1-1

Blagajničarko

zmožno slovenščine in nemščine

sprejme Adolf Hauptmann v

Ljubljani, Resljeva cesta 4.

3-1

Špiritovi sodi

od finega špirta od 600 do 800 litrov in

vinski hrastovi sodi

prav močni, zanesljivi, se dobijo po nizki ceni pri tvrdki

M. Rosner & Co., Ljubljana

295 poleg Koslerjeve pivovarne.

(1)

HIŠA

nici, zelo pripravna za vsako obrt ali trgo-vino, je takoj na prodaj. Kraj ima zelo živahen promet, posebno v lesni trgovini, za kar bi bilo posestvo zelo pripravno. Več se izve pri županstvu na Rakeku.

3627

Odvetnik Dr. JOS. GLOBEVNIK

naznanja, da je otvoril v lastni hiši v Novem mestu svojo odvetniško pisarno.

3480 2-1

Stoj prijatelj!

1068 Preden kupiš ali izposodiš

klavir ali harmonij

potrudi se še k rodoljubi, edini narodni tvrdki

ALFONZ BREZNIK Gradišče 11 (mestna hiša)

Prepričaj se o blagostojnosti in najprejnejši konstrukciji mojih instrumentov iz prvovrstnih najboljših tvojnic.

Najcenejša najemina!

Jamstvo deset let!

Kot strokovnjak in učitelj Glasbene Matice in zaprišeženi izvedenec c. kr. deželne sodnije jamčim za vsak instrument, ki sem ga preizkusil sam.

Prodaja proti ceniku z izrednim popustom tudi na najmanjše obroke brez zadatja

Vino na prodaj

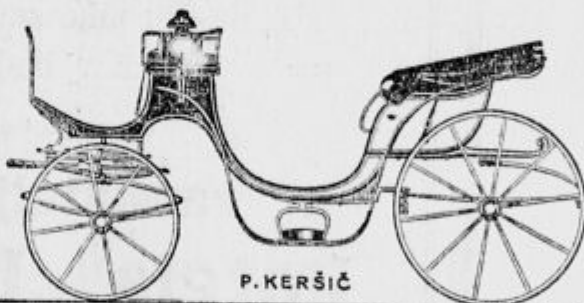
v kletah slovenskih kmetov na morski obali Izola, Piran, leži na solčnem bregu. Za pristnost jamči „Kmečka gospodarska za-druža“ v Medoši, pošta Piran, Istra. Vina so: refoško črni, cena 26 do 28 K 100 l, vina, belo, rumeno, cena 30 do 32 K 100 l, postavljeno na postajo Porterose. Kdor kupi, naj pošlje svoje sode na po-3348 stajo.

Tovarna vozov

Peter Keršič

Spodnja Siška

priporoča svojo bogato za-
logo različnih

P. KERŠIČ

VOZOV. Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča dela po primerno nizkih cenah. Za točno in solidno delo se jamči. Sprejema se tudi les za žagati na parni žagi.

3450 3-1

Izvolite pisati po vzorce!

BOŽIČNA PRODAJA po nizki ceni

Modno blago, sukno, barhent, flanele, Havličkovo platno, namizne in kavine garniture, brisače, žepni robci i. t. d.

Opreme za neveste.

V. J. Havliček a bratr v Podebradeh, Češko.

1 kos Havličkovega platna „Libuša“ 23 m 16 K.

1 zavoje 40 m pralnih ostančkov okusno odbranih za 18 K.

Samo pri nas pristno!

DVE VELIKI POSESTVI
KAPITANIJA IN MAZURIJA

prvo četrt ure in drugo pet minut oddaljeno od postaje Markovac, železnice Trst-Buje v okraju piranskem v slovenskem delu Istre, ste pod ugodnimi pogoji na prodaj. — Kapitanija obsega nad 250 oralov, ima dve hiši (gosposko in kmetsko) veliki hlev in še posebno gospo-darsko poslopje; čisti katastralni dohodek nad 1273 K. — Mazurija obsega blizu 100 oralov zemljišč najboljšje kvalitete, ima dve hiši (go-sposko in kmetsko), veliki hlev in veliko klet pripravno za vinsko trgovino; čisti katastralni dohodek nad 644 K. — Natančne poizvedbe pri gosp. Edvardu Dolencu, veleposestniku v Orehku pri Prestraneku, ali pri gosp. dr. Mateju Pretnerju, odvetniku v Trstu, ali pri Posojil-nici v Voloskem.

3624

3-1

Domače slovenske tvrdke

Posojilnice.

Kmetska posojilnica Ljubljana, sprejema hranilne vloge in daje posojila, Du-najska cesta št. 18.

Ljudska posojilnica Miklošičeva cesta 8. — Glej inserat.

Vzajemno podporno društvo, Kongresni trg 19 Glej inserat.

Razne tvrdke.

Jager Toni, trgovina ročnih del, Židovske ul. 5.

Kollmann Fran, zaloga porcelana in steklenine Mestni trg.

Josip Košmerl prva jugoslovanska tvor-nica drož priporoča svoje izborne droži (kvas).

Lekarna Trnkoczy v Ljubljani, zraven ro-tovža.

Mencinger T., trgovina s spec. blagom in delikatesami, Sv. Petra cesta št. 37. in 42.

Obrtno pomožno društvo Kongresni trg št. 4.

Pristou Filip, slikar za napise, črke in grbe, Prešernova ul. 50.

Treo Simon, stavbena tvrdka, Sv. Petra c. 25.

Zorec Franc, trgovina z mešanim blagom in moko, Sv. Petra cesta 21.

Zorec Franc, trgovina z meš. blagom, manufak-turo, potreb. za šivilje, Sv. Martina c. 23.

Zibert A., največja zaloga čevljev domačega iz-delka, Prešernove ulice.

INGERLEVI

Šivalni stroji

se dobe v naših prodajalnih

Singer Mo. obr. družba za šivalne stroje

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4.

Najkoristnejša božična darila

Kašelj

2817 24-1 hripavost, katar, zasle-zenje, katar v grlu, oslovski in dušilni ka-šelj odpravijo zdravni-preizkušene in priporo-čene

Kaiserjeve karamele za prsa s tremi jelkami.

5500 notarijelo potrjenih spricval o dobri kakovosti. Zavoj 20 in 40 vin, skatljica 60 vin, dobivajo se v Ljubljani: Lekarna pri „Orlu“, Rih. Sušnik, deželna lekarna pri „Mariji Pomagaj“ M. Leustek; Ubald pl. Trnkoczy, G. Piccoli, pri „Kroni“ A. Bohine; I. Glurčić, Metlika, A. Roblek, Radovljica, D. Pirč, Idrija, H. Brili, Litija, E. Burdich, Sk. Loka, H. Roblek, Tržic, K. Andrianič in I. Bergmann, Novomesto, K. Savnik, Kranj, J. Močnik, Kainik, C. Huss, Vipava.

Posestvo s hišo

se prodaja v lepem kraju na Dolenjskem, le-žeče ob cesti, pripravno za kakega obrtnika, posebno kovača. Hiša ima dvojce stanovanj. Zraven hiše je hlev. Pri hiši je lep travnik. Prodajni pogoji ugodni. — Naslov pove uprava lista.

3497

Spretni šivilje

se takoj v trajno delo sprejmejo. Kje pove iz prijaznosti upravnistvo tega lista.

3623

Sprejem več spretnih

3488

ključavničarskih pomočnikov

Nastop fakoj. Plača po dogovoru. — Ivan Rebek, ključavničarski mojster v Celju.

Dobro ohranjena enonadstropna

hiša z vrtom

v Ljubljani v Konjušni ulici št. 1 in nekaj stavbenega prostora se prodaja pod ugodnimi pogoji. Posredovalci izključeni. Več pove 3628

Josip Kozak, mesar

Ljubljana, Poljanska cesta.

Izšel je priljubljeni Legvarioo Koledar za kmetovalca

s posebno izbrano in izvrstno vsebino v vseh strokah kmetijstva in gospodarstva.

Noben kmetovalec naj ne bo brez tega praktičnega koledarja, kateri mu bo povsod dober svetovalec.

Knjiga je v žepni obliki, vezana v močno usnjeno imitacijo in velja brez poštnine K 1'60, s poštnino K 1'80. 3608

Pri 10 iztisov se da jednega za nameček.

Naroča se pri

Iv. Bonaču, Ljubljana.

Znesek se naj pošlje naprej.

Na prodaj je na Spodnještajerskem, eno uro od železniške postaje kjer obstoje tudi brzovlaki 3463 2-1

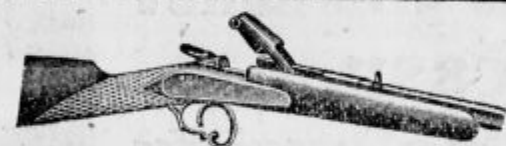
posestvo

z dobro vpeljeno gostilno in ganje-točem, njivami, travniki in sadonosnikom pod zelo ugodnimi pogoji. — Več pove: **Martin Vrhovšek**, posestnik in gostilničar pri Sv. Stefanu, pošta Šmarje pri Jelšah.

Slovenec Konrad Skaza

delavnica za vsa cerkvena dela
St. Ulrich, Gröden, Tirolsko

se najtopleje priporoča za vsa cerkvena dela. Velikanska zaloga svetih razpel. -- Novi zanimivi slovenski ceniki zastoj in franko. -- Postrežba solidna in hitra. 1818 26-1

St. 705 Flobert Teschin „WARNAND“
kaliber 6 ali 9 mm z močno robato cevjo, dolgost 1 meter, za streljanje z rni in kroglijami, teža 1 3/4 kg. Pošilja se le po povzetju. — Ilustrovani ceniki o 1113 orožju zastoj in franko. (1)
Franc Dušek, orožarna, Opočno 89, Češko.

Ugodna prilika! Sode od finega špirta

iz hrastovega lesa, krasni izdelek tovarne špirta, zelo močne in trpežne, deloma popolnoma nove, deloma enkrat rabljene po 300, 350, 400, 600 do 700 litrov za takojšnjo rabo vsakih vrst vina najboljša priporočljive, **odda** po prav nizkih solidnih cenah trdka 3320 20 1

Iv. A. Hartmanna nasl.
Aug. Tomažič
Ljubljana, Marije Terezije cesta

IVAN PENGOV

podobar, izdelovatelj oltarjev, itd., naznanja prečastiti duhovščini, cerkvenim predstojnikom in dobrotnikom, da je predstojnik znano podobarsko delavnico umrlega g. And. Rovška, Kolo-dvorske ulice št. 20.

Priporočam se in zagotavljam, da bodem vestno izvrševal svoj poklic in prosim za zaupanje. Tekom 10 letnega praktičnega dela pri ranjem g. Rovšku pridobil sem si toliko spretnosti, da se bode v prihodnje ravno tako solidno in kolikor mogoče po nizki ceni izdelovalo, kakor se je dosedaj. 3438 52-7

BOŽIČNA PRODAJA!

Radi prevelike
zaloge prodajam

konfekcijo za gospode, dame, dečke in deklice po tovarniški ceni.

A. LUKIČ

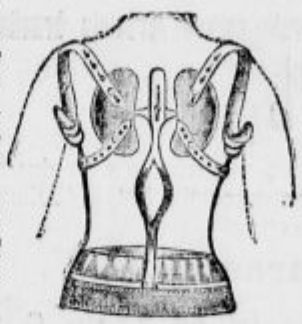
Pred Skofijo 19

Br. Klavka

izdelovatelj kirurških in orto-pedičnih predmetov in bandaž, Ljubljana, Prešernova ulica 5.

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev, aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, sicerizirane obveze in pomuka, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, usakourstne brizgalke, stvari in aparate za samoklistiranje, najboljše kva-liteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bandage se izdelujejo pod strogim nad-zorstvom po odredbah p. n. gg. zdravnikov. Žnanja naročila se točno, hitro in diskretno dopošiljajo. — Galvanizirani poniklovalni zavod z motornim obratom. Popravila se izvršu-jejo točno in ceno. 3172 1

St. 19207

Razpis.

3618 3-1

Za zgradbo vodovoda za Iško vas in okolico,

politični okraj Ljubljana, na 125.273 K 80 v, proračunjena dela in dobave se bodo oddale potom

javne ponudbene obravnave.

Pismene, vsa dela zapopadajoče ponudbe naj se predlože

do 31. januarja 1910 ob 12. uri opoldne

podpisanemu deželnemu odboru.

Ponudbe, katere morajo biti kolkovane s kolkom za eno krono, doposlati je za-pečatene z nadpisom:

„Ponudba za prevzete gradbe vodovoda za Iško vas in okolico, politični okraj Ljubljana“.

Ponudbi mora biti dodana izrecna izjava, da pripozna ponudnik stavbne pogoje po vsej vsebini in da se jim brezpogojno vkloni.

Ravno tako je izrečno izjaviti, odkod da hoče ponudnik armature dobaviti.

Ponudbi je tudi priložiti seznamek enotnih cen za pri hišnih vpeljavah potrebna dela in dobave.

Razven tega je dodati kot vadij še 5% stavbnih stroškov v gotovini ali pa v pupilarnovarnih vrednostnih papirjih po kurzni ceni.

Deželni odbor si izrečno pridrži pravico, izbrati ponudnika ne glede na višino ponudbene cene, oziroma če se mu vidi potrebno, razpisati novo ponudbeno razpravo.

Načrti, ponudbeni pripomočki in stavbni pogoji se dobe pri deželnem stavbnem uradu za znesek 15.— kron.

Od deželnega odbora kranjskega

V Ljubljani, dne 20. decembra 1909.

Velika, stara, renomirana, dobro idoča

3471 3-1

krojaška obrt

se prodaja radi boleznimi imejitelja iz proste roke. Obrt je že več kot 25 let stara ter širom slovenskih dežel dobroznana. Ponudnik mora biti zmožen del kupnine v znesku 6—10.000 K takoj položiti, za ostanek bi bila merodajna pogodba. Ponudniki naj se priglase do 3. januarja 1910 pod šifro: „6000 do 10000“ poste restante, Ljubljana, glavna pošta z na-tančnim naslovom.

Nihče naj ne zamudi poskusiti Pasini-jevo

vino - pelinovec

ki je dišeče medicinalno vino kras-nega okusa in vzbuja tek, krepi in da novih moči. Neštevilna priznanja. Za-jamčeno pristen, iz najboljših tirolskih vin, in popolnoma odgovarja novemu vinskemu zakonu. Najvišja odlikovanja! Grand Prix in zlata svetinja v Parizu in Florenci. Naročila je nasloviti na izdelova-telja Fausto Pasini, Trident, Tirolsko ali pa na glavno zastopstvo za Ljub-ljano in Kranjsko: JANKO TRAUN.

Ako kašljate

ali težko sopete (astma) poskusite
slavonski želiščni sok

iz orlove lekarne v Pakracu. Z izbornim učinkom istega boste gotovo za-dovoljni. Tudi otroci ga vzamejo radi, ker ima prijeten okus. Ako bolehte na železnih boleznih ali na boleznih na črevih, po-tem zahtevajte v lekar-nah znamenito znane pakraške že-ledne kapljice in iznebili se boste kmalu boleznih.

Cena: 1 steklenica slavn. želiščnega soka K 1'20.
1 „ pakraških železnih kapljic K 1'60.

Kdor si teh ne more nabaviti v svojem sta-novališču, naj isto naroči iz centrale 3289

Lekarna „pri zlatem orlu“ v Pakracu (Hrvaško.)

Po pošti se ne pošilja izpod 2 steklenic.

Kronično zaprtje,

oslabljenje črev, motenje v jetrih in žolču, v cirkulaciji krvi, v trebušnih organih kakor tudi zlato žilo, preobilost in razne ženske bolezni ozdravi gotovo in brez bolečin nova in najbolj močna grenka voda

„Moravia“

v Sokolnici pri Brnu

Dobiva se v vseh lekarnah in večjih špe-rijskih trgovinah. 3243

Glavna zaloga za Kranjsko: A. Sarabon, Ljubljana.

Domača elektrotehnična obrt

FR. SAX elektrotehnik
Gradišče štev. 17

priporoča svojo elektroinstalacijsko obrt slav. občinstvu v mestu in na deželi za uva-janje vsakovrstnih signalnih in varnost-nih električnih naprav, kot hišnih zvon-cev, budilk, telefonov i. t. d. Upeljujem in preskušam strelovođe na njihovo odvodno zmožnost na znanstveni podlagi. Izvršujem tudi instalacijo jakih tokov za moč in luč. — Postregel bodem vestno in točno.

Pokličite me, ako je Vaš električni obrat moten!

2139 Velespoštovanjem (1)

FR. SAX, domača elektrotehnična obrt Ljubljana
Gradišče štev. 17.

Za zimsko sezono: fino izdelane suknje,
kratki in dolgi kožuhi, moderne obleke
od 24 ž naprej, angleške obleke lastnega
izdelka, posamezne hlače, fini deški plašči
in krasni kostumi za dečke v velikanski
izberi. - Stalne, na vsakem predmetu
označene cene. — Velikanska zaloga
blaga za naročila po meri.

A. Hunc

Ljubljana, Dvorni trg 3.

Podružnica:

Jesenice (Gorenjsko).

IZPELJAVA
vseh poslovnih transakcij. - Izdajanje čekov, nakaznic in
KREDITNIH PISEM
za vsa glavna in stranska mesta tu- in inozemstva.

MENJALNICNA DELNIŠKA DRUŽBA
MERCUR OSREDNJA MENJALNICA:
DUNAJ I., WOLLZEILE 1.
Podružnice: Baden, Česka Kamnica, Česka Lipa, Brno, Litomerice, Moravski Zumberg, Müdling,
Novi Jičín, Pízen, Praga, Graben, in Praga, Mala stran, Liberec, Cvilava.

NAKUP IN PRODAJA
vseh vrst rent, obligacij, državnih papirjev,
akcij, prioritet, zastavnih, srečk i. t. d., i. t. d.
Zavarovanje proti izgubi pri zrebanjih srečk in vredn. papirjev.
Prospekte in cenike premij zastoj in franko.

Skupna rezerva sklepom 1908
čez stotrideseettisoč kron.

Upravno premoženje sklepom 1908 čez
tril milljone šeststotisoč kron.

Zadružnikov čez 600.

Glavna Posojilnica

registr. zadruga z neom. zavezo v Ljubljani,

pisarna na Kongresnem trgu št. 15. nasproti nunske cerkve obrestuje hranilne vloge po

4 $\frac{3}{4}$ %

t. j. K 475 na vsacih 100 kron, takoj od dneva vložitve, pa do dneva dvige brez
odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovina, ne da bi se
obrestovanje pretrgalo.

Ima domače hranilnike.

Uradne ure od 8. do 12 dopoldne in od 3. do 6. popoldne.

Tekoči račun v Avstro-ogrski banki v Ljubljani.

3418

Račun poštne hranilnice št. 49086.

Telefon št. 135.

Sobno slikarska in pleskarska turdka

Speletič & Remžgar, Ljubljana, Rimska cesta 16

se priporoča slavnemu občinstvu za vse v to stroko
spadajoča dela v Ljubljani kakor tudi na deželi.
Delo solidno.

Cene primerne.

(9201)

A VIII 740/9
7

Razglas javne prostov. dražbe.

Na predlog sodedičev po dne 28. oktobra 1909 zamrem g. Franu Ranth vrši se
vsled sodnega odloka z dne 29. novembra 1909

javna prostovoljna dražba hiše št. 147 v Spodnji Šiški

uloga št. 346 katastralne občine Spodnja Šiška

dne 29. decembra 1909 ob 3. uri popoldne

v navedeni hiši.

Izklicna cena znaša 16.000 K in se navedeno posestvo le za ali nad izklicno ceno
proda. Vsak ponudnik ima pred dražbo 10% vadija v roke sodnega komisarja položiti.
Dražbeni pogoji so pri c. kr. okrajni sodnji ali pa v pisarni podpisanega notarja
na upogled.

V Ljubljani, dne 18. decembra 1909.

Ivan Plantan,
c. kr. notar kot sodni komisar.

3604 3-1

GRAND HOTEL UNION

Naznanjam p. n. slavnemu občinstvu, vsem gostom
in odjemalcem, da točim od danes naprej
vedno svežo izvrstno

bavarsko pivo

raznovrstna vina najboljše kakovosti.
Sieklenice se dajo brezplačno.

Čez ulico znižane cene.

3456
8-1

Ustregel bom p. n. občinstvu v popolno
zadovoljnost in kar mogoče najhitreje.

Za mnogobrojen obisk se najvljudneje priporoča

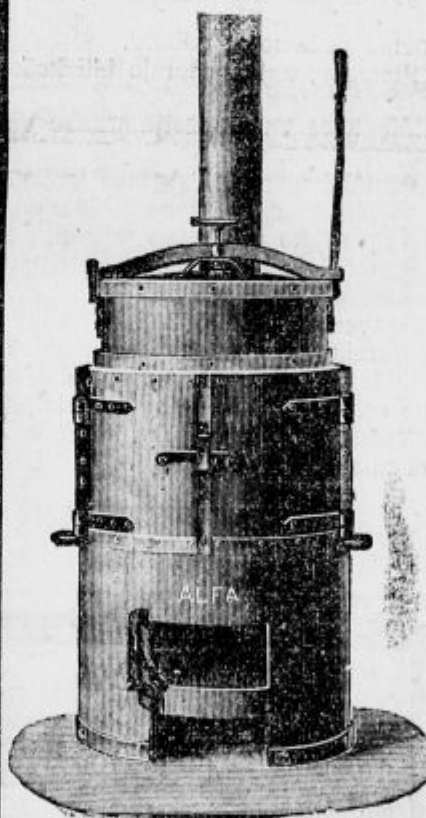
J. Bračič, ravnatelj hotela „Union“.

Brzoparilniki za krmo

„ALFA“
so najbolji!
Velika prihranitev
na času,

na kurivu
in bolja krma
to so največje prednosti istega.
Zahtevajte cenik! Dopisuje se slovensko!

Delniška družba Alfa Separator Dunaj XII.

Daje po

4 $\frac{1}{2}$ %

VZAJEMNO PODPORNO DRUŠTVO V LJUBLJANI

KONGRESNI TRG 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

KONGRESNI TRG 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{2}$ % brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vloženih 100 K
čistih 4 K 50 v na leto. Rent davek plačuje društvo samo. Druge hra-
nilnične knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Daje tudi svojim članom predjme na osebni
kredit, vračljive v 7 $\frac{1}{2}$ letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih, ozir. mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menice

Dr. Fr. Dolšak l. r.,
zdravnik v Ljubljani, podpredsednik.

Prelat A. Kalan l. r.,
predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,
podpredsednik.

Podružnice
Spljet, Celovec,
Serajevo, Trst

- Delniška glavnica -
K 3.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica 2

priporoča promesa: na kreditne srečke à K 24.—, 2reb. 3/1, gl. dob. K 300.000; srečke za uravnavo Donave à K 12.—, 2reb. 3/1, gl. dob. K 140.000; ljubljanske srečke à K 8.—, 2reb. 3/1, gl. dob. K 50.000; 3% zem. kred. srečke à K 8 $\frac{1}{2}$, 2reb. 3/1, gl. dob. K 100.000.
Vse 4 promese skupno le 47 kron.

sprejema vloge na knjižice in na te-
koči račun, ter jih obrestuje po čistih

4 $\frac{1}{2}$ %

Podružnice
Spljet, Celovec,
Serajevo, Trst

- Rezervni zaklad -
K 350.000.

Telefon 177.

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji SIŠKI pri Ljubljani.

Gospodom gostilničarjem in
p. n. slavnemu občinstvu
priporočam**zagrebačko in
češko pivo****Za Božič! Krasna darila**prstanov, uhanov, zlatih in srebrnih
verigic, ur, ocal i. t. d.

Blago prve vrste.

Solidna postrežba.

- Najnižje cene. -

Lud. Černejuvelir, trgovec z urami
in očali ter zapriseženi
sodnijski cenilec.

Ljubljana, Wolfova ulica šte. 3.

Puške!Lancaster od K 26.—, Flobert-puške od
K 8.50, pištole od K 2.—, samokresi od K 5.—Popravila ceno. — Ilustrovani ceniki franco. ::
F. DUŠEK v Opočno šte. 77
1631 Česko. 32

Priporoča se:

Hotel pri Maliču(nasproti glavne pošte) v najprometnejši legi
mesta. — Sobe za tujce od 1.20 K naprej.
restavracija v hiši.Oddajajo se tudi mesečne sobe po zni-
žani ceni. 484 52-1**Kdor je siv, izgleda star.**Izbrano, zjamčeno neškodljivo barvilo za lase in brado sta
1. Vitek-ov „Immerjung“, ruščak, ružave in črne barve.
Barva takoj in trpežno, kart. K 4.—
2. Vitek-ov „Nucin“, enojna steklenica K 1.—. Ti barvili
sta tisočkrat preizkušeni. Edino pristni iz kem. laboratorija**FR. VITEK & Co. PRAGA.** 1924

Pred uporabo.

Po uporabi.

Zahtevajte le Vitkove izdelke, in odlikani, odločno vse drugo.
Dobi se pri: Ant. Kancu, T. Mencingerju, Ljubljana.**!! Slovensko podjetje !!****Franc Souvan sin**

Ljubljana, Mestni trg šte. 22 in 23

Tiskana in tkana bombaževina

Bela in rjava kotonina

Domače in angleško sukno

Francoska svila

Modno blago iz prvih tvornic

Najboljše češko platno

Popolne opreme za neveste

Oprave za hotele in stanovanja

Največja zaloga preprog

Darila za Božič izpod cene

Ostanki po tvorniških cenah

Solidna postrežba! Nizke cene!

= Fotografski umetni zavod =
Avg. Berthold

Ljubljana, Sodnijske ulice šte. 11.

Izvrševanje vseh v fotografsko stroko spadajočih
naročil kakor: povečevanje, reproduciranje, foto-
grafiranje tehničnih predmetov, interijerjev itd.

— Vsa dela se izvršujejo točno tudi v največji množini. —

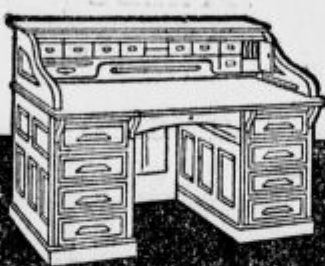
Glogowski & Komp.

c. in kr. dvorna založnika

Dunaj I, Franz-Josefs-Kai 15 in 17

454 34-1

priporočata

Praktično
in
priročno.**Remington-samopisnice**
(pisalne stroje) model X. in XI.kakor tudi pisarniške po-
trebščine, pohištvo, n. pr.**amerikanske pisalne mize**ki so izredno praktične
:: za porabo. ::

Prospekte zastoj in poštnine prosto.

Slovenci, pozor!
pri nakupovanju vencev.**Fr. Iglič**

Ljubljana, Mestni trg 11

priporoča največjo zalogo krasnih

nagrobni vencev
in trakov z napisi.Zunanja naročila se izvršujejo
:: hitro in točno. ::

- Cene brez konkurence! -

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je s parniki
„Severonemškega Lloyd“

iz

BREMENA

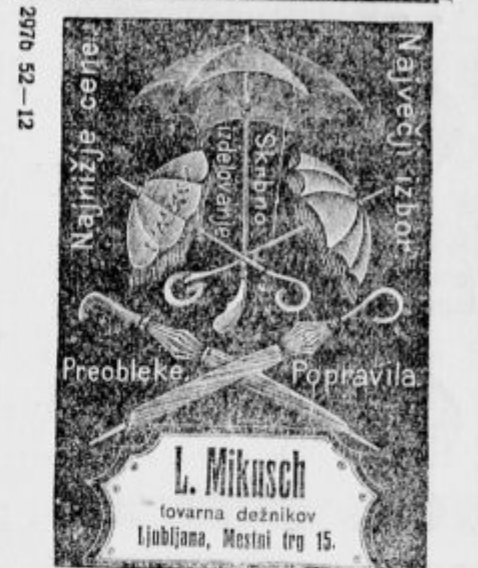
v

NEW-YORK ::s cesarskimi brzoparniki
:: Kronprinzessin Cecilie ::
Kaiser Wilhelm II, Kron-
prinz Wilhelm, Kaiser Wil-
:: helm der Große. ::

Prekomorska vožnja traja samo 5-6 dni.

Natančen in zanesljiv poduk in veljavne vožne listke za parnike gori nave-
denega parobrodne družva kakor tudi listke za vse proge ameriških že-
leznic dobite v Ljubljani edino-le pri 2886-58**Edvard Tavčar-ju, v Kolodvorskih ulicah št. 35.**

nasproti obceznane gostilne „Pri starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto. Vsa potovanja se tikajoča
pojasnila točno in brezplačno. Postrežba poštena, rečna in solidna.Potnikom namenjenim v zapadne države kakor: Colorado, Mexiko, California, Ariona
Utah, Wyoming, Nevada, Oregon, in Washington, nudi naše društvo posebno ugodno
izvanredno ceno čez Galveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimore in na vse ostale dele sveta, kakor:
Brazilija, Kuba, Buenos Aires, Colombo, Singapore, v Avstralijo itd. itd.**Ceno posteljno perje.**1 kg sivoga skubljenega perja K 2, polbelega K 280,
belega K 4, črnega K 6, najboljšega skubljenega K 8,
sivega puha K 8, belega K 10, prsnega puha K 12, od
5 kg nadalje poštnine prosto.**Dovršene postelje** bogato napol-
njene, iz zelo
gostega jakega trpežnega rdečega, modrega ali
rumenega inlet-nanking-blaga, 1 pernica vel. 150x116
cm z 2 blazinama, velikost 80x28, napolnjena z jako
lepim mehkim perjem K 16, s polpuhom K 20, s puhom
K 24; posamezne pernice K 12, 14, 16; vzglavnica K 3,
K 350, K 4. — Pernice 180x140 cm velike K 15, 18, 20;
vzglavnica 90x70 ali 80x80 cm K 450, 5.—, 550. Spod.
pernice iz gradla 180x116 cm K 15.—, 15.— razpošilja
proti povzeli pošt. prosto pri naročila od 10 K dalje.**M. Berger v Dešenici št. 1010. Češki les.**Za neugajajoče denar nazaj ali se blago zamenja. —
Ceniki o zimnicah, odejah, prevlekah in vsem drugem
F 716 posteljnem blagu zastoj in pošt. prosto. 52-1Vinarska in gospodarska zadruga
v Dornbergu na Goriskemima na prodaj mnogo
tisoč hl najizbornejšega**VINA**med tem nekaj sladkega
a la „PROSEKAR“. — Na
željo se služi z vzorci.**Sodi.**Več vrst sodov ima naprodaj H. REPIČ,
sodarski mojster v Ljubljani, Trnovo. 1810 52-1**Perje za postelje in puh**

3092 priporoča po najnižjih cenah 52-1

F. HITI pred Skofijo 20.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Najcenejše

DEŽNIKE IN SOLNČNIKE

3436 domačega izdelka 52-1

priporoča po najnižji ceni in najboljši
kakovosti slavnemu p. n. občinstvu in
-- prečastiti duhovščini --**JOSIP VIDMAR**

-- v Ljubljani --

Pred Skofijo št. 19. Stari trg št. 4. Prešernove ulice št. 4.

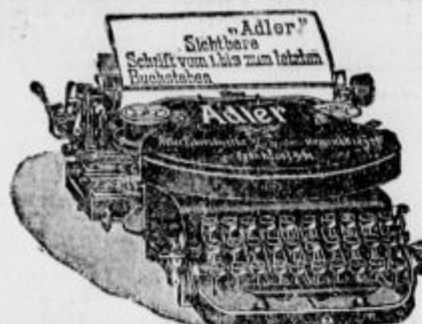
- Popravila točno in ceno. -

Motorje najboljšega
sistema,mline in stiskalnice
za grozdje in sadje.**Železne blagajne,**
stavbene potrebščinein vso
drugo **železnino** ::dobavlja po najnižjih
cenah slovenska vele-
trgovina z železnino
Fr. Stupica
v Ljubljani, Marije
Terezije cesta šte. 1.

Izdelovanje umetnega kamenja: cevi za kanale in vodovode, stopnice, mozaične in hidravlične **metallique-plošče** za tlakove v raznih vzorcih, podboji, nagrobni spomeniki in okvirji, postamenti, balustrade, ornamenti, fačade; naprava železno-betonskih stropov, mostov in načrte zanje po inženirju-strokovnjaku.

Betonsko podjetje
TVORNICA umetnega kamenja in marmorja
ZAJEC & HORN
 Ljubljana, Dunajska cesta šte. 73.
 Filijalka na Pešati, p. Dol pri Ljubljani.

Nikomur še ni bilo žal, kdor je poskusil prekrasne plošče iz **umetnega marmorja (Carralyt-patent)** za obhajilne mize, oltarje, za prevleko stebrov in celih sten v cerkvah, vilah, prodajalnah itd.; najpopolnejše nadomestilo naravnega marmorja. Opozorjamo na pat. **Ceolitne plošče**, krasno, a ceno nadomestilo glaziranih porcelanskih plošč za obkladanje sten v kopalnih sobah, kuhinjah, za mizne plošče, podoknice (Fensterbänke), za zunanje dežju izpostavljene stene itd. **Terrazzo-tlakovi**; **Ksilolith** (kamenoles) je izmed najmodernejših tlakov: tiha hoja, topel, brez špranj, higieničen, nezgorljiv, v raznih barvah, lepši in trpežnejši nego parket.

Ivan Jax in sin
 Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Kolesa iz prvih tovarn Avstrije:
 Dürkopp, Styria (Puch), Waffenrad.

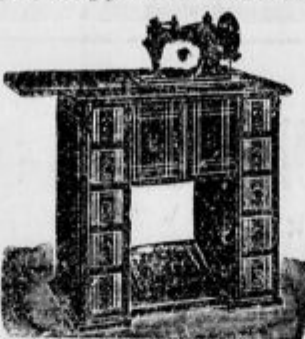
Šivalni stroji

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena leta 1867. **Vezenje** poučujemo brezplačno.

**: Adlerjevi :
 pisalni stroji.**

Ceniki zastoj in franke.

:: Marija Sattner ::

Ljubljana, Dunajska cesta 10, II. stop., II. nadstr. (Medijatova hiša).

se priporoča prečistiti duhovščini za

izdelovanje cerkvenih paramentov.

Izdeluje cele ornate, kazule v vseh liturgičnih barvah, pluvijale, obhajilne burze, stole in vse za službo božjo potrebne stvari, priprosto in najfineje, kakor se glasi naročilo, v svilnatem in zlatem vezenju. — Izdeluje tudi bandera in baldahine ter izvršuje vsakovrstno cerkveno perilo iz pristnega platna. Vporablja samo dobro blago, cene po mogočnosti nizke, zagotavlja trpežno, vestno delo in hitro postrežbo. — Prenovljenje starih paramentov
 ::::: tudi zadovoljno prevzame. :::::

52

**Najbolj varno naložen denar
 je v slovenski**

Mestni hranilnici ljubljanski.

Stanje hranil. vlog:
 nad 36 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
 nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja jamči in je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Zato vlagajo v to hranilnico tudi sodišča, denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4 1/4 % ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Rentni davek od vloženih obresti plačuje hranilnica iz svojega, in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denarne vloge in knjižice se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice. Posoja se na zemljišča po 4 3/4 % na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolжник toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5 % izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Kdor pa plačuje 6 % izposojenega kapitala, pa poplača dolg že v 33 letih. Dolжник pa more svoj dolg tudi poprej poplačati, ako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Hranilnica se nahaja v lastni palači v Prešernovih, prej Slonovih ulicah št. 3, nasproti frančiškanskemu kloštru.

Družbe
 sv. Cirila in Metoda
 za Istro

Izvrstno sredstvo proti vsakemu
kataru in kašlju

Prsni bonboni

Zavitek 20 vinarjev. — Dobi se povsod.
 Glavna zaloga: Pavel Baar, Varaždin na Hrvaškem.

1819 26-1

Kdor želi kupiti

dobro slamoreznico

ali kaki drugi poljedelski stroj, ter sploh železnino vse vrste za stavbe, orodje i. t. d. naj se obrne na tvrdko

Karol Kavšeka nasl.

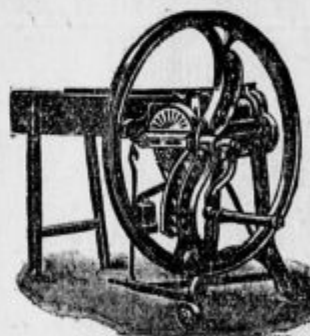
Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

v Ljubljani

Dunajska cesta št. 16.

Točna postrežba, nizke cene.

Tovarna

za čevlje

F. L. POPPER, Chrudim, Češko.

Izdelek nedosežen glede trpežnosti, elegancie in priljubljenosti torej najboljši izdelek monarhije, kar priznavajo vsi merodajni strokovnjaki. Naj torej nikogar ne premotijo hvalisanja z drugih strani, vsak naj kupi le čevlje z znamko **F. L. P.**

Edina prodaja za Kranjsko:

JULIJA STOR, Ljubljana, Prešernove ul. 5.

Znamka **F. L. P.**

Znamka **F. L. P.**

IGNAC FOCK V KRANJU

paro-tovarna za milo, surovi margarin, kristalno
sodo in stearinske sveče

Častiti duhovščini priporočam stearinske sveče za cerkveno rabo z znamkami „EXCELSIOR“ in „SUPERIOR“.

priporoča mila vseh vrst, toaletna mila, glicerinska in jedrnata, stearinske sveče znamki „ELEKTRA“ in „SOLNCE“, posebno pa milo v prid „družbe sv. Cirila in Metoda“ z znamko: 20. IX. 08 in blagovestnikov ki je produkt moderne kemije zato neprekosljivo blago.

Največje in najstarejše slovensko podjetje!

Najcenejša vožnja v Ameriko.

E. Kristan

oblastveno koncesijonirana potovalna pisarna

za **:: Ameriko ::**

v Ljubljani, Kolodvorske ulice šte. 41

5143 52-1

Najcenejša vožnja v Ameriko.

Ustanovljena 1847.

Ustanovljena 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

:: Ljubljana, Turjaški trg šte. 7. ::

Največja zaloga pohištva

za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na vzmeti, žimnati modroci, otroški vozički itd.

Najnižje cene. 5091 52-1 Najsolidnejše blago.

Prvo kranjsko podjetje za umetno steklarstvo in slikanje na steklu

Augusta Agnola, Ljubljana

Dunajska cesta št. 13 poleg „Figovca“

se priporoča prečistiti duhovščini in cerkvenim predstojništvom kakor p. n. občinstvu za prevzete in solidno izvršene vsakovrstne

umetnega steklarstva in slikanja na steklo

za steklarstvo v figuralni in navadni ornametiki, stavbno ter portalno steklarstvo kakor vsakovrstna v to stroko spadajoča dela vse v najmodernejšem slogu in po najnižjih cenah.

Zaloga kakor velika izbira steklenega in porcelanastega blaga vsake vrste, svetilk, zrcal, okvirov podob, izdelovanje okvirov za podobe itd. 5140 52-1

Narisi in proračuni na zahtevo zastoj.

Sprichevala mnogih dovršenih del so na razpolago p. n. odjemalcem v ogled.

845 52-1

Največja in najstarejša tovarna lončenih pečij in raznih lončenih izdelkov

Av. Drelse v Ljubljani

Mnogokrat odlikovana.

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečistiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjski, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in solam dovoljujem znaten popust. Ilustr. ceniki so na razpolago.

Najkrajša in najcenejša vožnja v Ameriko

z modernimi, velikimi brzoparniki iz Ljubljane čez Antwerpen v New-York in čez Antwerpen v Boston.

je proga rdeče zvezde „Red Star Line“.

Na naših parnikih „Finland“, „Kronland“, „Vaderland“, „Zeeland“, „Lapland“, „Menominee“, „Maniton“, „Gothland“, „Marquette“ in „Samland“, kateri vsak teden v sobotah oskrbujejo redno vožnjo med Antwerpenom in New-Yorkom, so značilnost, izborna hrana, vljudna postrežba in spalnice ponovno urejene v kajite za 2, 4 in 6 oseb, za vsakega potnika eminentnega pomena in traja vožnja 7 dni.

Odhod iz Ljubljane vsak torek popoldan.

Naša proga oskrbuje tudi po večkrat na mesec vožnjo čez Kanado, katere pa je izdatno cenejša kakor v New-York.

Pojasnila daje vladno potrjeni zastopnik

Franc Dolenc

v Ljubljani, Kolodvorske ulice odslej št. 26, od južnega kolodvora na levo pred znano gostilno pri „Starem tiskarju“ 188 (52-1)

VODOVODI
kanalizacije, kopališča

Načrti in izvršitev le pri domači specialni tvrdki. Tehniške ocene in načrti zastoj, ko se poveri delo.

Inženjer-hidrotekt
Konrad Lachnik, Ljubljana
Beethovenove ul. 4. Brzjavlj.: Lachnik, Ljubljana.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laško priporoča svoje izborno pivo.

Specialiteta: „**Salvator**“ (črno pivo a la monakovsko). — Zaloga Spodnja Šiška (telefon št. 187).

Pošiljatve na dom sprejema restavracija „Narodnega doma“ g. Kržišnik. (Telefon št. 82.)

Ponudimo vsako poljubno množino

Zarezane strešnike (prve vrste) za priležati ali pribiti na late
torej popolnoma varno proti nevihti).

zidarsko strojno opeko, Portland-cement, peči, štedilnike, šamotne plošče
za tlakanje cerkvâ, hodnikov i. t. d.

F. P. VIDIC & Komp. Ljubljana.

Na zahtevo pošljemo vzorce in prospekte takoj brezplačno.

HERBABNY-JEV podfosforato-kisli

APNEO-ZELEZNI SIRUP

Ta je že 40 let uveden. zdravniško preizkušen in priporočen prsni sirup. Odstranjuje slez, pomiljuje kašelj in vzbuja slast. Pospešuje prebavo in reditev in je izborno sredstvo za tvoritev krvi in kosti.

Cena steklenici K 2.50, po pošti 40 vinarjev več za zavitek.

Edino izdelovanje in glavna razpošiljatelj: **Dr. Hellmannova lekarna „zur Barmherzigkeit“ (Herbabny-jev nasl.).** DUNAJ VII./1., Kaiserstrasse 73-75.

V zalogi je še pri gospodih lekarnarjih v Ljubljani, Beljaku, Celju, Celovcu, Črnomlju, Novem mestu, Reki, Sovodnju, Št. Vidu, Trbižu, Trstu, Velikovu in Volšperku.

VARSTVENO ZAVAROVAN.

PURJODAL.

Jod sarsaparilla-izdelek čisti kri, pospešuje prebavo, lajša krče, kakor tudi nervozne boleti. Povsod tam, koder se jod ali sarsaparilla izdelek predpisuje, se uporablja z najboljšim uspehom.

Cena steklenici K 2.20, po pošti 40 vinarjev več za zavitek.

Dobi se v vseh lekarnah.

Ceno češko posteljno perje!

5 kg novo skubl. K 9.60 bolše K 12.—, belo kot puh mehko skubljeno K 18.—, K 24.—, snežnobelo kot puh mehko skubljeno K 30.—, K 36.—. Pošilja tranko po povzetju. Zamenja dovoljena proti povratni poštne Benedikt Sachsel, Lobos 159, pri Piznu, Češko. 3223 6-1

3462 3-1

Za božične praznike

Priporočamo slav. občinstvu naša že večkrat in posebno zdaj na mednarodni razstavi vin v Londonu s prvo odliko „zlato kolajno in diplomu“ odlikovana vina, katera se točijo v Sodni ulici št. 4, na Rimski cesti št. 5 in na Starem trgu št. 6. — S točno ceno in solidno postrežbo se priporočamo velespoštovanjem

Br. Novaković
zaloga dalmatinskih in drugih vin
v Ljubljani.

Posteljno vlago

odstrani zamčeno takoj! Slovita priznanja in pohvale. Zdravniško priporočeno. Starost in spol se morata nanašati. Knjižico pošlje zastoj: **Zavod „Sanitas“**, Velburg P 347 Bavarsko. 284 13

Vedno velika zaloga klobukov, kakor tudi čep lastnega izdelka.

Kupuje kože vseh divjačin po najvišji dnevni ceni.

Se priporoča za izdelovanje kožuhov vseh vrst kakor tudi damskih jop, kolerjev, mufov.

V zalogi ima vedno veliko izbero vseh vrst kožuhovine. Sprejemajo se popravila vseh v to široko spajajočih predmetov. Izdeluje se vse po najnižjih cenah.

J. WANEK, Ljubljana,
Sv. Petra cesta šte. 21

NOVA HIŠA

s 5 stanovanji, se iz lastne roke
proda v Novem Vodmatu 139.

Več se izve istotam. 3387 3-1

Prihranite vsak dan

4.80 do 24 kron, ako zavzimate železnato vino s kino lekarja Piccoli-ja v Ljubljani z dnevnim izdatkom 18 vinarjev, mesto kina železnatega vina, ki ne vsebuje več železa, kot navadno vino in kojega bi morali izpiti eden do pet litrov na dan, da bi dovedli organizmu potrebno množino železa, kar bi pa bilo radi alkohola le škodljivo. Poliliterska steklenica Piccolijevega železnatega vina 2 kroni. - Naročila proti povzetju. 3281

Delniški kapital 120,000.000 K

Rezervni zaklad 66,000.000 K

Podružnica

c. k. r. privil.

avstrijskega kreditnega zavoda za trgovino in obrt

LJUBLJANA, Franca Jožefa cesta šte. 9.

Sprejemlje vloge na obrestovanje v tekočem računu, na giro-račun in proti hranilnim knjižicam, izdaja obrestujoče se blagajniške liste, dovoljuje posojila na tekoči račun, dalje stavbna posojila, carinska posojila, davčna jamstvena posojila, hipotekarna posojila itd. eskontira menice in devize in priskrbuje njih inkaso, zdaja nakazila, kreditna pisma in priporočilna pisma na vsa tuzemska in inozemska tržišča.

kupuje in prodaja tu- in inozemske rente, zastavna pisma, delnice in srečke in daje vestno navodila za nalaganje kapitala, priskrbuje in deponira vojaške ženitvene kavcije, službene kavcije in vadije za udeležbo pri dražbah, sprejema v shrambo vrednostne papirje in oskrbuje njih upravo in razvidnost, oddaja proti ognju in vlogu sigurne samoshrambe (Safe-Deposits) pod lastnim zaklepom stranke ter sprejema vrednostne predmete (precioze) v hranitev,

zavaruje srečke in izžrebajoče efekte proti izžrebnim izgubi in oskrbuje brezplačno pregledovanje vseh žrebanju podvrženih papirjev, plačuje kupone, izžrebane papirje in valute pri svoji blagajni, daje predjeme na vrednostne papirje in blago ter sprejema borzna naročila za tu- in inozemske borze, priskrbi za svoje naročnike trgovske informacije v tu- in inozemstvu itd. itd. itd.

Centrala na Dunaji.

1912 12

Podružnice: Bolcan, Bregenca, Brno, Feldkirch, Gablonc, Gorica, Inomost, Karlovevari, Ljubljana, Lwów, Moravska Ostrovia, Olomuc, Opava, Pulj, Praga, Podmokli, Toplice na Češkem, Trst, Warnsdorf.

**Za božično darilo,
koncert v hiši!**

Zajamčeno po 5 minutah, brez učenja zna vsakdo najtežje umetniške komade, kakor overture, opere, valčke, koračnice, pesmi itd. na ta glasovir igrati. Mogoče ga je postaviti v vsak prostor brez obratnih stroškov.

P. n. duhovniki, učitelji, uradniki, predvsem taki, kateri so na deželi ter umetniškim izvajanjem in predstavam izključeni, je najtoplejšje priporočati, kajti godba povzroča veselje, olajša življenje, krepi um in nudi izvrstno zabavo.

Na zahtevo ceniki zastoj, tudi si lahko vsakdo osebno ogleda vse pri

3386 (1)

SIMONU KMETETZU, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Dobavitelj godbenih avtomatov, električnih glasovirjev, orkestrionov itd.

Telefon št. 12017.

Osrednja banka čeških hranilnic

Telefon št. 12017.

Podružnica: DUNAJ I., Wipplingerstrasse 22. — (Ustredni banka čeških sporitelov) — Podružnica: DUNAJ I., Wipplingerstrasse 22.

Vloge na knjižice in račun 4% in 4 1/4%. — Kupovanje in prodaja vrednostnih papirjev. — Uprava in čuvalna zaloga brezplačno.

Posojila okrajem, mestom, občinam in drugim javnim korporacijam proti amortizaciji na 4% in 1/4% upravne pristojbine. Financiranje javnih podjetij. Emlsija lastnih 4% bankovnih obilgacij, katere uživajo pupilarno sigurnost in se smejo rabiti za vsakovrstne kavcije.

Del. kap. 7,000.000 K
Telegrami: „Sporobanka“.
Deponiranje kavcij in : vadij raznih vrst :
Eskont menic samo : denarnih zavodov :
Bankovne informacije : in svete brezplačno :